

Ha Le *IED* Errores?
e Altere Investigationes
Linguistic de Interlingua

Stanley A. Mulaik, Ph.D.

Revisate
le 26 de decembre 2015

PREFACIO

Iste libro es pro individuos qui se interessa in le theoria e methodologia del extraction e standardization del vocabulario international, cognoscite como “interlingua”. Io spera que per su paginas, adeptos in interlingua va ganiar un melior comprension del philosophia e methodos usate per Dr. Alexander Gode—qui esseva le Director de Recerca Linguistic al Association del Lingua Auxiliar International (IALA)—in disveloppapar interlingua. Le autor habeva le plazer de cognoscer Dr. Gode inter 1956 e 1970 e, per le correspondentia e mesmo visitos extensive con ille a su bureau in Nove York in 1961, apprender multo de ille super su conceptiones de lo que interlingua es.

Le titulo “Ha le *IED* errores? es basate super le idea de Dr. Gode que interlingua es un extraction e standardization objective de un realitate latente in le linguas del Occidente. Proque technicas ‘objective’ defini lo que es ‘error e pote esser applicate a vices con errores, le libro essaya inseniari le lector iste technicas per considerar certe pauc ‘errores’ in le entratas del *Interlingua English Dictionary (IED)* que es revelate quando nos applica iste technicas pro reproducer los. Alcun de iste ‘errores’ ha essite suggerite per criticos de interlingua. Io monstra que frequentemente illos non es errores de toto, quando on sape le methodologia usate. In altere casos illos es ja errores, e per applicar le technicas nos rende solutiones correcte. In certe casos io provide aspectos del historia de interlingua que adjuta nos comprender le ration pro le errores. Alcun de iste historia non es ben cognoscite, essente in documentos del 1940s e 1950s que pauco hodie possede. Io ha essite fortunate in retener multe de iste documentos e in acquirir alteros que revela iste historia. Chef inter istos es le volumine I de *Interlinguistic Standardization* per E. Clark Stillman e Alexander Gode (von Aesch), que esseva le manual usate per le linguistas de IALA in extraher e standardizar le vocabulario international. Un copia de iste obra ha essite discoperite ora al Bibliotheca del Universitate de Nove York a Albany, insimul con altere documentos de IALA. Io ha reproducite le summario de iste obra per Stillman e Gode in le paginas sequente.

Multe aspectos del philosophia de Dr. Gode super le natura de interlingua ha essite publicate in varie articulos in varie locos, tal como discursos al Modern Language Association, un columna regular per ille in le *International Language Review*, e in correspondentia con me. Un major obra de iste sorta es su adresse al interlinguistas con le titulo “Manifesto de Interlingua”. Io ha essayate presentar iste philosophia in le prime essayo “Que es interlingua?” con extractos del parolas de Dr. Gode, partes de que esseva in anglese, que io ha traducite in interlingua. Un altere obra que describe le methodologia de IALA inter 1943 e 1945 esseva le *General Report of IALA* de 1945. Io ha includite referentias a aquello in varie essayos que seque. Le major fonte super le methodologia de interlingua es le introduction al *Interlingua English Dictionary*. Io ha extracte e summarizate le principios e methodos describite la e refere a illos in discuter certe parolas in le *IED*.

Lo que io spera que le lector va apprender es que interlingua non es similar a altere systemas de linguas ‘international’ o artificial. Interlingua es un extraction e standardization objective del elementos international in le linguas vivente del Occidente, que es inextricabilmente ligate al globalization de post

1900. Interlingua ha un grande population qui lo parla in varie 'dialectos', le linguas major europeas, que include non solmente le linguas de Europa mais del hemispherio occidental, e partes de Africa e India. Interlingua es un producto de applicar le scientia linguistic al problema de establir un vocabulario natural e recognoscibile a milliones. Ben que individuos ordinari non es linguistas professional, il es importante que in usar interlingua on comprende le rationamento scientific e objective al base de interlingua. On non pote reformar interlingua per conceptiones de lo que es melior pro le communication; mais on pote corrigir interlingua per monstrar lo que es un melior rendition del formas commun in le linguas europeas que monstra le influencia del latino e su linguas filial. Si on comprende isto, on comprendera Dr. Gode.

Il es possibile que in certe locos in iste obra io mesme ha facite errores. Io spera que illos es pauc, mais io sape que io non es infallibile. E io spera que le lector va apprender que isto equalmente esseva le attitude de Dr. Gode super su rendition de interlingua. Quando on essaya esser objective, errores es possibile a causa del manco o misinterpretation del information mais corrigibile non le minus per nove information.

Le essayos in iste volumine ha apparite initialmente in *Confluentes*, le periodico del Societate American pro Interlingua inter 2002 e 2006. Alcun essayos ha essite augmentate pro iste libro.

Ha le IED errores? e altere investigationes linguistic de interlingua.

Per Stanley Mulaik, Ph.D.

Que es interlingua?

Stanley Mulaik

Pro multe individuos interlingua es justo un lingua auxiliar pro uso in communicar con amicos in altere pais. Alteros pensa que illo es un lingua inventate, similar a esperanto e occidental, pro solver le problema de communicationes international. Alunos pensa que interlingua esseva un lingua pro le traductiones de summarios e monographos scientific tal que scientistas in multe partes del mundo pote leger los. A alteros interlingua es un simple ponte al linguas romance, permittente les de leger le messages e litteras de, e mesmo parlar con, gentes parlante linguas romance. Alunos lo studia pro apprender le radices e affixos latin in le linguas moderne, que les adjuta in comprender tal parolas in lor proprie linguas. In un similar vena, algunos ama le cerca de dictionarios extranee pro nove parolas a entrar le vocabulario. Alteros lo usa in le interrete e le web pro communicar con francophonos, hispanicos, italianos e catalanos a lor gruppos de novas. Alunos usa interlingua quando a ferias in le sud de Europa. Multe interlinguaphonos europees crede que interlingua debe esser le lingua auxiliar de Europa. Credente que interlingua es un lingua constructe, certe gentes essaya de meliorar interlingua secundo lor conceptiones de un ideal lingua constructe. Esperantistas, occidentalistas e idoistas imagina que interlingua es un concurrente, un rival que debe esser opponite con le polemica e critica. Certe interlinguistas opina similimente que esperanto es un rival de interlingua que debe esser combattate con le polemica.

Alcun tal conceptiones es applicabile a interlingua, specialmente aquellos pertinente a certe usos pro interlingua. Mais altere conceptiones, in mi opinion, non esseva le conception de interlingua de Dr. Gode. Alexander Gode esseva le linguista qui, con le collaboration e sub le direction de su chef E. Clark Stillman e le personal linguistic al Division de Recerca Linguistic del Association del Lingua Auxiliar International (“IALA” in angese) in Nove York, scribeva un manuscripto de circa 500 paginas inter 1940 e 1943 que describeva le methodos e technicas que IALA usarea in disvelopparg le lingua auxiliar international in un maniera objective e scientific. (Nos sapeva que tal manuscripto existeva proque Dr. Gode lo mentionava in su lectura al Association de Linguas Moderne in Nove York in 1954. Plus recentemente nos ha rediscoperite lo.) Post le partita in 1943 de Stillman a junger se al Servicio Estranier in servir le governmento, Dr. Gode deveniva le chef del Division de Recerca Linguistic a IALA. Ille commenciava a applicar le metodologia que illes haveva describite, e in le tempore inter 1943 e 1945, ille e le personal linguistic de IALA ha compile plus que 20.000 entratas in le vocabulario international. In le interim Dr. Gode esseva equalmente un redactor de obras de referencia a T. Y. Crowell Compania in Nove York. Post un interludo in que Professor André Martinet deveniva le chef del Recerca Linguistic inter 1945 e 1948, Dr. Gode retornava e compleva in 1951 le *Interlingua-English Dictionary*, con 27.000 parolas, que hodie es le obra basic de interlingua.

Pro multe gentes hodie solmente le Introduction al “IED” (“Interlingua English Dictionary”) es le base de lor conception de interlingua, si illes se interessa in leger lo. Mais il ha considerabile informationes super le disveloppamento e theoria de interlingua in le Reporto General de 1945 del Association del Lingua Auxiliar International, scripte, io es secur, con le assistantia de Dr. Gode, per Alice Vanderbilt Morris, le benefactrice e garante de IALA. (Iste documento es disponibile al sito de UMI in le web <http://www.interlingua.com>).

Post le apparentia del nove *Interlingua-English Dictionary* in 1951, Gode tamben scribeva plure essayos super su conception de interlingua in un periodico obscur, *The International Language Review (ILR)*.

In 1954 al convention del Association de Linguas Moderne in Nove York, ille presentava un lectura, “Le problema del structura e function in interlingua.” Le argumento es lente a arrivar a su principal conclusiones, mais illos es importantissime. Su intention esseva a corrigir gentilimente certe misconceptiones de interlingua del interlinguistas. Ille diceva que ante le disveloppamento de interlingua le conception de un lingua auxiliar constructe esseva que le constructor debe commenciar con un lista de clar requirimentos functional e ideal e alora crear formas in un lingua que performa tal functiones in un maniera optime. Isto esseva le ideal desde Descartes e Leibniz fin a Zamenhof e altere inventores de linguas constructe. Le problema es que il es impossibile a compilar un lista coherente de functiones optime pro un lingua. “Le lingua ha in commun con le organismo que le correspondentia de forma a function es labile e variabile. Illo es equalmente un utilo de expression e un

physiognomic manifestation de individual e social existentes.” Quicunque ha essayate de analysar le function de un specific forma como le suffixo adjectival *-al-* ha discoperite que illo non ha un simple function logic.

“Le incantamento del idea que le interlinguistica es preoccupate con le definition de functiones linguistic e le provision de formas efficiente pro lor operation,” scribeva Dr. Gode, “esseva totalmente discargate in le theoria de interlingua.... Con respecto al methodologia isto significa que le systema linguistic ora in uso sub le nomine de ‘interlingua’ esseva registrate super le base de forma observate e non jammais per un processo de provider formas pro functiones previeamente analysate e judicate a esser desirabile.”

Le idea de interlingua es que on pote reguardar le linguas occidental como le dialectos de un norma commun que in le etate medieval esseva le latino medieval e que hodie “...debe esser precipitate de su semiexistencia in le terminologias international de validitate global in le scientia e le technologia.” Assi interlingua non es solmente un lista de conceptos con un parola pro cata concepto. Illo representa un valor cultural in cata parola: su vocabulario es un rendition objective del predominante commun hereditage lexical e grammatical del linguas de Europa e le Hemisphaera Occidental.

Le carga al interlinguista es a extraher e clarificar iste external realitate de un norma commun in le linguas moderne, specialmente in le linguas europeas que ha le influencia historic e contemporanee del latino e su linguas filial, le linguas romance, e greco.

Iste conception duceva al necessitate practic pro methodos de extraher e standardizar iste norma commun, mais illo non jammais commenciava con un lista de functiones desirate que sequeva con un essayo de provider formas optime pro lor performantia. Le formas e functiones esseva determinate per le materia linguistic commun in le linguas occidental que habeva le plus grande concentration de iste formas e functiones international. Le resto del articulo reconta le methodos ben describe in le *IED* basate super “le regula de ‘al minus tres’” e le concepto del prototipo con le addition de un discussion de technicas supplementari, que non appare in le *IED* in un forma explicite.

Lo que a me es importantissime in isto es le conception que interlingua es un registration, possibilmente imperfecte, de un realitate preexistente que unifica le variante formas in le varie linguas europeas in un forma commun a illos, le prototipo, que es le causa theoretic e historic del similaritate inter iste variantes. Isto ha valor cultural que pertine a tote gentes del Occidente.

Illo nos provide con un conception per le qual le lingua international pote esser formulate in un totalmente objective maniera. (Le concepto objective in le practica es semper corrigibile con plus experientia e informationes e reflexion).

Le participation de Dr. Gode in le redaction del *International Language Review* es interessante. *ILR* esseva redacte per un idealista, Floyd Hardin de su casa in Denver, Colorado, e contineva articulos mimeographate in e super le varie linguas constructe existente a aquelle tempore. Gode apparentemente faceva un bon impression super Hardin, proque tosto Hardin le faceva un contributor frequente, un redactor associate, e redactor de un columna.” Un Hyde Park pro interlinguistas” a que varie proponentes de varie systemas de linguas constructe poteva exprimer lor opiniones, a vices in puncto e contrapuncto. A certe ocasiones le critica esseva directe a interlingua e Dr. Gode, e ille respondeva.

In 1958 Dr. Gode respondeva a un littera de critica de interlingua per un esperantista Robert Powell, qui argueva que le intelligibilitate a prime vista pro interlingua pertineva a solmente parlantes de linguas romance, o, al maxime, intellectuales del occidente. Si isto es le prime ration pro le existencia de interlingua proque non facer le espaniol le lingua international, proque, al minus, il ha un communitate de parlantes que lo appoia? Mais nos necessita un lingua pro tote le mundo e non pro le romanice parlantes. De plus le esperanto con su structura simplicite es plus facile a apprender que interlingua. Finalmente interlingua pare destinate solmente pro usage scripte e scientific.

In su responsa Dr. Gode diceva que ille non voleva responder, un post un altere, al punctos de critica in le lista de Powell. A facer lo haberea le effecto de perder le perspectiva general e ducer al admission que interlingua esseva lanceate como un concurrente e rival de esperanto. Illo non es.

Le ration le espaniol non es le lingua pan-occidental es proque interlingua es isto. Secundo fundos historic e philologic Gode argueva que il jam ha un lingua pan-occidental, manifeste in variantes, e interlingua es iste lingua. Interlingua es le

Standard Europee Medie de Benjamin Lee Whorf, al minus, le registration imprime le melior que ille e IALA poteva facer in un maniera objective. Isto implica que possiblementemente interlingua non es perfecte: [Io traduce del anglese:] “Aquello, a proposito, explica,” scribeva Gode, “proque theoreticos de interlingua es (1) excedentemente liberal e flexibile in lor attitude quando emendationes es proponite que pretende que illos representa le SEM plus completamente e (2) excedentemente rigide in lor dogmatismo quando compromissos con characteristics non-SEM es proponite.” De plus interlingua jam ha un communitate de parola e esseva determinate specificamente per iste communitate in le linguas de controlo. De plus il es incorrecte de pretender que interlingua es usabile solmente pro contextos scripte o scientific, solmente proque le initial usages disponibile a illo esseva scientific e scripte. Finalmente al question de simplicitate o regularitate de certe formas e functiones in interlingua, tal preoccupationes non jammais esseva un parte del conception de interlingua. Illo es tanto facile como illo es. Que illo es multo facile es justo un felice coincidentia. E nos non pote meliorar o pejorar su grado de simplicitate secundo nostre prejudicios o preferentias.

Durante iste prime annos de interlingua, multe nove adherentes de interlingua esseva ex-adherentes de altere linguas auxiliar, e multe de illes habeva portate lor conceptiones de un lingua constructe a interlingua. Isto preocupava Dr. Gode. In 1959 Dr. Gode non esseva capace de participar in le reunion del Union Mundial pro Interlingua in Tours, Francia. Mais ille inviava un essayo que esseva legitime al reunion. Io opina que su objecto esseva a predicar al fidel, mais non con le message que illes habeva obtenite salvation, mais a clarificar a illes lo que es interlingua. Isto esseva su Manifesto de Interlingua.

Le essayo es indirecte in attinger su objectivo, proque Dr. Gode esseva un homine gentil, e non voleva alienar alcunos nove a interlingua. Ille sperava a educar les que interlingua non es un esperanto ni un occidental. Mais quando ille arrivava a su thema central, le message esseva clar.

Dr. Gode diceva, in su interlingua: “... il es un facto - e iste facto merita esser sublineate duo, tres, o quatro vices - que in le caso de interlingua le idea del utilisation del lingua in le communication international seque su existentia, durante que in le caso de esperanto le idea precede le construction del instrumento. Quandocunque io ha facite iste constatacion in le passato, illo ha essite malcomprendite - intentionalmente o naivementemente. Il deberea esser evidente ab le historia del Association International de Lingua auxiliar - vivemente evocate per nomines como Cottrell, Morris, Stillman - que le terminos ‘sequer’ e ‘preceder’ in iste argumento non es concernite con series de chronologia sed exclusivemente con continuitates de logica. Plus explicitemente nostre assertion significa alora nihil plus e nihil minus que isto: que secundo le philosophia fundamental de interlingua il es impossibile construir un lingua pro le previevemente concipite objectivo de un simplification del communication international, sed il es ben possibile laborar pro le utilisation de un medio de communication international super le base del observation que un tal existe - ben que solo latentemente.”

In un altere loco in su Manifesto ille diceva: “Il es generalmente cognoscite, e non debe esser explicate in detalio in iste contexto, in qual senso interlingua ha le ambition de funger como lingua commun del communitate lingual del occidente. Le notion que interlingua es un realitate historic, un entitate latente que require nulle construction sed solmente un visualisation, ha essite describe in varie locos in varie terminos. Le plus efficace maniera de formular iste conception ha essite, usque [fin a] nunc [ora], le tentativa de identificar interlingua con lo que le philologo american Benjamin Lee Whorf ha appellate le europeo medie standard (Standard Average European). Secundo Whorf le linguas europeas es pauco plus que dialectos de un standard commun que es representate per illos omnes. Super iste base interlingua se presenta como le producto del effortio de extraher ab le varie dialectos le standard inherente in illos omnes e de effectuar iste extraction sin ulla addition o violation subjective.”

“Nunc, pro retornar a mi these que in le caso de interlingua le precedentia del lingua con respecto a su utilisation significa simultaneemente que le communitate lingual precede le lingua mesme: Que, specificamente, es ille communitate lingual? Un responsa provisori a iste question es obviemente ‘Le communitate lingual existente intra le territorio que es designate per certe philologos como le Romania.’ Iste formula - ben que provisori - porta con se un serie de importantissime observationes relative al character de interlingua que es frequentemente malcomprendite. Un tal - e probabilemente le plus significative - es le rolo de interlingua in le campo del scientias. Hic [aqui] io time deber admitter que per mi alique exaggerate accentuation del successos de interlingua in le communication scientific io mesme ha inducite certe scriptores a creder que le utilitate de interlingua es

strictamente restringite al scientias. Isto es nonobstante totalmente incorrecte. Interlingua es le lingua commun del Romania. Ecce le facto fundamental. Le scientias es importante pro illo, proque il es al scientias que interlingua debe su rolo extra-romanial e global. E naturalmente il merita esser accentuate que le rolo secundarimente global de interlingua in le campo del scientias es simplemente le consequentia del facto historic que le terminologias scientific in omne partes del mundo ha lor radices in lo que es linguisticamente commun a omne partes del Romania o - in altere parolas -in precise ille realitate historic que in recente tempores on ha comenciate designar con le nomine de interlingua mesme. Io arriva nunc a lo que es pro me le ultime essentia del theoria de interlingua.”

Alora Dr. Gode disveloppava un altere thema:

“Contra omne dogmatismo, ma...

“Io ha semper insistite que le theoria de interlingua non tolera ulle [alcun] dogmatismo, que le ultime spirito de interlingua es incompatible con le notion de un academia o de non importa qual forma de organisation que poterea arrogar se le autoritate de legislar con respecto a illo. Io continua mantener iste attitude e remane convincite que mesmo tal apparentemente innocente institutiones como per exemplo diplomas pro expertos de interlingua o insignias pro partisanos de interlingua suggererea - in violation del spirito fundamental de interlingua - que le lingua es le proprietate de un club (e non del Romania) o que illo es regulate per un gruppo de autocrates (in loco de per factos que non importa qui ha le derecho de observar e que non importa qui pote observar si ille ha le correspondent cognoscentias technic). Nonobstante, on me accusa non infrequentemente de dogmatismo quando io refusa discuter compromissos o reformas proponite per personas honestemente interessate in le promotion de interlingua. Iste apparente paradoxo se explica facilmente: Io non pote discuter compromissos o reformas que non resulta del studio del factos intra le sphaera linguistic del Romania, proque io ha nulle autoritate de violar le factos historic, e si le compromissos o reformas que on propone resulta de facto del factos real, il non es necessari discuter los, proque alora illos non es compromissos o reformas del toto sed perfectemente legitime elementos de interlingua. Sed il ha un altere aspecto del cosa: Ben que le laborantes qui establiva le tractos fundamental del lingua typo del Romania esseva ben qualificate pro lor deberes, il es possibile que illes errava in lor observationes e etiam que illes esseva, de tempore a tempore, influentiate per prejudicios subjective. Iste significa que omne detalios del structura de interlingua pote esser re-examine in le lumine del factos intra le sphaera del Romania, e si le conclusiones que on obtene assi non es identic con le conclusiones formulate in le manuales fundamental de interlingua, on ha non solmente le derecho sed le deber de facer se audite. Ecce le base e simultaneamente le confinios del elasticitate e del non-dogmatismo del theoria de interlingua. Si on comprende iste relationes, on comprende que per exemplo le suggestion de introducir in interlingua un differentiation inter ‘lingua’ e ‘lingue’ (pro ‘le phenomeno que nos parla’ e ‘le organo in nostre buccas’ es indiscutibile, durante que le conclusion que le retention de ‘ph’ e ‘th’ in parolas de origine grec es contra le tendentias general intra le sphaera del Romania non pote esser rejicite con le assertion que illo viola le spirito de interlingua. Sed le plus importante base pro differentias de interpretation es le concepto del Romania mesme. Que es le Romania precise?...” Ille provideva le solution plus tarde in le essayo: “Io crede que le Romania debe esser definite como le territorio total in que le influencia linguistic del latino continua esser traciabile. Per consequente le linguas fonte de interlingua include in mi opinion le anglese e (con effectos minus significative) etiam le germano.”

Interlingua es un realitate preexistente, que nos pote extraher e standardizar plus o minus sin error in un maniera objective. Illo es le hereditage linguistic commun al linguas que ha essite influentiate per le latino e su filias. Mais iste registration es corrigibile, mais solmente secundo factos linguistic in le linguas de Romania. Illo non es un lingua constructe pro performar certe functiones preconcepite. Su usos debe esser discoperite secundo le avantages inherente in illo, como le realization del vocabulario international.

A un occasion in 1963 Floyd Hardin essayava a facer possibile un debatto inter Dr. Gode e Dr. Ivo Lapenna, le Secretario Executive del Association Universal de Esperanto. Le debatto non jammais occurreva, proque Lapenna non esseva interessate in un debatto, mais certe correspondentia de Gode e Lapenna esseva publicate. Isto revela un strategia que Dr. Gode usava con le esperantistas e proponentes de altere linguas constructe qui regardava interlingua como un rival.

In un littera public a William Auld, qui esseva un esperantista e potential participante in le organization de un potential debatto, Dr. Gode scribeva: “Tu impatientia con le hobbyistas interlinguistic non pote esser plus grande que le mie, e io tamben crede, como tu, que le majoritate de attaccos super esperanto es multo absurde. Isto me duce a sublinear de novo que nihil es plus distante de mi mente que a facer un defia a Dr. Lapenna a venir a un

debato in que le meritos comparative de esperanto e interlingua representarea le question central. Lo que io anticipa que le debato va clarificar non es de toto que interlingua es superior a esperanto, mais in loco que interlingua ha nihil de toto in commun con le motivation ideologic de Zamenhof e su adherentes.”

“A te esperanto es un lingua vivente con tote le characteristics implicate in aquelle designation. Io assume que tu accordarea se al assertion que esperanto ancora ha un longe distantia a vader ante que on pote pretender que illo representa un plus o minus adequate representation del vision original de Zamenhof. Tu objectivo debe esser a facer milliones, non milles, pensa a esperanto e tractar lo como tu lo face. Isto te face, in un senso, un missionario, proque tu comprende que un grande labor remane ante que tu lingua pote performar le functiones pro le qual illo originalmente esseva establite. A me, io pote naturalmente respectar tu fide in le futuro de esperanto, mais io non pote prender parte in illo. A me, como a milliones e milliones de alteros, un lingua auxiliar in le senso in que tu lo concipe, es un incubo in loco de un ideal. Isto es un puncto de vista que io ha necun directo e necun ration a imponer super alteros, ben que illo me face paradoxicamente alquanto intolerante del attitude del typic esperantista, a qui le proselytization es un necesse e natural activitate, con le implication que ille debe essayar e re-essayar a convertir me e mi equales e/o nostre descendentes a su fide in le ultime gloria e magnificentia de un sol lingua commun pro tote le humanitate.

“Io sape, naturalmente, que il non ha un pauc de advocatos de interlingua qui pensa que illo es un concurrente de esperanto in le rolo o pretendite o projecte del ultime pro le communication international. Io appella iste advocatos de interlingua “esperantistas” proque le ver quintessentia del attitude esperantic non es que le accusativo debe finir in *-n* o que le plural debe posseder un *-j*, mais in loco in le credo que le organization e le propaganda e le education pote effectuar le etate auree quando necun duo esseres human es sin un commun medio del communication. Io considera le promotion de interlingua in iste terminos a esser un grave disservicio a nostre causa, que, in effecto, es nihil plus que le effortio a dar forma concrete e tangibile al commun tradition linguistic del mundo occidental, proque iste tradition ha resultate in devenir le reservoir de que tote le linguas trans tote le mundo se deriva, o directemente o indirectemente, lor terminologias technic e scientific. Si le latino medieval habeva supervivite a in le tempores moderne, il haberea necun loco pro interlingua..”

“Io non jammais ha querelate contra esperanto in terminos strictemente linguistic, e io non propone a facer lo in le futuro. Mi objectivo allora in dar un defia a Dr. Lapenna a debatter con me esseva a facer clar, un vice pro sempre, a esperantistas, interlingua-istas, e le publico generalmente, que interlingua non es un rival de esperanto, e que il es injuste e folle a judicar interlingua per criterios esperantic o, vice versa, a criticar esperanto como si illo habeva le mesme objectivos como interlingua.”

Io conclude de isto, e de mi personal cognoscimento de ille, que le attitude de Dr. Gode verso interlingua es aquello de un scientist. Interlingua es un preexistente realitate latente que ille voleva facer concrete e tangibile per medios objective. Interlingua non esseva su creation o invention. Le formas, structuras e funcionamento grammatic es basate super factos linguistic, e non su preferentias. Il es possibile que in alcun pauc casos ille e le personal de IALA ha facite errores que es corrigibile per factos linguistic. Isto a me preclude le interpretation literal del introduction al *IED* como un documento legal e final que defini lo que es interlingua. In loco illo es un description de technicas per le qual on pote extraher e standardizar le vocabulario international del Romania de linguas representative, selectionate e limitate pro reducer le duplicationes de effortio e le complexification del metodologia. Si iste technicas a vice falle in capturar le realitate, proque per accidente, le linguas de controlo non provide tres formas commun, allora on pote cercar altere linguas in que le influencia del latino perdura, pro formas que se junte con al minus un lingua de controlo in provider le tres variantes requirite. Le realitate externe es lo que interlingua es, non lo que su technicas defini.

In le grammatica Dr. Gode e Hugh Blair equalmente evitava preconceptiones de lo que debe existir in le grammatica de interlingua. E io crede que lor prescription es a vices miscomprendite, per exemplo, quando on leva le question del absentia de un forma gerundive pro le participio presente, como in le espaniol e italiano. Gode e Blair diceva que le grammatica es subordinate al structuras lexic in le vocabulario international. Si on studia le milles de familias derivational in le vocabulario international, on discoperi un systema de affixos regular, que in multe casos determina functiones grammatic que los usa. Ben que le suffixos in *-ante*, e *-iente* in le espaniol es vestigios de un participio presente raramente usate activemente proque le parolas continente los es tractate justo como adjectivos, prepositiones, e substantivos, le altere functiones latin del participio presente ha essite usurpate per le gerundio in *-ando*, e *-iendo*. Le italiano ha un similar gerundio, mais illo retene un active participio presente in *-ante*, *-ente*, *-iente* in scripturas docte e formal. On pensarea que le gerundio in alcun forma debe entrar in interlingua. Mais interlingua reactiva un participio presente que reassume le rolos usurpate in espaniol, italiano e

portugese per lor gerundio, quancunqu illos pote esser concipite adjectivemente. Proque non le gerundio tamen? Le ration es proque Gode e Blair decidiva que le grammatica de interlingua debe esser le *minime* grammatica necesse de facer funcionar le vocabulario *jam* in le *IED*. Le vocabulario in le *IED* non contine formas del gerundio. Tal formas es formas grammatic in espaniol e italiano e non appare in le dictionarios. Le vocabulario international contine formas del participio presente latin in le adjectivos. Assi le participio presente latin in su forma moderne es activate pro derivar formas adjectival in *-ante*, *-ente*, *-iente* *jam* in le vocabulario. Tal adjectivos non es isolate, mais representative de un suffixo active que performa un function grammatic de derivar adjectivos de verbos. Ultra iste prescription, le grammatica de interlingua debe continer functiones solmente commun a tote le linguas de controlo, que include le anglese e le germano e russo. Que interlingua retene articulos, malgrado le facto que illos manca in le russo, es proque illos existe in le vocabulario international. E on debe provider un maniera pro lor function. Le grammatica es subordinate al vocabulario international.

ESQUE IL HA ERRORES IN LE IED?

Stanley Mulaik, Ph.D.

Al fin del introduction al *Interlingua-English Dictionary* (le *IED*) Dr. Gode (qui esseva le director del recerca que produceva le vocabulario international a "IALA" [International Auxiliary Language Association] e qui al fin publicava ille mesme aquelle vocabulario in le *IED*) invitava le critica constructive de interlinguistas practic e theoretic in tote partes del mundo. Ille diceva que isto non concerneva solmente le errores technic que es inevitabile in un obra como le *IED*, mais equalmente le methodologia e technica de presentation e le ideas guidante que ha un influentia super le resultatatos. Post le publication del *IED* Dr. Gode scribeva varie essayos super su conception de interlingua. Interlingua esseva, ille diceva, le Europee Medie Standard (Standard Average European), e le lingua commun del region de lo que ille appelleva "Romania", le region cuje linguas esseva influentiate per le latino. In varie allusiones al maniera in que le germano literari de hodie esseva create per le scribos al cortes regal per un deliberate fusion del plure dialectos distincte del germano alte in formas intermediari, ille suggereva que interlingua similarmemente es un realitate latente intermediari que IALA ha facite patente del diverse linguas europeas influentiate per le latino. In tanto que illo representa un realitate externe, illo pote errar in aquelle representation: "Ben que le laborantes qui establiva le tractos fundamental del lingua typo del Romania esseva ben qualificate pro lor deberes," ille diceva, "il es possibile que illes errava in lor observationes e etiam que illes esseva, de tempore a tempore, influentiate per prejudicios subjective. Iste significa que omne detalios del structura de interlingua pote esser re-examine in le lumine del factos intra le sphaera del Romania, e si le conclusiones que on obtene assi non es identic con le conclusiones formulate in le manuales fundamental de interlingua, on ha non solmente le directo sed le deber de facer se audite. Ecce le base e simultaneemente le confinos del elasticitate e del non-dogmatismo del theoria de interlingua" (Manifesto de Interlingua 1959). Assi Dr. Gode mesme indicava le possibilitate de errores in le *IED* e que illos pote esser corrigite per le factos linguistic.

De tempore in tempore personas ha notate certe parolas in le *IED* que pareva questionable secundo le methodologia usate per le linguistas a IALA, describe in le introduction al *IED*, e describe provisionalmente in le Reporto General de IALA de 1945 (que es disponibile a www.interlingua.com). Le parolas dubitabile que nos va tractar aqui es *seliger*, *colliger*, e *chassar*. Le scopo de iste essayo essera usar iste casos pro illustrar le methodologia de determinar le vocabulario de interlingua como un realitate objective in un maniera objective.

Ante que nos considera iste casos, nos debe delinear le methodos de determinar le eligibilitate, le senso e le forma de parolas international in le vocabulario de interlingua. Le texto principal super iste methodologia es le Introduction al *Interlingua-English Dictionary*. Aqui io va solmente summarizar su regulas.

Le prime directivo:

1. Eligibilitate. *Un vocabulo es eligibile in le vocabulario international si illo occorre—con sensos correspondent e in formas que devia del identitate etymologic per nihil plus que un affixo insignificante—in le vocabulario corrente o historic de al minus tres del unitates fontes, italiano, espaniol/portugese, francese, e anglese e equalmente de germano e russo; illo porta con illo tote le formationes que differe con illo in e forma e senso per le addition o 'omission' de un affixo "normal", providite que tal formationes occorre in al minus un del unitates listate. (p. xxxix).*

- a. Cerca terminos technic in dictionarios technic e vocabulos quotidian in dictionarios del parola quotidian. (p. xxvii)
- b. Le investigation non debe limitar se in tote casos al vocabulario moderne. (p. xxvii).

- c. In casos ubi on non pote trovar tres variantes formal de un concepto international, on pote cercar altere linguas, providite que le tres o plus variantes trovate include al minus un variante del 4 angloromance linguas fontes original (*General Report of IALA 1945*). Le IED diceva que le sphaera de su cerca esseva limitate al anglese, francese, italiano, espaniol/portugese, germano, e russo. Totevia parolas como *cellario* que se basa super anglese, germano e nederlandese ancora existe in le IED. In mi opinion in 99% del casos ubi altere linguas es cercate, le germano e le russo ha essite sufficiente e isto esseva possibilmente le base pro le description del technicas in le introduction..
- d. Le restriction del numero de linguas investigate con respecto a lor stock de vocabulos international non implica le exclusion de vocabulos international de tote maneras de origine remote del lista resultante (*IED xxii*)..
- e. Pro rationes practic le sphaera in que ‘parolas international’ es collectionate debe esser restricte, mais pro maximizar le possibilitate de assemblar le plus generalmente international vocabulario possibile, le sphaera restricte debe satisfacer duo requirimentos: (1) illo debe esser un potente centro de radiation de parolas international per le resto del mundo; (2) illo debe haber un alte grado del receptivitate de materia de altere linguas. Per satisfacer iste requirimentos, le gruppo angloromance es le nucleo de iste sphaera de cerca. Le major linguas romance es cercate principalmente proque le minor linguas romance usualmente non va contribuir alque non trovate in le linguas romance major (*General Report of IALA 1945*).
- f. Le vocabulario latin e grec del neolatino pote esser un fonte de parolas international si un parola de iste fonte occorre in al minus un lingua fonte moderne. (*IED xxvii*).
- g. Substitutiones de synonyme suffixos in variantes non debe denegar a un parola su stato international.
- h. Pro establir le internationalitate de parolas, si le variante de un parola existe in un lingua fonte con suffixos representante un formation in un serie derivational, allora on tracta tote parolas precedente in le serie como existente hypotheticamente in le lingua, mesmo si illos non realmente existe in aquelle lingua. Mais al minus un lingua fonte debe mostrar un existente variante del parola si, insimul con al minus duo altere variantes, algunos hypothetic, on constata le tres variantes necesse pro dar eligibilitate al parola.
- i. Un senso que un parola international possede es un concepto nuclear que al minus tres de su variantes possede in commun.
- j. Un metaphoric extension del senso associate con un parola international debe esser trovate in al minus tres variantes a devenir equalmente un senso international del parola.
- k. Tres variantes con le mesme forma mais distincte sensos non es international e non es includite in le vocabulario international.
- l. Pro establir le claritate de schemas de derivation il ha essite decidite a adherer quasi sin qualification al principio que nulle parola es admittite sin admitter simultaneamente tote su clar compositos, derivativos e le formationes que lo precede in un serie derivational, si le senso de tal compositos, derivativos e formationes precedente es clar, basate super le sensos de affixos addite a o ommittite de illo. De plus al minus un lingua contribuyente debe mostrar un variante de un parola admittite in iste maniera. Pro iste ration le linguistas de IALA studiava le function de affixos in le linguas contribuyente pro comprender le sensos create per illos. De plus illes ha determinate un lista de affixos que es prototypos de affixos ancora active in formar nove parolas in le linguas contribuyente, e istos es listate in le introduction al *IED*. Totevia iste lista es incomplete proque illo non contine affixos in parolas de origine latin que non es usate hodie activemente in le formation de nove parolas. Nonobstante tote affixos standard in parolas que es derivationes de un altere parola basic es indicate per scriber le affixos in cursivo italic e le base del parola in litteras roman: **abbreviar**, **abbreviation**, **timor**, **timorate**.
2. Le forma. *Le forma in le qual un propriemente admittite vocabulo entra le vocabulario international es le prototipo o forma ancestral le plus proxime, documentate o theoretic, commun a tote su variantes, mesmo como al themas de lor derivativos in le linguas contribuyente; illo es determinate in un tal maniera que su variantes in le linguas fontes e le themas de lor derivativos devia de illo solmente in accordo con le comportamento characteristic del linguas que illos representa—con le condition que le forma resultante non jammais debe esser conditionate per un characteristic restricte a un sol variante contribuyente.*
- a. Le forma prototypic debe eliminar in illo tote le characteristics unic a un sol lingua contribuyente.

- b. Le forma international debe esser tal que cata characteristica idiosyncratic de su representation in un particular lingua contribuyente debe esser explicabile como un transformation monolingual de illo. Illo debe esser le prototypo de que tote le formas contribuyente es variationes specializate.
- c. Frequentemente le prototypo va corresponder con le commun origine etymologic del variantes.
Assi parolas cuje ancestre etymologic le plus proxime es latin ha le forma latin pro lor prototypo.
- d. Terminaciones de parolas es suffixos que es prototypos le plus proxime al correspondente suffixos in le linguas fontes in tote lor applicationes.
- e. In parolas que fini in *-ale*, *-ile*, *-ne*, *-re*, le *-e* addite indica como le accentu cade super le syllaba antepenultime del parola. *-il* e *-ile* es distincte suffixos in senso. *-il* es addite a substantivos pro formar un adjective con le senso de ‘pertinente a o habente le qualitate de’: *cive*, *civil*; *febre*, *febril*; *puero*, *pueril*. *-ile* es semper addite al radice de un verbo e ha le senso de ‘capace de <verbo>: *ager*, *agile*. *-ile* e *-bile* e *-ibile* es synonymose.
- f. Infinitivos de verbos fini in *-ar*, *-er*, *-ir* proque solmente le italiano retene *-are*, *-ere*, *-ire* del infinitivos latin.
- g. Proque le grammatica de interlingua non ha genere grammatical, le termination de adjectivos non monstra formas generic. Adjectivos in le linguas romance que fini in *-o* e *-a* secundo genere del substantivo modificate, fini in *-e* in interlingua sin reguardo pro le genere o sexo.
- h. Le forma del radice de un serie derivational es le ancestre le plus proxime, documentate o theoretic, de que tote le variantes contribuyente e lor derivativos pote esser disveloppate secundo le leges linguistic e motivationes que opera in le varie linguas considerate. Isto implica que le prototypo es normalmente ni coincidente con, ni basate super le forma del nominativo del latino mais es basate super le forma crude del caso oblique latin. Assi *tempore*, *temporal* e non *tempo*, *temporal*. Considera *temporari*, *contemporanee*, *temporizer* (IED p. xxxiv).
- i. Serie derivational occorre in familias derivational que mantene continuitate de forma e senso de lor prototypos. Tote derivativos que mantene le mesme forma e senso del radice pertine al mesme familia derivational (IED p. xxxiv).
- j. Un major ruptura in le continuitate de senso que corresponde a un cambio in forma del prototypo signala le formation de un nove serie derivational—mesmo si le nove serie se deriva del mesme forma ancestral del serie original. Exemplos: *pendere*, *pensar*, e *pesar*. Latin *pendere* es le ancestre de tote iste vocabulos e lor derivativos, mais proque *pensar* e *pesar* corresponde a nove sentidos con nove formas, illos forma le base de nove serie derivational con radices distincte (IED p. xxxv).
- k. Quando un radice existe solmente in derivativos, illo es listate per se in un forma hyphenate al fin sin representar lo como un parola vermente in le vocabulario.
- l. Pro constatar le forma prototypic il es necesse initialmente a identificar le familias derivational que pertine al parola in cata un del linguas contribuyente. Le prototypo del radice es le prototypo del radice in cata variante del serie in le linguas contribuyente, e le affixos es affixos prototypic.

Le casos problematic.

seliger [-lig-/lect-] v to select.

ang.	<i>select</i>	<	lat. part. perf. <i>selectus</i> < <i>seligere</i> < <i>se</i> (a parte) + <i>legere</i> (leger)
	<i>selection</i>	<	lat. <i>select-</i> + <i>-ione</i>
	<i>select</i> (adj)	<	lat. part. perf. <i>selectus</i> < <i>seligere</i>
fr.	<i>sélecter</i>	<	fr. <i>sélection</i> per retroformation
	<i>sélectionner</i>	<	fr. <i>sélection</i> < lat. <i>selectio</i> < part. perf. <i>selectus</i> < <i>seliger</i>
it.	<i>scegliere</i>	<	lat vul. <i>exeligere</i> < <i>ex</i> + <i>eligere</i> < <i>ex</i> + <i>legere</i>
	<i>selezionare</i>	<	it. <i>selezione</i> < lat. <i>selectione(m)</i> < <i>seligere</i>
esp.	<i>seleccionar</i>	<	sp. <i>selección</i> < lat. <i>selectione(m)</i> < <i>seligere</i>
ptg.	<i>seleccionar</i>	<	ptg. <i>selecção</i> < lat. <i>selectione(m)</i> < <i>seligere</i>
	<i>seletar</i>	<	ptg. <i>selecção</i> (como un neologismo parallel al francese).
ger.	<i>selektieren</i>	<	lat. <i>selectio</i> < <i>seligere</i>
	<i>selektionieren</i>	<	lat. <i>selectio</i> < <i>seligere</i>

Le question del senso non es importante in iste caso proque tote le variantes ha un senso commun. Le problema levate per le criticos es que il non existe un variante de *seliger* in le linguas moderne contribuyente. Le parola que on pensarea es su variante, le it. *scegliere*, non es derivate de lat. *seligere* de toto, mais de *ex + eligere < eligere < ex + legere*, que ha un senso similar a *seligere*. Le resto del formas es basate super le participio perfecte *selectus* del verbo latin *seligere* e su derivativo *selectio*.

Nos non jammais va saper exactamente le rationamento del linguistas de IALA in iste e altere casos, proque il non existe registrations de tal rationamento pro cata parola. Nos solmente pote usar nostre dictionarios pro colliger le evidentia linguistic e essayar de reconstruer le solutiones. Totevia il es le plus probable que alguno ha pensate que le sequente regula se applicava aqui: “nulle parola es admittite sin admitter simultaneemente tote su clar compositos, derivativos, e le formationes que lo precede in un serie derivational, si le senso de tal compositos, derivativos, e formationes precedente es clar, basate super le sensos de affixos addite a o omittite de illo” (*IED* p. xlvii). Mais il ha le additional regula que il debe haber al minus un variante in le linguas contribuyente de un parola admittite in iste maniera, e il non ha un tal. Iste regula non es satisfacite aqui. Isto suggere que le entrata a “**seliger**” in le *IED* debe esser “**selig-**[**-lig-/-lect-**] occurring in derivatives”. Le variantes in le linguas contribuyente suggere que *selectionar* es ja le plus international, e isto es jam in le *IED*; mesmo *selectar* es international, del anglese, francese, e portugese. *Selectionar* es ancora preferibile.

Interlingua:

colliger [-**lig-/-lect-**] v. I. to gather (1. to pick; 2. to infer): II to collect (as in “to collect stamps”)

recolliger [-**lig-/-lect-**] v 1. to collect (=make a collection of); 2. to gather, harvest; 3. to take in, shelter; **recolliger se** to recollect oneself.

collecta n 1. collection (=act of collecting money for a particular purpose. 2. [Liturg.] collect

collection n(= things collected)

***collectionar** v (action of making a collection). [Non in *IED*].

Iste parolas in le vocabulario de interlingua ha sensos affin.

ang. <i>collect</i> v	<	lat. <i>collectus</i> , part. perf. of <i>colligere</i> to collect, fr. <i>com-</i> + <i>legere</i> to gather [1. a : to bring together into one body or place b: to gather or exact from a number of persons or sources <... taxes> 2: INFER, DEDUCE 3: to gain or regain control of <... his thoughts> 4 : to claim as due and receive payment for 5 : to get and bring with one; specif : PICK UP < went to ~ her at the train station> vi 1: to come together in a band group, or mass : GATHER 2 a : to collect objects b : to receive payment <... ing on the insurance>]
<i>collection</i> s	<	lat. <i>collectione</i> < part. perf. <i>collectus</i> < <i>colligere</i> [1: the act or process of collecting 2 a : something collected; esp : an accumulation of objects gathered for study, comparison, or exhibition or as a hobby b : GROUP, AGGREGATE c : a set of apparel designed for sale usu. in a particular season]
fr. <i>colliger</i>	<	lat. <i>colligere</i> (1539) [réunir en un recueil, une collection. Relier (des abstractions) en vue de un synthèse].
<i>cueillir</i>	<	lat. <i>colligere</i> (1080). [Détacher de leurs tiges des fruits, des fleurs; prendre; aller chercher qqn; arrêter qqn; cueillir qqn à froid, le prendre au dépourvu.]
<i>recueillir</i>	<	lat. <i>recolligere</i> (1080) [Réunir en collectant, en ramassant; prendre, retenir, ramasser pour garder, conserver; obtenir; retirer un avantage, un profit; recevoir par héritage; accueillir chez soi; donner l'hospitalité; s'abstraire du monde extérieur pour réfléchir, méditer.]
<i>collecte</i> n.	<	lat. <i>collecta</i> < <i>colligere</i> . [Action de réunir des dons dans un but de bienfaisance. Remassage de certains produits agricoles chez les producteurs. <i>Collecte du lait</i> .]

	<i>collecter</i>	<	fr. <i>collecte</i> < lat. <i>collecta</i> . [1.Réunir par une collecte. 2. Capter, recueillir un liquide, un gaz.]
	<i>collection</i>	<	lat. <i>collectio</i> < <i>colliger</i> [Réunion d'objets choisis pour leur beauté, leur rareté ou leur prix; ensemble d'ouvrages, de publications; ensemble de persons caractérisées par un trait particulier; un grande quantité de...]
	<i>collectioner</i>	<	fr. <i>collection</i> [Réunir en collection.]
it.	<i>cogliere</i>	<	lat. <i>colligere</i> . [Prendere dalla pianta frutti, fiori o simili; raccogliere (anche fig.); accogliere; prendere di sorpresa; acchiappare; afferare; colpire; intendere, capire, indovinare; comprendere immediatamente; dedurre, argomentare.]
	<i>raccogliere</i>	<	it. <i>ri</i> + <i>accogliere</i> (1292) [prendere, levare, sollevare da terra q.c. o qc.; cogliere i frutti della terra o i prodotti agricoli; ricavare, trarre; radunare, mettere insieme; collezionare; riunire per dare rifugio, soccorrere, proteggere; concentrare in un punto; percepire; afferare]
	<i>colletta</i>	<	lat. <i>collecta</i> [raccolta di denari o altro fra più persone, spec. a scopo de beneficenza].
	<i>collettare</i>	<	it. <i>colletta</i> [raccogliere per colletta]
	<i>collezione</i>	<	lat. <i>collectione(m)</i> . [Raccolta di oggetti della stessa specie, di valore, curiosi o comunque interessante anche solo soggettivamente. Raccolta di opere, pubblicaciones]
	<i>collezionare</i>	<	it. <i>collezione</i> (1897). [Riunire vari oggetti in una collezione; conseguire in grande numero.]
esp.	<i>coger</i>	<	lat. <i>colligere</i> . [juntar, reunir (flores); recoger los frutos del campo; tomar con la mano; alcanzar, fig. entender, penetrar; sorprender; hallar, encontrar].
	<i>recoger</i>	<	lat. <i>recolligere</i> [volver a coger; tomar por segunda vez (una cosa); coger algo que se ha caí da; reforzando la significación de coger; coger cosas y guardalas o colocarlas en un sitio, particularmente después de haber terminado un trabajo etc.; suspender el uso o curso de una cosa; juntar o congregar (personas o cosas dispersas; dar asilo, acoger (a uno); retirarse, acogerse a una parte; abstenerse el espíritu de todo lo terreno para entregarse a la meditación o contemplación; moderarse o reformarse en los gastos.]
	<i>colecta</i>	<	lat. <i>collecta</i> . [Recaudation de dinero o otros donativos, generalmente para fines benéficos.
	<i>colectar</i>	<	esp. <i>colecta</i> . [Recaudar donativos; reunir en uno o más tomos.]
	<i>colección</i>	<	lat. <i>collectione</i> . [Conjunto de cosas, graite, de una misma clase].
	<i>coleccionar</i>	<	esp. <i>coleccion</i> [Formar colección (de objetos, seres naturales, etc.)].
ger.	<i>Kollekte</i>	<	lat. <i>collecta</i> . [Sammlung freiwilliger Geldspenden (in der Kirche)]
	<i>Kollektion</i>	<	fr. <i>collection</i> lat. <i>collectione</i> . [Geldsammlung; Warenmustersammlung; Auswahl.]

Il es obvie que iste labor de determinar le eligibilitate, senso e forma, del parola international require le studio de multe detalios de e forma e senso.

In le caso de *colliger* nos nota que il ha al minus tres linguas in que isto es le prototypo immediate de tote le variantes (francese *cueillir* e *colliger*, italian *cogliere*, e espaniol *coger*). Le francese *colliger* es mesmo le mesme forma in un lingua moderne. Le sensos es ja aquellos commun a al minus tres variantes, ben que non semper le mesme tres. In le senso de formar un collection de cosas secundo un characteristic commun, possiblement

collectionar es usate plus frequentemente in iste senso. Mais le criticos ha necun base de arguer contra *colliger* como un forma prototypic. Si isto es ‘antique’ in forma es irrelevante, specialmente quando le formas moderne es tanto divergente. Le parola **collectar* non es in le IED, mais obviemente illo es un parola international. Io nota que illo jam existe in le lista de vocabulos omittite del IED, per Piet Cleij.

Interlingua del IED:

chassar (sh-) v to hunt, chase; *also* to chase (away), drive off, etc..

chassa (sh-) n 1. hunting, chase; 2. game (killed in hunting)

chassator (sh-) n I. hunter, huntsman; II. chaser (1. [Navy]; 2. [Naut.] chase-gun; III. [Mil.] chasseur

ang. <i>chase</i> v	<	med. ang. <i>chacen</i> < antique francese <i>chacier</i> < (assume) < med. lat. <i>caciare</i> < lat. vul. <i>*captiare</i> < lat. <i>captare</i> (cercar a prender) < <i>capere</i> (caper). [to hunt, pursue, drive away, follow (often in haste)]. (<i>Chambers Dictionary of Etymology CDE “chase”, p. 150</i>).
<i>catch</i> v	<	before 1200 med. ang. <i>cacchen</i> < before 1066 ant. norman fr. <i>cachier</i> to hunt < (assume) < med. lat. <i>caciare</i> < lat. vul. <i>*captiare</i> alter. de lat. <i>captare</i> to chase, frequentativo de <i>capere</i> to take. [capture, seize, ensnare, entangle, surprise, receive, overtake, grasp by senses or mind, etc. etc.]
<i>chase</i> s	<	med. ang. <i>chas</i> 1300 < med. ang. <i>chace</i> 1250 < ant. fr. <i>chace</i> < ant. fr. v <i>chacier</i> > med. lat. <i>caciare</i> < (assume) lat. vul. <i>*captiare</i> [hunting; quarry hunted; frantic pursuit of something desired; space preserved for hunting].
fr. <i>chasser</i> v	<	ant. fr. <i>chacier</i> < med. lat. <i>caciare</i> < (presumed) lat. vul. <i>*captiare</i> < lat. <i>captare</i> (cercar a prender) < <i>capere</i> (caper). [Poursuivre (les animaux) pour les tuer ou les prendre ; pousser devant soi; faire marcher en avant; faire partir qqn d’un lieu avec force ou violence, expluser de maison, chasser un employé, etc..]
<i>chasse</i> s	<	(de <i>chasser</i>) [Action de chasser, de guetter et de poursuivre les animaux pour les capturer ou les tuer; espace de terrain réservé pour la chasse; gibier capturé ou tué; action de chercher, de poursuivre qqn ou qqch pour s’en emparer; etc..]
<i>chasseur</i> s	<	fr. <i>chasser</i> . [Personne qui pratique la chasse; personne qui recherche avec ténacité a obtenir (qqch); domestique en livree a un maître o hotel; membre de certains corps de troupes; navire de faible tonnage le plus souvent destiné a poursuivre les sous-marins; avion léger, rapide et maniable destiné aux combats aériens.]
it. <i>cacciare</i> v	<	< med. lat. <i>caciare</i> < lat. vul. <i>*captiare</i> lat. <i>captare</i> < <i>capere</i> . [inseguire un animale selvatico per catturarlo o ucciderlo; allontanare a forza o con comandi decisi; bandire, esiliare, espellere; spingere, mettere dentro, spec. con violenza, o alla rinfusa, o sbadatamente; estrarre; inseguire.]
<i>caccia</i> n	<	it. <i>cacciare</i> (1250). [Arte di catturare o uccidere animali selvatici con trappole e con armi, spec. col. fucile; animale selvaggi di grosse dimensioni; cattura e uccisione della selvaggina nelle condizioni stabilite dalla legge; selvaggina presa a caccia e uccisa; inseguimento, anche come azione militare, diretto spec. contro aerei e navi nemiche; ricerca minuziosa e incessante di qc.; ricerca avida e affannosa di q.c.; perseguirla senza sosta; ogni gioco caratterizzato dalla ricerca di q.c; etc.]
<i>cacciatore</i>	<	it. <i>cacciare</i> (1292) [Chi esercita la caccia, spec. col fucile; chi va alla ricerca ostinata di q.c.; soldato a piedi o a cavallo, vestito, armato e addestrato per l’impiego nella mizia leggera; pilota di aereo da caccia; aervo inlivrea che stava inpiedi nela parte posteriore delle carrozze delle famiglie nobili; † persecutore.
esp. <i>cazar</i> v	<	med. lat. <i>caciare</i> < (assumed because of <i>caciare</i>) lat. vul. <i>*captiare</i> < lat. <i>captus</i> . [Buscar o perseguir (a las aves, fieras, etc.) para cogerlas o matarlas. 2. adquirir con destreza (una cosa dificil); captarse la voluntad de (uno) con halagos o

engaños; sorprendder (a uno) en un descuido o en algo que deseaba ocultar. Poner tirante (la escota) hasta que el puño de la vela quede lo mas cerca posible de la borda.]

caza s < esp. *cazar*. [Acción de cazar; perseguir a un animal o a un embarcación; fig., procurar con afán llegar a comprender o conseguir una cosa; animales salvajes, antes y después de cazados; llamar la atención sobre un asunto dando lugar a que otro se entremeta en él; avion veloz destinado a perseguir y atracar los aparatos enemigos.]

cazador s < esp. *cazar*. [Dic. de animales qui pro instinto cazan otros animales. Que caza por oficio o por diversion; Dic. del que gana a otro tranéndolo a su partido; de alforja, el que para cazar utiliza trampas o lazos; soldado de infanteria ligera.]

ptg. *caçar, caça, caçador* similar al espaniol.

ger. *schassen* v < fr. *chasser* [schimpflich entlassen (von de Schule, Hochschule; aus dem Amt). (dimitter, expeller del schola o bureau)]

Nota que le espaniol *cazar* e portugese *caçar* non ha le senso de expeller con fortia e persecution. Nonobstante, francese *chasser*, ital. *cacciare* e anglese *chase* ha iste senso, que provide le tres variantes necesse pro establir iste senso del parola international.

Lo que es inusual super le entrada de *chassar* in le *IED* es le facto que on suppose que le francese *chasser* es le prototipo commun al anglese *chase*, le german *schassen* e tote le altere variantes. Mais, como io va monstrar, isto non es possible. De plus, un altere facto curiose es que *chassar* es in le *Radicarium* de De Wahl de occidental. Habeva alcuno a IALA usate le *Radicarium* pro determinar le forma de iste parola malgrado le facto que illo non es in accordo con le theoria de prototypes de Stillman e Gode? Qui? Le sequente conto suggere que André Martinet esseva possiblementemente le autor de iste parola in le *IED*, quando inter 1946 e 1948 ille ha gerite effortios pro producer un dictionario de circa 10.000 parolas.

Un base pro iste theoria es in un documento de Ric Berger, qui un vice esseva un occidentalista e le redactor de *Cosmoglotta*, le periodico official de Occidental. Ille ha partite de occidental a interlingua in circa 1956 e ha devenite le redactor del “Currero del Mundo” in 1957.

In le edition nro 3 del BULLETIN, “Organo official del Union Mundial pro Interlingua (UMI) de martio 1959 appareva un articulo, “Alexander Gode” per Ric Berger, laudante Dr. Gode e su effortios pro interlingua. De importantia pro le question de *chassar* es le sequente section in le articulo per Berger (in su proprie parolas):

“UN INCIDENTO CONTRA LE NEUTRALITATE DE IALA

In le Documento 103 (Contribution al Historia de I-gua), nos reporta como le Comitee del recercas de IALA laborava, e le ver ration del divergentias inter Sr. Gode e su collega Martinet, qui esseva director de recercas durante 2 annos (1946-1948).

Certe ductores de Occ. ha multo exploitate le tendentia de Sr. Martinet verso Occ., sin dicer que, in realitate, ille era tanto pauc neutral, que ille era primo membro del Occ.-Union! Informate de isto Sr. Gode ha scribite me:

‘(4.2.59) Il es ver, io non sapeva que Martinet, al tempore de su labores pro IALA, esseva formalmente affiliate con le Occidentalistas, sed iste revelation non me surprinde. Durante le directorato Martinet nos laborava secundo un estranie systema que prestava nulle attention al previe labores de Stillman e de me e que, de su parte, esseva naturalmente abandonate in toto immediatemente post le partita de Martinet.’

‘Iste systema requireva le compilation plus o minus systematic de varie datos in un folio special pro omne termino individual. Un angulo del folios esseva reservate pro Martinet qui insereva ibi su decision final con respecto al forma del termino in question. Io me rememora que durante un sojorno de Martinet in Francia le folios esseva inviate a ille per posta aeree e retornate per ille in le mesme maniera, e io me amusava per predicar lo que le decision final de Martinet esserea. Mi methodo in isto esseva multo simple. Io consultava un dictionario de Occidental, e quasi omne mi predictiones esseva correcte.’

Iste declaration de Sr. Gode suffice dunque a tranquillisar omne adeptos de I-gua: le influencia de Sr. Martinet, ‘contaminate’ de Occ., non ha habite un qualcunque effecto super I-gua, lo que, del resto ha essite

confirmate de Sr. Martinet mesme in Cosmoglotta. Le absolute neutralitate de IALA es dunque salveguardate.

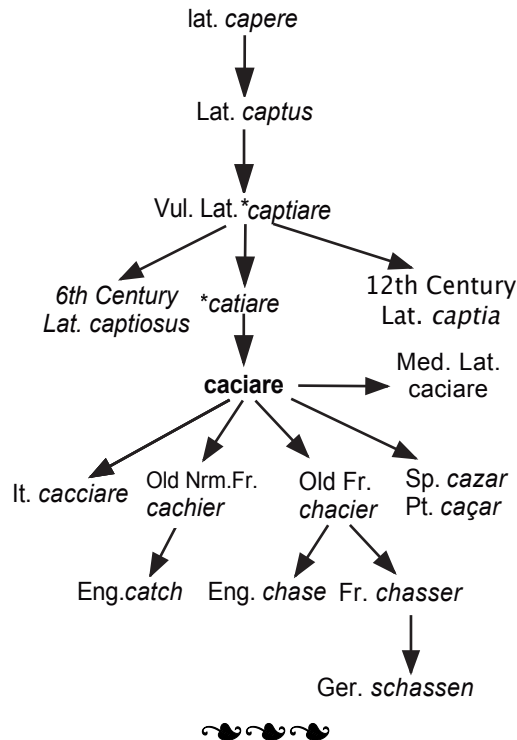
Pro que le dictionarios de Occ. utilisate de Sr. Martinet esseva mi dictionario Français-Occ., publicate in 1929 (hodie exhaurite), e le Vocabularium fundamental de Occ., que io ha publicate in 1947, (le sol complete de omne vocab. de Occ.), io constata con amusemento que mi labor haberea servit de base al lingua de IALA!

Ben que honorate de iste mancate possibilitate, io pensa hodie que le neutralitate de IALA era plus preciose e que ulle flattante personal evenimentto!”

Esque il es possibile que iste parola esseva al fronte del dictionario de Martinet e non esseva corrigite quando Dr. Gode assumeva le final preparation del dictionario secundo le original methodologia de su linguistas? Il es impossibile hodie a saper.

Totevia il pare que un correcte prototipo pro tote le variantes es le parola *caciare*. Iste mesme parola existe in le latino medieval, que secundo linguistas es le base theoretic per retroformation pro inferer le forma **captiare* in le latino vulgar, de que alteremente nos ha necun directe evidentia in manuscriptos supervivente (Chambers, 1988, *Chambers dictionary of etymology*, p. 150, super origine de anglese ‘*catch*’). Le forma **captiare* es credite haber essite derivate del participio perfecte latin *captus* similar al e forma frequentative **captare* que indica le action repetite o intensificate de *capere*. Hall (1983, p. 143) diceva que le latino vulgar habeva un suffix causative-intensive *-iare* con le senso de ‘causar a esser, o face plus de...’. P.e. *acutus* vole dicer ‘acute; *acutiare* vole dicer ‘facere plus acute’; *altus* = alte, *altiare* = facere plus alte. Assi quando *-iare* es addite a *capt-* pro facere **captiare* le senso deveni ‘causar caciare e sia capere’. Alora **captiare* suffereva additional cambios per le assimilation de *-p-* a *-t-*, producente **catiare*, que in torno deveniva *caciare* in medieval latin per le pronunciation de *-ti-* como /ts/. Il es a partir de iste forma in le latino popular tarde que le theoria suggere que *caciare* habeva evolvide e a partir de que *chacier* del antique francese, *cacciare* del italiano, e *cazar* e *caçar* del espaniol e portugese ha evolvide. Le francese antique frequentemente ha cambiate *c-* de lat. *ca-* a *ch-* (p.e. lat. *castellu(m)* => fr. *château*; lat. *castīgāre* => *châtier*) e intervocalic *-c-* esseva pronunciate como /ts/. De plus *-a-* libere accentuate deveniva *-e-* in francese; assi verbos latin in *-are* deveniva *-er* in francese. Plus tarde /ts/ deveniva /s/ in francese moderne, assi ant. fr. *chacier* => fr. *chasser* (Boyd-Bowman, 1980, *From Latin to Romance in Sound Charts*, p. 28-31). Le altere linguas romance major ha retenite *ca-*, mais /ts/ ha evolvide plus a /tʃ/ in italiano, e a /θ/ o /s/ in espaniol e /s/ (= ç) in portugese. Assi io opina que le evidentia es contra *chassar*, *chassa*, e *chassator* e favora in loco lor reimpiacemento per *caciar*, *cacia*, e *caciator*. Nos pote indicar †*chassar*, †*chassa*, †*chassator* in un revision del IED e usar *caciar*.

Diagramma del derivation etymologic

Ha le IED errores? Le caso de “interferer”.

Stanley Mulaik, Ph.D.

Al entrada de *-iferer* [-fer-/lat-] (=portar) in le IED le parola *interferer* es listate insimul con altere derivativos de iste radice: *circumferer*, *conferer*, *deferer*, *differer*, *inferer*, *offerer*, *preferer*, *referer*, *transferer*, *legisfer*-. Le radice *-ferer* es derivate del verbo latin *ferre* (portar) que es inusual in posseder un multo irregular participio perfecte *latus* prendite de un altere verbo latin “tollere” (=altiar, levar). Su participio presente es *-ens*, que es compatible con verbos in *-ere*. Assi tote de iste derivativos concerne o literalmente o metaphoricamente le portation de un cosa in combination con un prefixo que indica le maniera de portar. Per exemplo, *differer* < *dis-* (= a parte) + *ferre* (= portar) es metaphoricamente “a portar a parte”; *inferer* < lat. *in* (= in) + *ferre* (= portar) es metaphoricamente “portar in”, introducir, p.e. un conclusion, un consequentia; *preferer* < lat. *pre-* (= ante) + *ferre* (= portar) es portar e seder un cosa ante alcuno (como in “monstrar le cosa melio”); *offerer* < lat. *ob-* (= verso) + *ferre* (= portar) que es “portar verso alcuno”. Equalmente in le latino il existeva *ferire* (= ferir, colpar, batter) de que es derivate tal parolas como “ferimento” (= acto de ferir) e “ferita” (= resultado de ferir, injuria). E iste verbo continuava existir in le linguas romance in it. *ferire*, esp. *herir*, fr. *férir*. Ora un cosa interessante es que in le protoromance le verbo *ferre* esseva reimplaciate per *portare*, durante que *-ferre* continuava existir como un radice in parolas composite in un forma modificate como **-ferire*. Assi nos ha it. *differire*, esp. *diferir*, cat. *diferir* (mais fr. *differer* < lat. classic *differre*, in 1350); it. † *offerire* > *offrire*, ant. esp. *ofrir* > mod. esp. *ofrecer*, fr. *offrir* < pop. lat. *offerire*, cat. *oferir*. Mais multe parolas basate super le participio presente in *-ens* jam existeva in latino e entrava in tal formas in le linguas romance, p.e. lat. *differre* → *differentia*. Assi le solution de IALA del radice *-ferer* es un prototipo basate super un adaptation de *-ferre* al classe de verbos in *-er*, (interlingua non ha verbos in *-re*) que es multo proxime al ancestre cuje participio presente esseva le base pro le derivativos, p.e. *differer* → *differente* → *differentia*; *preferer* → *preferente* → *preferentia*; *referer* → *referente* → *referentia*.

Ora, proque es *interferer* non un membro de iste gruppo derivate de *-ferer* < *-ferre* [-fer-/lat-]? Primo, *interferre* e *interferentia* non existeva in le latino classic. Illo es un parola anglese *interfere* que le *Oxford Dictionary of English Etymology* (ODEE) diceva esseva derivate de un parola antique francese *s’entreferir* < *entre* (=inter) + *férir* (=ferir) < lat. *ferire*. *Chamber’s Dictionary of Etymology* (CDE) dice que un forma original anglese in 1440 esseva *entreferyn* [“to intermingle, or mix” (intermiscer)], in 1449 *entreferen* [“to meddle, mix in affairs of others”

(= ingerer se)], mais le ODEE cita un initial senso in le seculo XVI de “ferir le latere interne de un pede con le ungula del altere in cavallos” (e iste senso ancora existe in anglese moderne). Allora in le seculo XVII anglese addeva le senso de collider con, confliger con, opponer, intermiscer, ingerer se, e in le seculo XVIII esseva addite “intervenir”. Le parola anglese *interference* esseva initialmente usate in 1783 per Burke in su *Report on Affairs of India* (CDE). Al mesme tempore Thomas Young discoperiva le phenomeno de interferentia inter undas de aqua e lumine. Le IED citava solmente iste senso physic pro *interferer* e *interferentia* = ang. *interference*. Nonobstante iste senso es troppo restricte proque francese, italiano, espaniol e germano cita altere senso del qual on pote trovar al minus tres linguas con altere senso commun al anglese.

Proque le misclassification de *interferer* con derivativos de *-ferer* e non de *-ferir*? Io crede que in 1940-1950 varie dictionarios del italiano, espaniol, e possibilmente le francese dava un etymologia incorrecte pro iste parolas. Mesmo hodie le dictionario autoritative del Italiano, le *Zingarelli*, cita le sequente: “**interferire** [adatt. del fr. *interférer*, comp. del lat. *inter* ‘fra’ e *ferre* portare; 1828] {adaptate del francese *interférer*, composito del lat. *inter* (inter) e *ferre* (portar)} . In 1947 le *Diccionario del Real Academia Española* (DRAE) citava solmente le senso physic pro *interferir* e *interferencia* e dava necun etymologia. In le edition de 2001 illo cita le senso physic e indica que le origine es anglese. Le *Diccionario Esencial Santillana de la lengua española* de 1991 indica que *interferencia* se deriva de *inter-* e lat. *ferens, -entis*, de *ferre*, (llevar). Isto repeti le error del *Zingarelli*. Del altere latere, le *Vox Diccionario Actual del Lengua Española* de 1996 es in accordo con le ODEE: **interferencia** (ing. *interference*, der. del fr. ant. *s’entreférir*, del l. *ferire*, golpear) {ang. *interference*, derivate del francese antique *s’entreférir*, del lat. *ferire, ferir*, colpar} . Le *Petit Robert* cita “**Interférer** v. intr. 1819 angl. *to interfere* du lat. *inter* “entre” et *ferire* “frapper”; cf. *férir*. *Interférence* ha le senso physic con le dato de 1793 e un secunde senso de intervention contradictori, immixtion; conjunction de factos. Le *Petit Larousse* indica pro *interférer*: angl. *to interfere*, du lat. *ferire* “frapper”. Obviamente le *Zingarelli*, que dice que le origine es francese, es contradicte per le dictionarios francese. Si secundo le *Zingarelli* le origine es francese, le dictionarios francese indica que le origine non es lat. *ferre* mais *ferire*. Il non ha parolas como •*interlatation*, que esserea possibile si *-ferre* esseva le prototipo del radice.

Un examination del senso del anglese *interfere* indica que pro le anglese le senso de un ferimento mutual inter cosas, pedes, undas, personas, phenomenos concerne un effecto mutual, intermixte, e interactive, usualmente con un resultado mal, pro le qual *ferir* es un metaphora pro le effecto mal de un cosa super un altere. In le philosophia grec del atomismo le causation esseva le action de atomas que feri altere atomas, e iste concepto esseva usate per anglese physicos de seculos XVII e XVIII como Newton e Young, qui functionava in un tradition atomistic, con conceptiones de aqua e lumine consistente de micrissime corpusculos atomic. Assi le idea de *ferir* es implicite in le concepto physic de *interfere* in que corpusculos de aqua o lumine feri le un le altere, in alcun casos augmentante lor motion e in alteres cancellante, producente interferentias inter undas in le medio. In le espaniol e le italiano le senso de “interposition” es un senso dominante de *interferir(e)*, un persona o cosa se pone inter altere cosas. Possibilmente le etymologia erronee de *portar* in loco de *ferire* ha inducite un interpretation implicite (non jammais explicite in definitiones in le dictionarios) de “portar un cosa inter alteres”. P.e. le DRAE diceva pro *interferir* “tr. Cruzar, interponer algo en el camino de una cosa, o en un acción”. Mais isto non es sufficiente pro establir le idea de un effecto causal super altere cosas. Le aere pote interponer se inter cosas e non impedir lor movimento. Le objecto interponite debe ferir le cosas como illos move verso illo o illo verso illos e haber un effecto super lor movimientos e acciones si illo es un action de interferir.

Assi le question se leva si le parola de *interferer* debe esser in realitate *interferir*, proque su senso in anglese toto se basa super le idea de ferir, litteralmente e metaphoricamente, e iste senso ha essite prestate del anglese al linguas romance de post le seculo XIX

Le *Zingarelli* da duo senso major pro *interferire*: (1) superposition in un puncto de duo vibrationes electromagnetic, sonor, corpusculari e cosas similar que rende le interferentia. (2) inserer se o intronmitter se in alque o inter personas. Un exemplo es “I tentativi del pontefice di interferire nella politica italiana, per spingere governo e Parlamento ad adottare - sulla scuola, l’aborto, le biotecnologie ... “ “L’echinacea potrebbe interferire con una eventuale terapia immunosoppressiva.” E un proponente de conservar le ambiente scribe “Interferire con i processi naturali significa interferire con la legge sovrana di Dio.” E un medico scribe, “Farmaci che possono interferire con la sicurezza del cateterismo cardiaco. ... “ E signales electromagnetic pote “interferire”: “Il controllo sulle fibre ottiche è continuo, 24 ore su 24, e avviene senza interferire con i segnali trasportati...” E partes de un sella pote interferir con le gamba del cavallero, mais non in iste sella: “Sella da salto con seggio e cuscino molto morbidi imbottiti in feltro e PROLITE® , porta-staffili di sicurezza incassati per non interferire con la gamba.” Iste ultime senso non es un interposition mais un interferentia de un cosa a un altere que es in proximitate al un le

altere.

In espaniol le VOX 1996 defini *interferir* como 1. interponer se o miscer se un action o movimento con un altero. 2. physica: causar interferentia. Exemplos: “EU promete no interferir con inspecciones en Irak”. “El Embajador chileno no quiso interferir en decisiones judiciales.” “Gore pide a Tribunal Supremo de EEUU no interferir en disputa de Florida.” “La hepatitis C puede interferir en la terapia contra el virus del sida.” “Demanda el diario Granma a Bush cese de interferir en Cuba.” E mesmo le lista de horas a que examinationes es administrate non pote interferir con un activitate docente programme: “Nota: El horario de exámenes no podrá interferir con ninguna actividad docente programada.”

Tote iste usos es equivalente a usos de *interfere* in anglese e assi extende le sensos de *interferir* trans applicationes physic a cosas e personas generalmente.

Assi io conclude que le correcte forma es *interferir* e non *interferer*. In isto nos rejunge le parola con le familia de *ferir*.

Mais on pote levar le question, “Que es le effecto de isto super le parola *interferentia*? Debe nos ha **interferentia*? Obviamente tote le formas del linguas contribuyente de *interferentia* termina in variantes de *-entia* e non *-ientia*: it. *interferenza*, esp. *interferencia*, fr. *interférence*, ger. *Interferenz*, rus. *interferéntsya*, ang. *interference*. Le forma anglese es le prototipo. Illo non es un formation latin. Mais illo ha essite assimilate in le varie linguas contribuyente, e interlingua es justificate in assimilar lo a su orthographia como *interferentia*. Le proxime question es, “Es *interferer* non justificate per un retroformation de *interferentia* a *interferer*?” Non. Isto perde su ver connexion semantic al familia de *ferir*. E il jam he precedentia in le IED pro verbos in *-ir* con adjectivos e substantivos basate super un participio presente de *-ente*. Per exemplo, *repentir*, *repentente*, *repententia* e non *repentir*, *repentiente*, *repentientia*.

Le correcte entratas debe esser *interferir* e *interferentia*.

Parte I del manual de IALA trovate!

Stanley Mulaik, Ph.D.

In 1943 E. Clark Stillman, le Director de Recerca del *International Auxiliary Language Association*, (IALA) e su assistant, Dr. Alexander Gode, ha finite scriber le manual que ha guidate le standardization del vocabulario international e le disveloppamento del grammatica de un lingual auxiliar international que eventualmente ha devenite interlingua. Le manual haveva le titulo *Interlinguistic Standardization: An objective system for the normalization of internationally current word-material together with a practical plan for its elaboration into a complete auxiliary language* [Standardization interlinguistic: Un systema objective pro le normalization de materia lexic corrente insimul con un plano practic pro su elaboration a un lingua auxiliar complete]. Illo ha consistite de duo partes: Part I: *The international vocabulary*. Part II: *An international auxiliary language*. Le linguistas de IALA qui ha establite le parolas in le vocabulario international ha usate iste manual como lor guida in determinar le eligibilitate de parolas international e in standardizar lor formas secundo le prototypos commun a lor variantes. Le manual mesme haveva circa 500 paginas.

Desde le morte de Dr. Gode in 1970 iste manual ha essite perditte. Pauc interlinguaistas ha vidite iste manual. Io ha vidite iste manual in 1961 al bureau de Dr. Gode a *80 East 11th Street* in Nove York, unde io ha legite solmente partes de illo. Ben que le introduction al *Interlingua English Dictionary (IED)* provide multe informationes super le maniera in que le parolas del dictionario ha essite selectionate e standardizate, personas interessate in le methodologia usate semper ha volite un plus complete e detaliat explication del processo. Ora isto es possibile.

INTERLINGUISTIC STANDARDIZATION

an objective system for the normalization
of internationally current word-material
together with
a practical plan for its elaboration into
a complete auxiliary language

The following pages present a summary of conclusions based on several years of research by the linguistic staff of IALA in Liverpool and New York.

Those who have worked on the preparation of the present document, besides the authors named below, are Leonie Sachs, Chassia Heldt, Francis Heldt, Erich Berger, and Christine Meyer.

Responsibility for the study is assumed by the two undersigned authors. It follows that their names can be used with it only in the form in which it here appears or in a revision made by them.

E. Clark Stillman
A. Gode-von Aesch

1943

Excerptos del manual de Stillman e Gode recentemente retrovate al Bibliotheca del Universitate del Stato de Nove York a Albany.

Le Bibliotheca del Universitate del Stato de Nove York a Albany contine un archivo del obras de immigrantes german in le Statos Unite. Un de iste immigrantes esseva Alexander Gode von Aesch, le homine qui ha adjutate a scriber le manual, qui ha supervisate le labor del linguistas a IALA inter 1943 e 1947, e qui finalmente ha dirigite le finalization e publication del *Interlingua-English Dictionary* in 1951.

Le existentia de iste manual esseva discoperite in le martio de 2003 per Chris Burd de Vancouver, Columbia Brittanica de Canada in cercar le web. Ille ha notificate me e io ha obtenite un copia de Part I de iste manual del Bibliotheca. Illo ha circa 250 paginas. Infortunatemente Part II es ancora perdit. Le bibliothecaria con qui io ha correspondite ha dicite que le materias de Dr. Gode habeva essite recovrate in un condition deteriorate de un stabulo al ferma del vidua de Dr. Gode, Sra Alison Gode von Aesch a Finney Farm, Croton-on-Hudson, Nove York. (Io es certe que isto es le casa de Dr. Gode que io ha visitate in 1961. Su casa in Croton-on Hudson esseva reconstruite del prime stabulo de beton (concreto) formate in le Stato de Nove York). Le individuo qui ha recovrate iste materias esseva Dr. John Spalek un professor pensionate del germano in le Universitate del Stato de Nove York a Albany. Le pagina in le web pro le Papieros de Alexander Gode von Aesch es <http://library.albany.edu/speccoll/findaids/ger107.htm>.

Entrata a 80 East
11me strato ubi Dr.
Gode haveva su
bureau in 1961.

Le casa
de Dr.
Gode in
hiberno
de 1961

Le sequente es un traduction del Summario del manual:

Standardization interlinguistic (1943).

Summario

E. Clark Stillman e Alexander Gode von Aesch (Trad. per Stanley Mulaik)

“*Homo cogitans*” es un pleonasmio, e “*homo loquens*” es equalmente. Le homine es per definition le membro del regno animal qui pensa e parla. Su pensata se depende pro communication super su parola, e su parola es le version perceptibile de su pensata. Parlar e pensar es interconnectite como le corpore e le anima. O, in altere parolas, e de un altere puncto de vista, le lingua es le clavo physiognomic al pensata human, e aquello implica que le linguas es expressiones characteristic de differente modos de pensar. Linguas es individuos. Como tal, nos los tene como sacre e recognosce lor characteristicas distinctive como essential e bon.

Totevia le linguas es lingua. Lor individualitate non exclude resimilantias. In terminos de Goethe, illes es identic in variation. Le linguas ha multo in commun. Le pontes que los connecte es numerose e forte. Alunos cade in gruppos per descendencia commun; e gruppos de tal gruppos, e gruppos de novo de gruppos de gruppos pote esser ligate al un le altere per un mesmo plus remote lingua ancestral identic. Claro, il non es possibile a derivar tote le linguas de un fonte commun ultime. Mais mesmo le plus disconnectite linguas sta non como un consequentia in isolation rigide. Contactos cultural conditiona contactos linguistic. E le prestos linguistic testifica al indebitude cultural, al excambio cultural.

Le volumine de nostre commercio international in benes verbal ha semper essite considerabile. In tempores moderne il ha assumite proportiones tremende. Le valuta de un studio scientificamente exacte del natura e extension del vocabulario de extension international non es disputabile. Totevia un collection exhaustive del vocabulario international in iste senso comprensive incontra difficultates enorme. Le ration simple pro iste stato de affaires complicate reposa in le facto que un numero indefinite de centros plus o minus importante del radiation ha

contribuite al corpore total del parolas international. Ora le observation mesme que il es impossibile a identificar tote iste centros, non le minus a includer lor contributiones per qualcunque cosa como per un censo verbal complete parerea suggere que le problema es possibilmente [ancora] resolvibile, al minus in tanto que illo es un problema practic, per le acceptantia de un del centros como le representativo de tote de illos. Il es obvie que le totalitate de un compilation del vocabulario international esserea in nulle maniera debilitate per un reduction del numero de linguas sub consideration providite que tote le contributiones del linguas neglecte es trovate in altere partes como parolas invitate. Super iste base un processo rationally simple de comparison e elimination pote conducer nos al conclusion que le grande majoritate de parolas de extension international va venir al attention del registrante si ille limita su studio al representativos moderne del latino, que es, ultra tote dubita possibile, le plus prolific contributor al vocabulario international.

In loco de definir le vocabulario international como consistente de parolas de extension global o quasi-global, il es satisfacente a stipular como un principio guidante que cata parola pote esser terminate como "*international cuje extension es complete o quasi complete in le gruppo del linguas romanic*". In iste connexion un alquanto inorthodoxe interpretation del termino 'lingua romanic' debe esser acceptate. Pois que illo es intendite como un designation collective pro le executores del hereditage verbal del latino, illo debe esser regardate a includer tote le linguas con le duple qualification de posseder un vocabulario de essentialmente un origine latin e equalmente de haber essite altamente instrumental in su diffusion global.

Ordinante le linguas assi qualificate secundo lor grado de dependentia super le latino como lor base commun, nos obteni 1) italiano, le version moderne del lingua del matrepatria roman, 2) espaniol e portugese, le linguas del peninsula iberian con su longe historia de interferentia arabic, 3) francese, le lingua del coloniales de Gallia como acceptate e formate per le francos conquistores, e 4) finalmente, anglese, le lingua non-romanica, que esseva trahite a in le orbito latin per le effectos del conquista norman.

Le problema de registrar le vocabulario international ha essite reduce a uno plus simple de standardizar le material lexical del varietate pan-romanica o quasi pan-romanica. Il es possibile a establir un norma o prototypo del variants de un certe parola in le varie linguas romanica proque le systemas de derivation de parolas in iste linguas es concipibile como disveloppamentos clarmente parallel del latino original.

Le vocabulario international standardizate, assi obtenite, es obviemente de importantia tremende pro le problema de un norma international de nomenclaturas scientific e technologic. Ultra isto, nonobstante, on non pote escappar le impression que illo es eminentemente adaptate a servir como le vocabulario de un lingua auxiliar international. Un comparison del varietate de conceptos que illo es capace a coperir con le varietate de conceptos coperite per le vocabulario del lingua medie occidental de origine latin, teutonic o slave, obviemente debe revelar un numero de conceptos essential pro le qual il non ha un parola de extension large disponibile. Totevia il es demonstrabile que le lacunas de iste specie es numericamente non importante de toto. De plus illes es confinate generalmente al sphaeras de activitates simple quotidian in le qual, naturalmente, le influencia de peculiaritates local es predominante. Assi il non pote esser un labor prohibitive a plenar le vocabulario international a un vocabulario complete de un lingua auxiliar per le application de alcun pauc principios simple assi formulate tal que lor rendition conformarea se al corpore principal de vermente international parolas.

Certemente un collection de parolas, il non importa quanto ric o complete, totevia non es un lingua. Pro devenir un lingua illo debe esser facite a funcionar; illo debe haber mecanismos operative e principios que es lo que nos normalmente significa per particulas e le grammatica. Istes, i.e., le 'parve parolas' o 'operatores' como le prepositiones, conjunctiones, pronomines, adverbios primari insimul con le formas de tempores de verbos, plurales, etc., debe esser providite obviemente del mesme general fonte que equalmente ha providite le parolas con que illes debe funcionar. Lor standardization non pote esser perfecte, i.e., tanto objective como aquello del primari corpore de parolas, mais isto non es seriose, pois illo pote esser monstrate que le identitate del lingua resultante non va sufferer si su characteristics grammatical es regulate per nihil plus que alcun principios basic super le formulation de que il non es difficile obtenir un accordo general, e possibilmente per le suggestion de un systema grammatical complete meremente como le producto le plus plausibile del principios o attitude adoptate mais non de toto como un codice sacre de que nulle deviationes pote esser tolerate.

[Nota de traductor: le sequente es un texto in le anticipate lingua auxiliar international providite per le autores.]

Le ideale de un lingua auxiliare pro uso internationale non es un lingua cum rigide systema de grammatica que habe solamente le advantage de permettre ad professores de torturare lor studentes. Le ideale de un lingua auxiliare es un lingua que pote essere compre(he)ndite de representantes de le plus grande numero possibile de

linguas differente. Le lingua basate super le vocabulario internationale, i.e., le vocabulario de uso pan-romane, corresponde ad iste ideale. Omne homines de la classes de cultura de omne populos de Europa, de le Americas, (de Africa,) de Australia et, in senso plus limitate, de Asia compre(he)nde iste lingua sine grande difficultate....

Le particulas grammatical de interlingua

Stanley A. Mulaik, Ph.D.

{ Un revision e augmentation de un articulo de *Confluentes*, april-junio 2003, Nro. 2 vol. 2. }

Particulas es le 'parve parolas' grammatical como le articulos, le conjunctiones, le demonstrativos, le prepositiones, le pronomines, le adverbios primari, e le verbos auxiliar que face possibile le uso de parolas del vocabulario de un lingua in phrases e expressiones significative.

Le *Interlingua-English Dictionary (IED)* es inusual pro dictionarios de linguas constructe in continer frequentemente duo o tres variantes pro le mesme particula. Per exemplo le *IED* contine tres variantes pro le conjunction equivalente al anglese *but*: *sed*, *mais*, e *ma*. O il ha duo formas del adjectivo demonstrative remote, correspondentemente al anglese *that* (como in *that thing*): *ille* e *celle*. Le adverbio correspondentemente al anglese *here* ha tres variantes: *hic*, *ci*, e *qui*.

Un facto paucio sapite o ben appreciate es que frequentemente le particulas in le *IED* non esseva producite per le mesme technicas o methodologia usate pro producer le parolas del vocabulario international de interlingua. Illos non es la in le dictionario proque illes es prototypos etymologic commun a tres variantes in le linguas contribuyente o le resultatato del usual technicas supplementari usate quando il non ha tres variantes de un parola. Lor presentia in le *IED* se debe a altere rationes que raramente es articulate clarmente in le obras basic de interlingua.

Que es le explication pro isto?

Alcunos pensa que le particulas latin como *sed*, *ille*, *nimis*, e *etiam* in le *IED* esseva introducite pro plenar lacunas resultante del fallimento del technicas usual de standardization de trovar un prototypo commun a tres variantes. Mais isto non es ver in le caso del particula adversative *sed*, proque *mais* es un ver prototypo commun al francese *mais*, italian e rhetoroman *ma*, e espaniol/portugese *mas* descendite como un ramo del latino popular **mais* < **magis* (=plus). Il ha un altere ration que es plus general in su application.

In le grande manual *Interlinguistic Standardization* scribite in 1943 per E. Clark Stillman e Alexander Gode von Aesch pro guidar le labor de disveloppar le lingua auxiliar per le *International Auxiliary Language Association (IALA)* on va trovar in le secunde volumine, que concerne le grammatica del lingua auxiliar planate, que particulas latin esseva generalmente preferite. In le primavera de 1961 in un de multe visitas al bureau de Dr. Gode a 80 East 11th Street in Nove York, io ha vidite iste manual e ha legite le section super le particulas del lingua planate. Io ha scribite de isto in le novembre de 1961 in un articulo in *Le FORO*, un parve periodico que io ha publicate pro discussion de interlingua: "In iste libro on ha arguite que particulas latin es favorate proque prototypos del particulas romance non es generalmente facile de trovar. (Exemplos de tal particulas latin es *ab*, *ad*, *aut*, *et*, *etiam*, *ex*, *nam*, *nimis*, *qua*, *tamen*, etc.)"

In le tabula de contento del recentemente rediscoperite *Interlinguistic Standardization*, de que io ora possede un copia de su Parte I, il ha le contento de Parte II tamben. Isto da nos clavos al rationamento pro preferer particulas latin *en masse* contra particulas romance. In un section titulate *THE SOLUTION - A NEO-LATIN-ENGLISH AUXILIARY LANGUAGE* (Le solution - un lingua auxiliar angloneolatin) il habeva un subsection titulate *Grammatical words*. In isto nos pote leger le titulos del subsectiones: "*Le grammatical parolas: lor rolo dual como partitas in le vocabulario e como 'functionarios' del grammatica* (63) - *Reducite extension international del particulas grammatical* (64) - *Le parte special jocate per le anglese in facer parolas ordinari eligibile internationalmente ha nulle influentia super le parolas grammatical* (65-66) - *Le vocabulario international non es ric in parolas grammatical* (67) - *Le systema supplementari e le problema de parolas grammatical* (68-69) - *Le apparentia 'classic' del formas resultante* (70) - *Avantage de iste facto* (71-74) - *Re-formulation de regulas pro scopos practical* (75) - *Lista de parolas grammatical* (76-77). Il es infortunate que nos non ha ora le detalios de iste rationamento, ben que io pensa que nos pote reconstruer lo in general. Mais primo il es importante a dar alcun altere factos del historia.

Quando al bureau de Dr. Gode in 1961 io ha monstrate a ille un libro super le philologia del linguas romance

scripte in francese per Édouard Bourciez e publicate in Paris in 1946. Io ha trovate le libro in cercar le numerose librerias de libros a secunde mano in le vicinitate del bureau de Dr. Gode. Bourciez es un 'classic' in su campo. Io ha levate le possibilitate de cercar additional linguas romance ultra le francese, italiano, e espaniol/portugese pro trovar tres variantes con prototypus commun. Ille ha respondite per dar me circa 180 cartas super le qual ille ha scribite le variantes correspondent in le linguas de anglese, francese, italiano, e portugese de particulas del latino classic.

Dr. Gode a su machina a scriber IBM in su bureau in Nove York in 1961.
(Photographia per Stanley Mulaik).

Romantic Particles. 1940

Legend:

the columns for L, F, I, H, A, P.
the horizontal arrangement indicates etymological correspondence.
Particles of non-romanic origin are listed only when they occur in a language other than English.

A numeral + key-word refers to **Stu.** - Words taken from **Stu.** are marked in red: **SFu** + numeral identifying the entry and corresponding to a numeral at the top of the card.
B numeral refers to pages in **Briat-Bailly**. The accompanying key-word identifies the item in **Briat-Bailly** in which the following Latin material is found. Words which cannot be considered as particles but which had to be listed because they are the Latin basis of modern particles are given in [3]. Words or groups of words based on material in **Bailly-Briat** but not actually to be found here, have the red underlining which marks all the rest.

Most Latin words are followed by a ~~Latin~~ French definition in [3] which was taken from **Briat-Bailly**. Each card or group of cards gives a complete particle family. "Substantial" material which might be connected with such a particle family is not given but alluded to by a reference to **Stappes** or the **Piverpool slips**. Compounds appear in the families of each one of their parts, except in the case of parts which occurred but once and could not be considered as the center of a family.

To attain completeness the following procedure was used: All the **F** and **H** particles in the first two thousand entries in **Stu** were put over into the **Stu** languages and listed in a sequence indicated by the location of their Latin correspondent in **Briat-Bailly**. All the **F** particles in §54 of the **HDT**-grammar were treated in the same fashion. All the **L** particles in **Briat-Bailly** were added and traced in to the modern languages. In all these cases **M.L.** and **Wörterb.** were used to find additional members of the particle families in question.

Gaps must thus be looked to cases in which Spanish, Italian and Portuguese particles have no relations in French and no direct ancestor in Latin. These gaps could not be closed because no particle list in these languages was available.

In all other respects the present material was treated in the same way as the "substantial" material.

The term "particle" was not used in a very strict sense. Material not properly to be covered by this term was included for various reasons of expediency. The same holds true for the originally stipulated limitation to primary particles, i.e. particles not derived from "substantial" material. Finally, the inclusion or rejection of phrases was also decided according to no very definite principles.

Material not related to anything found in **Briat-Bailly** is given by way of appendix.

Le Legenda al fronte del cartas super le qual Dr. Gode ha registrate le particulas in latino, francese, italiano, espaniol, anglese e portugese. (Le legenda es in anglese). Su traduction es:

“Particulas Romanic.

Legenda:

Sex columnas pro L, F. I. H. A. P.

Le arrangemento horizontal indica etymologic correspondentia.

Le particulas de origine non romanic es listate solmente quando illes occure in un lingua altere que le anglese.

P + numero + parola clavo refere al SFL { Semantic Frequency List de Helen Eaton} . Parolas prendite del SFL es marcate in rubie:

SFL + numero identifica le entrata e corresponde a un numero al cima del carta.

B + numero refere a paginas in Breál-Bailly. Le parola clavo accompagnante identifica le partita in Breál-Bailly in que le sequente materia latin es trovate. Parolas que non pote esser considerate como particulas mais que debe listar se proque illos es le base latin de particulas moderne es date in []. Parolas o gruppos de parolas basate super materia in Breál-Bailly mais non vermente trovate la, manca del rubie sublineation que marca tote le resto.

Le major parte de parolas latin es sequite per un definition francese in [] que esseva prendite de Breál-Bailly.

Cata carta o gruppo de cartas da un familia complete de particulas. Materia “substantial” que on possibilmente connecterea con un tal familia de particulas non es date mais on allude a illo per un referentia a Stappers o le bandas de papiro de Liverpool. Compositos appare in le familias de cata un de lor partes, excepte in le caso de partes que ha occurrite solmente un vice e assi non poteva esser considerate como le centro de un familia.

Pro attinger completessa le sequente procedura esseva usate: Tote le particulas de F. e H. in le prime duo mille entratas in le SFL esseva persequite a in le altere linguas e listate in un sequentia indicate per le location de lor correspondente latin in Breál-Bailly. Tote le particulas F. in § 524 del grammatica de HDT esseva tractate in le mesme maniera. Tote le particulas latin in Breál-Bailly esseva addite e traciante a in le linguas moderne. In tote iste casos M.L. e Körting esseva usate pro trovar membros additional del familias de particulas in question. Lacunas debe esser assi limitate a casos in que familias de particulas de espaniol, italiano, e portugese non ha relationes in francese e necun ancestre directe in latino. Iste lacunas non pote esser claudate perque necun listas de particulas in aquelle linguas esseva disponibile.

In tote altere respectos le presente materia esseva tractate in le mesme maniera como le materia “substantial”.

Le termino “particula” non esseva usate in un senso multo stricte. Materia non propriemente includite per iste termine esseva includite pro varie rationes de expedientia. Le mesme es ver pro le limitationes stipulate originalmente a particulas primari, i.e. particulas non derivate de materia “substantial”. In fin, le inclusion o rejection de phrases esseva equalmente decidite secundo a necun multo definite principios.

Materia non relate a alque trovate in Breál-Bailly es date per via de un appendice.”

{ lo ha cercate le signification del referentias usate per Gode:

Breál-Bailly: Bréal M., Bailly A., Dictionnaire étymologique latin, Paris, Hachette, 1918

Körting: Körting, Gustav. 1884-88. Enzyklopaedie und Methodologie der romanischen Philologie mit besonderer Beruecksichtigung des Franzoesischen. Heilbronn. (2nd ed.: Handbuch der romanischen Philologie, Leipzig, 1896.)

M.L.: W. Meyer-Lubke. (1935) . Romanisches etymologisches Wörterbuch, 3e ed., Heidelberg

H.D.T.: Hatzfeld, A., Darmesteter, A. & Thomas, (1900) . A. Dictionnaire général de la langue française (précédé d'un Traité de la formation de la langue), 2 vol., Paris, s.d.

SFL: Eaton, H. (1940). Semantic Frequency List. Chicago: University of Chicago Press.}

Iste cartas representa un elaborate studio facite in 1940. Le cartas esseva in ordine alphabetic e basate super le ordine in Bréal M., & Bailly A. (1918) *Dictionnaire étymologique latin*, Paris: Hachette. Cata carta o un gruppo de cartas ha representate un familia de particulas in le linguas romance derivate del particulas latin. Gode ha traciante le particulas latin a in le linguas romance moderne de francese, italiano, espaniol e portugese. Gode ha equalmente usate duo altere obras pro adjutar le a trovar altere descendentes romance: Meyer-Lubke, W. (1935) . *Romanisches*

etymologisches Wörterbuch, 3e ed., Heidelberg; e Körting, Gustav. (1884-88). *Enzyklopaedie und Methodologie der romanischen Philologie mit besonderer Beruecksichtigung des Franzoesischen*. Heilbronn. (2nd ed.: *Handbuch der romanischen Philologie, Leipzig, 1896*.) E pro traciari variantes in francese Gode habeva usate Hatzfeld, A., Darmesteter, A. & Thomas, A. (1900). *Dictionnaire général de la langue française (précédé d'un Traité de la formation de la langue)*, 2 vol., Paris, s.d. . Gode non esseva capace de trovar ligamines que existeva inter particulas del italiano, espaniol e portugese non in le listas latin ni le francese, proque ille non habeva le informationes. Ille evidentemente non ha cercate linguas romance minor, possibilemente proque ille non habeva etymologias de iste linguas.

Le resultado de iste studio esseva que Gode ha trovate solmente 73 particulas latin con tres variantes con prototipos commun in le linguas romance major. Le anglese habeva nulle influencia proque in le preponderantia de casos su particulas es germanic e dissimilar al particulas in le altere linguas angloromance. (On pote adder que similarmemente cercas del germano e le russo equalmente haberea producite quasi nulle variantes correspondentemente al particulas anglese o le major linguas romance.)

P269 here P565 hat P566 hat (pron.)	P580 his (adj) P581 his (pron.) P283 however				
248 + en (adv.) eccum, ecce			ecco [eccum] eccomi, etc.		eccum → + vide (vi) eis [eccc]
ecce + hat					
ecce + hic	ca icl, ci		ci		
eccu[m]+hat			quà	acà	ca
eccu[m]+hic			qui	aquí	equi
eccu[m]+hincee			quincè [pron. rom.]		
ecce + hoc	ce		ciò		
eccu[m]+ibi			quivi		
ecce + ille, etc.]	[colui] cuius P566 cuius P566 cuius P566		quello quelli, quelli quella quella	aquei, aquello aquella	aquei aquella
ecce + illui	celui				
eccu[m]+ illui + illui + illorum			colui colui coloro		

Un carta del studio de particulas facite per Alexander Gode in 1940. Il es interessante de notar que al particula latin 'atque' que Gode non monstrava alcun connexion inter illo e le demonstrativos. Mais linguistas plus recente crede que le formas espaniol e portugese 'aquei/aquella', 'aquei/aquella', catalan aquei/aquella, romanian acel/ace(e) esseva derivate de 'a(t)que+ille' > 'accu+ille' in le presentia de 'eccu+ille' in le latino vulgar. Un uso de 'atque' in le latino vulgar esseva similar a 'ecce' o 'eccu(m)' in diriger le attention a alque.

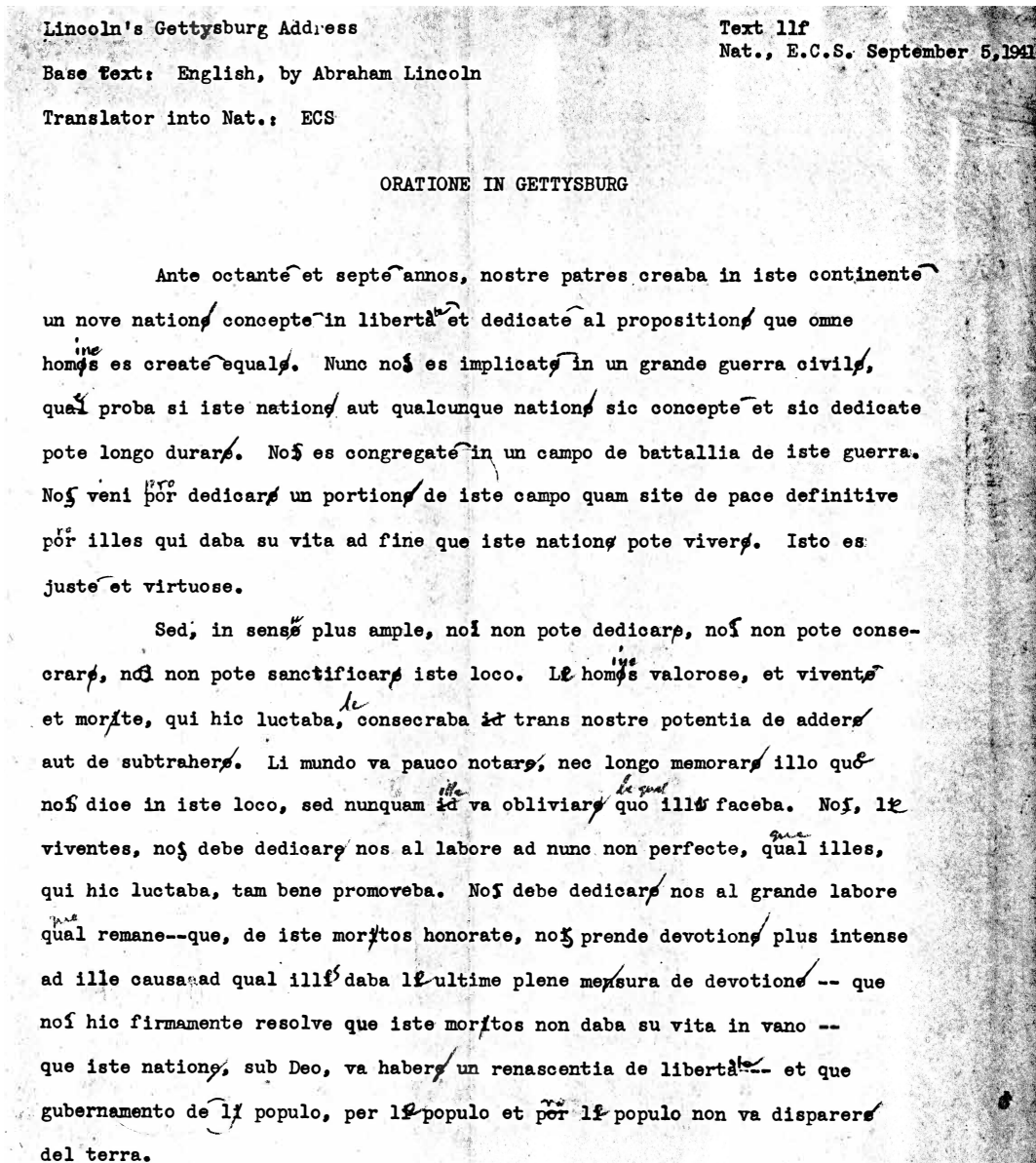
Particulas de interlingua de 1951 basate super tres variantes correspondentemente al 73 particulas latin trovate per Gode in 1940:

a, ora, alias, alibi, alicun, o, ben, e, con, contra, de, de unde, hodie, bis, io, me, mi, nos, ergo, extra, in fin, foras, gratis, ille, illa, illo, le, lo, il, illes, illas, illos [pronomines e non demonstrativos], les, las, los, illac, in, idem, mesme, ibidem, postea, item, jam mais, mie, ni, non, si non, nostre, per, plus, pro, que, qualche, quando, que?, quasi, qual, quanto, si, se, su, super, supra, tal, te, tu, vos, nulle, suso [omittite in IED], vostre.

Io pensa que le resultados de iste studio ha conducite Gode e Stillman al decision in mesmo 1941 que il es impossibile a trovar un sufficiente numero de particulas international (in posseder tres variantes in le linguas romance major) pro servir un lingua auxiliar. (Un texto existe presentate per Stillman in 1941 de un exemplo del anticipate version natural del lingua auxiliar, e isto es multo similar a interlingua hodie e ha particulas latin multo similar a aquellos in le latino sin flexiones de G. Peano). De plus le particulas es de un natura tal que i technicas supplementari que cerca un forma con familiaritate international es inapplicabile. Pro qualunque rationes, Stillman e Gode ha decidite

consequentemente a usar solamente particulas latin *en masse* como particulas del planate lingua auxiliar. Nulle additional studios etymologic esseva facite super le particulas. Le particulas que produceva prototypos con tres variantes generalmente es includite in le *IED*, mais in multe casos illos non esseva usate per Gode in versiones de interlingua del variante 'natural' de 1945 o post le publication del *IED* in 1951. In altere parolas le particulas latin in le *IED* esseva eligibile a intrar le dictionario secundo criterios altere que aquellos usate in le resto del vocabulario. Illos ha entrate *en masse* e non individualmente. Necun mention del rationamento pro particulas latin es in le *IED*. Illes frequentemente non ha significationes familiar a personas que non parla le lingua que los contine. Assi certe

Ben que iste studio de Gode in 1940 esseva elaborate, illo habeva certe major limitationes. Un esseva que le criterio de eligibilitate—un parola debe occurrer con tres variantes inter francese, italiano, e espaniol/portugese—esseva troppo stricte, plus stricte que quello usate con le resto del vocabulario. Si in solamente un de iste linguas un particula mancava que occurreva in le altere duo linguas, illo esseva excludite. Quando isto ha occurrite plus tarde con parolas del vocabulario ordinari, un attitude plus flexible esseva usate e altere linguas foras le linguas romance

Texto del variante 'naturalistic' traducite e presentate per E. Clark Stillman (ECS) al personal del Division de Recerca Linguistic de IALA in 1941. Nota in le original que su particulas es latino classic. Alcuno pare a haber facite correctiones al texto plus tarde pro producer un variante plus proxime al interlingua de Gode de 1951.

angloromance esseva cercate, como le germano e le russo. Un similar attitude flexibile debe esser usate pro le particulas. Analogemente on poteva cercar le linguas romance minor como le catalano, le romaniano, le rhetoromano, e le provencial pro determinar si il habeva prototypos in le protoromance commun a tres linguas romance moderne. (A cercar le linguas germanic o slavie non haberea generalmente rendite formas similar con prototypos familiar commun al linguas romance o anglese). Per exemplo si on cerca solmente romaniano e catalano, como linguas additional, il esserea necesse que al minus un del tres linguas romance major ha un forma correspondent a variantes in iste linguas minor pro satisfacer le requirimento de internationalitate. Le scopo de usar tal linguas romance minor esserea a reinfortiar variantes in le linguas romance major. In altere respectos illos esserea particulas familiar a millones de parlantes.

Contra le particulas latin on pote dicer que illos es in multe casos equalmente non international. Particulas latin como *ab, etiam, ex, nimie, nimis, sed, donec, dum, idem, nam, nondum, nusquam, nunc, ob, quare, tamen, unquam* non ha variantes descendite o similar in le linguas romance moderne. Assi illos non es le base de un bon ponte al linguas romance moderne. De plus le latino es minus e minus inseniante post 1941. Multe de istos es infamiliar a millones qui non ha studiate le latino. Altere particulas latin es troppo remote esser prototypos le plus proxime al variantes in le linguas contribuite. Per exemplo *alicun, aliquando, aliquanto, alique, depost, hic, illac, ille* (demonstrativo), pote esser reimplaciate per *alcun, alquando, alquanto, alque, depois, aqui, la, aquelle*, que es prototypos plus proxime al variantes in le linguas romance.

Non le minus, fin al ultime momento, Gode habeva intendite a includer solmente particulas latin in le *IED*. Mais Gode esseva un intellectual con un tolerantia pro le varietate de opiniones. De plus ille voleva facer le *IED* utile pro adherentes de altere systemas de linguas auxiliar, qui, ille ha pensate, salutarea le *IED* como un fundo solide e objective in le regno usualmente subjective del vocabulario. Alunos, ille credeva, possiblemente usarea le *IED* como lor Biblia lexical, durante que illes remaneva fidel a lor systemas in le grammatica. Mais ille ha anticipate que illes haberea reservationes con le particulas latin del *IED*. Assi ille ha decidite a includer in le *IED* particulas romanice de altere systemas. Ille ha instructe su assistente Sr. Hugh Blair a collectionar un lista de tal particulas de altere systemas que non apparerea ‘troppo ridicule’ con le resto del vocabulario in le *IED* (littera a Stanley Mulaik de Dr. Gode scribite le 27 de novembre de 1961).

Dr. Alexander Gode in un littera a Stanley Mulaik, le 27 de novembre 1961 scribeva:

In a more serious vein I must add my penny's worth to your discussion of what you call the "plethora of alternatives offered by the Dictionary" in the particle compartment. I do not remember whether I ever explained to you that there was method in this madness While working on the Dictionary I was not yet completely disillusioned about interlinguists in general. I considered it quite possible that a good many Occidentalists, Idists, even Sumaists and Esperantists, would welcome our Dictionary as an objectively solid anchoring ground under the unstable waves of subjective preferences in matters of the international vocabulary. I was naive enough to foresee that some of these gentlemen would accept our Dictionary as their lexical Bible, reserving for themselves merely the right to remain faithful to their past in terms of grammar. In this daydreaming, I foresaw trouble for my friends in the matter of grammatical words, which are and are not vocabulary and which are and are not grammar. I discussed the problem with Blair and as a result of our discussion, proposed that he collect from the dozen and two auxiliary language systems he knows all the grammatical words which would not look too silly in the neighborhood of Interlingua words and stick them in brackets in our compilation. I do not believe that I would use the same procedure today.

{In un vena plus seriose, io debe adder mi parve contribution a vostre discussion de lo que tu appela "le plethora de alternativos offerite per le dictionario" in le compartamento del particulas. Io non rememora si o non io jammais ha explicate a te que il habeva un methodo in mi follia. Quando laborante super le Dictionario [IED] io non esseva ancora totemente disillusionate super interlinguistas in general. Io ha considerate que il esseva multo possibile que non un pauc de occidentalistas, idistas, mesmo sumaistas e esperantistas, darea ben venitas a nostre Dictionario como un fundo objectivemente solide pro ancorar se sub le undas instabile de preferentias subjective in affaires del vocabulario international. Io esseva bastante naive a previder que alcun de iste gentilhomines acciperea nostre Dictionario como lor Biblia lexical, reservante pro le mesme mermente le directo a remaner fidel a lor passato in respecto al grammatica. In iste reverie, io ha previdite difficultates pro mi amicos in le affaire de parolas grammatical, que es e que non es vocabulario e que es e non es le grammatica. Io ha discutate iste problema con Blair e como un resultado de nostsre discussion, ha proponite a ille que ille collectionar del dozena e duo systemas de linguas auxiliar que ille sape, tote le parolas grammatical que non sembrarea troppo folle in le vicinitate de parolas de interlingua e los pone in parentheses quadrate [] in nostre compilation. Io non crede que io usarea le mesme procedura hodie.}

Iste particulas de altere systemas esseva includite in le *IED* in [], como, p.e., [*alcun*], [*alora*], [*ancora*], [*alco*], [*celle*], [*ci*], [*depois*], [*dunque*], [*illic*], [*la*] adv., [*lontan*], [*ma*], [*qui*] (= a iste loco), [*nec*], [*quam*], [*quid*], [*sur*], [*tropo*], [*tamen*], [*tro*], [*tan*], [*unde*], [*utroque*], [*sempre*], [*quid*], etc.. Le lista es un mixtura de particulas latin e romance. Multe de iste particulas es pur latino, como [*tamen*], [*nec*], e [*quid*], possibilmente de latino sine flexione. Alteres es particulas prendite directemente de linguas national como francese [*ce*], [*celle*] e [*sur*] e italian [*ma*] e [*qui*] (= in iste loco) e non prototypos de toto de tres variantes romance. Alcunes, como [*lontan*] < lat. *longitanus* non es coordinate con altere parolas in le mesme familia derivational como *longe*, *longitude*, *longemente* pro dar lo un radice commun. E le lista de particulas in [] ha mesmo omittite particulas que es prototypos con tres variantes romance como *aquelle*, *aqui*, *aqueste*, *longitan*, *mintere*, *subto*, e *cima*. Nonobstante, de importantia primari, es que iste lista, similarmemente al lista de particulas latin, non esseva controlate per le technicas usate in producer le resto del vocabulario de interlingua.

In includer le particulas in [], Dr. Gode ha aperite le Cassa de Pandora con respectu al particulas. Ora il habeva duo o tres variantes pro cata particula, e solmente un certe pauc particulas ha essite establite como prototypos commun a tres variantes o in accordo con altere principios usate in standardizar objectivemente le resto del vocabulario international. De plus mesmo quando prototypos commun a tres variantes ha existite pro le particulas, trovate per Dr. Gode mesme, ille non ha usate los, mais ha usate particulas latin. Per exemplo ille ha usate *sed* in loco de *mais*. Assi un parte importantissime in le vocabulario de interlingua esseva indeterminate e non basate super principios objectivemente applicate como in le caso del resto del vocabulario. Isto ha representate un major inconsistentia in le metodologia objective de interlingua. Illo ha introducite un elemento de selection subjective in le regno del particulas. Il non habeva un clar guida al selection de particulas pro uso in o le *IED* o le *Grammar* de Gode e Blair.

Totavia, in le mesme littera mentionate previemente, Dr. Gode ha indicate que in 1961 su philosophia esseva (1) a acceptar sin question qualcunque particulas ha clar prototypos sin complicationes in tres variantes. (2) Ille refusarea acciper alcun particulo sin sufficiente credenciales prototypic e in loco usarea le particula correspondentemente directemente del latino classic. Proque ille credeva que lectores saperea que interlingua es un forma del 'latino moderne', pro traducer tal particulas, illes usarea dictionarios latin, que ille credeva esseva disponibile in tote partes del mundo. (3) E finalmente, in multe casos ille usava circumlocutiones como "a iste tempore", "in omne partes del mundo", "in le mesme maniera" in loco de particulas latin questionabile.

[Aqui es lo que Dr. Gode habeva scribite de isto in su littera a Stanley Mulaik del 27 de novembre 1961:

Let me summarize briefly what my approach has come to be after these many years of practical trial and error. I know you can go along with me only part of the way but that is quite as it should be. (1) There is no question about the particles that emerge without complication from the prototype methodology. Examples are: "nos," "que," "con," etc. (2) I refuse to admit any particle without adequate prototype credentials and revert instead to straight Latin. "Tamben" looks as Chinese to me as "ma," "anque" as "ti." I think it is only a slightly journalised expression of the essence of Interlingua if we claim that any Interlingua text must be decipherable without the help of an Interlingua Dictionary. If I don't know what the Interlingua word "vison" [sic] means, I look it up in Webster, and if I haven't got a Webster I take the Larousse instead. If I don't know what "ma" means I also don't know where to look it up. If I do not know the meaning of "sed" or "etiam" I do recognize at least that these words are Latin, for I have often been told that Interlingua is a modern version of Latin. (3) I make extensive use of a tendency which seems to prevail in all the living languages I know anything about, to wit, the substitution of descriptive phrases for crystallized particles. Since I very often substitute "at this time" for "now", "in all parts of the world" for "everywhere", and since I do the same in French, in German, and would no doubt in Spanish and Italian if I were qualified to do anything at all in those languages, I obviously feel free to say in Interlingua "a iste tempore" "in omne partes del mundo", "in le mesme maniera", etc. It is quite interesting to note how much can be done by means of such circumlocutions, which actually enliven one's style rather than clumsify it.]

{ "Permite a me a summarizar brevemente lo que mi approche ha devenite post iste multe annos de tentativas practic. Io sape que tu pote ir solmente parte del via con me mais isto es exactemente lo que illo debe esser. (1) Il ha necun question super le particulas que se eleva sin complication del metodologia del prototypos. Exemplos es "nos," "que," "con," etc.. (2) Io refusa de admitter alcun particula sin litteras credencial del prototipo e me reverte in loco a pur latino. "Tamben" me sembla tanto chinese como "ma", "anque" como "ti", lo pensa que illo es solmente un expression un poco jornalificate del essentia de interlingua si nos pretende que qualcunque texto in interlingua debe esser decifrabile sin le adjuta de un dictionario de interlingua. Si io non sape lo que le parola de interlingua 'vison' [sic] significa, io consulta

Webster [anglese Dictionario], e si io non ha un Webster, io prende le Larousse in loco. Si io non sape lo que “ma” significa io equalmente non sape ubi a consultar. Si io non sape le signification de “sed” o “etiam” io ja recognosce que iste parolas es latin, pois que io ha sovente essite informate que le interlingua es un version moderne del latino. (3) lo face uso extensive de un tendentia que sembla prevaler in tote le linguas vivente de que io sape alque, isto es, le substitution de phrases descriptive pro particulas crystallizate. Proque io multo sovente substitue “a iste tempore” pro “ora”, “in tote partes del mundo” pro “ubicunque”, e pois que io face le mesme in francese, in germano, e facerea sin dubito in le espaniol e le italiano si io esseva qualificate pro facer alque de toto in aquelle linguas, io obviemente me senti libere a dicer in interlingua “a iste tempore”, “in omne partes del mundo”, “in le mesme maniera”, etc.. Il es multo interessante notar quanto on pote facer per medio de tal circumlocutiones, que vermente vivifica tu stilo plus tosto que lo inhabilita.”] [Nota que Gode usava ‘sed’ in loco de ‘mais’ que es jam un clar prototypo in le IED sin [], que suggere que ille non esseva totemente consistente in iste reguardo.]

A me le problema con usar particulas latin quando il non ha clar prototypos de tres variantes es que, frequentemente, le particulas latin esserea le minus international particulas del latino, proque illos non ha supervivite como prototypos de tres variantes moderne. Isto debilita le recognoscibilitate immediate. Mesmo prototypos de duo linguas romance major esserea plus recognoscibile a milliones que iste particulas latin. Usar particulas latin proque il ha dictionarios latin in tote partes del mundo, equalmente pone le forma del lingua super un base extralinguistic—le existentia de dictionarios latin—contrari al conception principal de interlingua como un lingua fundate objectivemente super un base linguistic. In multe situationes le lector non haberea un dictionario latin.

In le tarde 1950s un influxo de ex-occidentalistas, esperantistas, idoistas, e novicios ha adherite se a interlingua. E illes non ha favorate le particulas latin. Le occidentalistas habeva essite propagandizate que interlingua es un lingua con formas ‘archaic’ in loco de ‘moderne’, mais illes ha discoperite in le *IED* le parolas romance e ‘moderne’ in []. Multe tal parolas es de facto ver prototypos, mais sin litteras de credito. Illes comenciava usar los, mais non in un maniera systematic. Frequentemente le selection de particulas per individuos ha producite un mixtura de particulas latin, particulas prototypic, e particulas romance mais non prototypic. Le uso de particulas esseva basate super selectiones subjective, proque nulle principio esseva date pro selectionar los. Isto ha producite un considerabile variation in le uso del particulas.

In 1961 a me le solution a iste problema esseva simple e clar. Usar le methodos plus flexibile usate in extraher e standardizar le vocabulario international de parolas ordinari (non grammatical) pro establir le particulas de interlingua. Per isto on restaura consistentia in metodologia pro le integre vocabulario. On obtenirea parolas grammatical que es trovate in le linguas moderne e que es in le majoritate de casos le plus similar a tote le variantes moderne. E on obtenirea objectivemente particulas que es familiar a al minus multe milliones de parlantes.

Pro facer un tal studio il esserea essential a augmentar le lista de linguas cercate in un nove maniera pro discoperir variantes del particulas. Sin facer isto, un solution complete e coerente es impossibile. Pro le resto del vocabulario ordinari (non grammatical) on ha cercate altere linguas europeas major que ha absorbite numerose parolas del latino o del linguas angloromance, germano e russo, quando il non habeva tres variantes in le gruppo angloromance. Isto rendeva al minus 6 linguas in que on potea cercar pro tres variantes. Mais, pro le particulas, on non pote usar germano o russo, o mesmo anglese. proque illos non habeva particulas bastante similar al particulas del resto del linguas angloromance pro producer tres variantes con prototypos commun. In le 4 linguas del gruppo angloromance usate initialmente per IALA, il habeva solmente tres linguas romance—francese, italiano, e espaniol/portugese—que possibilmente haberea variantes con ancestres commun. Assi le obvie e natural solution es a augmentar le lista de linguas cercate pro particulas a includer minor linguas romance, como catalano e romaniano, linguas que es locate in diverse regiones e que es equalmente descendite del latino. Assi on cercarea 5 linguas romance—francese, italiano, espaniol/portugese, catalano/occitano, e romaniano—pro particulas, e le ultime duo solmente si il non habeva tres variantes inter le initial tres linguas romance major.

In 1961 io ha discoperite per leger Bourciez que le prototypo pro le adjectivo e pronomine demonstrative in le majoritate de linguas romance non esseva lat. *ille* mais *aquelle* < fusion de lat. *a(t)que ille* e *eccu(m) ille* a **accu+ille* in protoromance, con appoio in esp. *aquel*, *aquella*; ptg. *aquela*, *aquella*; cat. *aquell*, *aquella*; rom. *acela*, *ace(e)a*. In partial supporto es it. *quel*, *quello*, *quella* < *eccu’ille*, e rhet. *kwel* < *eccu’ille*. Mesmo le francese *celle* provide appoio si on applica le regula que on pote reimplaciar un affixo unic con un affixo semanticamente equivalente e plus numerose in altere variantes (*IED* xxviii). In iste caso, on pote reimplaciar le **ecce* de *ecce ille* > fr. *celle* con **accu* de *accu+ille* > *aquelle*; de *accu+hic* > *aqui* in esp. ptg. cat. *aqui*, e rom. *a(i)ci*, con appoio de it. *qui*; e de mesmo *accu+iste* > *aqueste* appoiate per esp. antique *aquest(e)*, cat. *aquest*, *-a*, rom. *acest*, e, *mutatis*

mutandis, ital. *questo* < lat. vul. ‘*ccu+iste*< lat. *eccu(m) iste* e fr. *cette* < lat. vul. *ecce istum* < lat. *iste*. De plus le confusion potential de usar *ille* pro e le pronomine del persona tertie e le demonstrativo es evitate. Le romanos ha evitate lo per preceper *ille* con *eccu* o *atque* quando illo esseva usate como un demonstrativo. In le interim *ille* esseva usate accrescentemente como un pronomine personal del tertie persona e ha evoluite al moderne pronomines personal del tertie persona in le linguas romance. Le demonstrativo latin popular *ille* equalmente evolveva al articulos definite, p.e. ‘le’.

Il esseva obvie que alcun prototypos ha essite omittite inadvertentemente in le collection de Blair e le studio previemente in 1940 de Gode [*aquelle, cima*]. Nonobstante io allora non habeva producite un lista complete de particulas romance secundo technicas usate a producer le resto del vocabulario de interlingua. Io ha devenite preoccupate con mi nove carriera. Totevia io credeva que un lista complete de particulas romance producibile per technicas usate con le resto del vocabulario es possibile.

Il es interessante a specular, si Gode habeva vidite un lista complete de particulas romance producite per technicas essentialmente le mesme como aquellos usate pro establir le resto del vocabulario international, haberea ille acceptate los e abandonate le particulas latin? Le question es importante a considerar proque illo sublinea le facto que le decision pro ille a usar particulas latin non esseva super le base de particulas individual, mais per considerar los como un gruppo. Il es obvie que le existentia de particulas que esseva ja prototypos de tres variantes romance non esseva sufficiente pro dissuader Dr. Gode de usar particulas latin correspondente. A ille illos non esseva sufficiente in numero. Un lista complete esserea necesse. Ora io cognosce que Dr. Gode esseva intellectualmente un homine honeste, e io crede que isto haberea essite un real possibilitate. Mais on debe equalmente considerar que durante plus que 20 annos ille ha traducite plure milliones de parolas in un interlingua con particulas latin. Illo esseva su marca de fabrica. In alcun casos ille ha usate particulas prototypic romance, mais ille esseva ancora committite al particulas latin generalmente. Assi il non es certe que ille haberea abandonate particulas latin mesmo quando presentate con un lista complete de particulas romance. Nos non jammais va saper. Ille ha morite in 1970 sin vider un lista complete.

Post 1961 interlingua ha crescite in numeros. Le plus grande successo ha essite in le pais del nord de Europa—Sveda e Danmark—debente se al effortios de bon inseniantes e autores de dictionarios e grammaticas de interlingua in lor linguas. De plus, habitante parve pais, il esseva possibile pro iste interlinguaphonos a reunir se frequentemente con le un le altere e disvelopparg un certe solidaritate de amicitate. Lor entusiasmo ha attrahite un poco de adherentes a interlingua in altere pais europees, e conferentias europees (ostensivamente ‘mundial’) ha occurrite. Assi in Europa un communitate ha disveloppate se, e naturalmente, con isto un certe uniformitate in selectionar particulas (ben que le uniformitate non es complete). Le selection esseva guidate per le preferentias del inseniantes qui esseva equalmente le autores del grammaticas e dictionarios in lor linguas. Tal selectiones esseva reinfortiate per le periodico *Panorama* publicate in Copenhagen, Danmark. Mais iste selectiones, ben que ben intentionate, non esseva basate super applicar le technicas objective usate con le resto del vocabulario. Sin introducir le cerca de particulas in additional linguas romance minor, necun solutiones objective esseva possibile ultra que aquelles que jam existe in le *IED*, que es un lista incomplete.

Ora il ha alcun inseniantes in iste parve communitate de alcun centos de interlinguaphonos europees qui pretende que lor usage de interlingua, includente le particulas, ha devenite le norma pro interlingua pro le adherentes a interlingua in le resto del mundo. Nonobstante, in mi opinion iste pretensiones es presumptuose e prematur.

Illos es presumptuose proque in varie detalios le usage de iste parve communitate non se accorda completamente al usage del formas international in le grande communitate de milliones de parlantes del linguas de Europa. Particulas como, p.e. *ma, ci, celle, lontan, e sur*, non es prototypos commun a tres variantes mais formas national. Ni es le particulas pur latin international. Parte del concepto de interlingua es que illo es un registration e standardization objective del vocabulario international in le linguas europees sub le influencia del latino. Dr. Gode ha inseniate in numerose essayos, specialmente su *Manifesto de Interlingua*, que interlingua non es le lingua de un club, un societate, un parve communitate, mais del communitate de milliones parlante le linguas contribuyente a illo. Lo que es international in iste linguas es lo que es interlingua. Iste concepto de interlingua es un norma pro qualcunque communitate de interlingua.

Iste pretensiones es prematur proque sin basar le selectiones super principios basic de interlingua, selectiones arbitrari del particulas per un parve communitate de centos de personas solamente representa le imposition super milliones del preferentias subjective de centos. Si usage per selection libere es a determinar le normas, aquelle determination debe attender le adherentia a interlingua de milliones in multe partes del mundo.

Mais como io ha jam indicate, io non crede que il es necesse a attender al adherentia de milliones a interlingua pro

resolver per usage le indetermination in le particulas del *IED*. Nos pote resolver le indetermination in le particulas grammatical per le recurso al technicas objective usate producer le resto del vocabulario, modificate un poco pro adaptar los a iste problema special del particulas. Per permitir a nos a cercar additional linguas romance minor como catalano/occitano e romaniano pro trovar particulas con tres variantes, nos pote augmentar le numero de particulas con tres variantes.

In mi articulo de 1961 io ha presentate un lista de 118 particulas. Iste anno [2003] io ha complete un lista de circa 180+ particulas con appoio in le linguas romance. Plure de iste particulas es in le lista de Blair de formas in [] in le *IED*. Mais un poco es particulas ommittite per aquelle lista. Io provide iste lista aqui. Particulas italicos in characteres *grasse* es basate super tres variantes in le linguas de francese, italiano, espaniol/portugese, catalano/occitano, o romaniano; particulas in *italico* es o parolas de latino o latino vulgar con appoio in un lingua, o prototypos de duo variantes, o appoiate per altere parolas in un familia derivational jam international : *a, al, a causa de, al altere latere de, al-*. *alque, alcubi, alcun, alcuno, alquante, alquanto, alquando, alque, allora, alte, alto, altere, ante, a minus que, ancora, a pena, aquelle, a queste, aqui, assi, avante, basse, bastante, ben que, cata, cima, circa, como, con, contra, cuje, -cunque, de, deman, de maniera que, depois, depois de, depois que, de post, de post de, de post que, de retro, desde, durante, durante que, e, e ... e, ecce, ergo, equalmente, ex, a fin de, a fin que, fin a, fin que, in fin, foras, foras de, heri, hodie, il face, ille,-a, -o* (pron. pers.), *in, insimul, inter, interim, intertanto, circa, in torno, de intro de, intro, ipse, iste, ja, jam, jammais, non jammais, la, le qual, loco, longe, longitan, lo que, mais, malgrado, melior, melio, mesme, mintre, minus, multe, multo, necun, necuno, ni, ni ... ni, nil, nihil, no, non, nonne, nonobstante, no es ver? no es veritate? nulle, nunca, o, o ... o, omne, un, uno, ora, passato, per, plure, plus, plus tosto, parve, pauc, pauco, poc, poco, perque, pois, post, postea, pot'esser, presso, pro, prope, proque, proxime a, qual, qualcunque, quando, quante, quanto, quasi, que, qui, quicunque, re, retro, salvo, satis, secundo, semper, si, sia, sin, sol, sovente, su, sub, subite, subito, subto, super, supra, suso, tante, tanto, tanto ben, tan ben, tosto, tote, toto, totevia, tunc, a traverso, troppo, ubi, ubicunque, ubique, ultra, unde, usque, usque a, verso, via, vice, un vice, in vice de, vicin, in vista de.*

Iste particulas es plus complete, plus coherente, e plus recognoscibile per milliones que un mixtura arbitrari de particulas latin e particulas prendite de altere linguas auxiliar sin applicar le technicas de standardization a illos. Il es ver que illos non es tanto 'international' como le resto del vocabulario, proque particulas latin non ha essite absorbite in le linguas non-romanic. Mesmo Stillman e Gode ha recognoscite que le particulas non esserea tanto international como le vocabulario international generalmente. Mais pro facer utile le vocabulario international alcun particulas esseva necesse. E si le particulas latin es troppo archaic, non international, e infamiliar a milliones, un collection de particulas que es 'international' inter le linguas romance, basate super prototypos commun a tres o plus variantes es certamente superior in le modernitate, le familiaritate a milliones, e le coherentia con le metodologia del resto del vocabulario.

Particulas latin sin sufficiente appoio in le linguas romanic e particulas in [] in le *IED* que non es prototypos e lor reimplaciamientos con prototypos romanic.

ab ⇒ de; *ali-* ⇒ al-; *alicun* ⇒ alcun; *alicuno* ⇒ alcuno; *aliquando* ⇒ alquando; *aliquanto* ⇒ alquanto; *alique* ⇒ alque; *anque* ⇒ equalmente, tamen; *dum* ⇒ durante que; *etiam* ⇒ (1) equalmente (2) mesmo, (3) ancora; *ex* ⇒ a foras de, de; *forsan* ⇒ possibilmente, pote esser que; *igitur* (adv, conj) ⇒ assi, consequentemente, per consequente, etc.; *illac* ⇒ la; *ille* (dem. adjectivo) ⇒ *aquelle*; ille, illa, illo (dem. pronomine) ⇒ *aquelle*, *aquella*, *aquello*; *hic* ⇒ aqui *ipse* ⇒ mesme, se; *ita* ⇒ assi, consequentemente; *juxta* ⇒ proxime (a), presso (a); [lontan] ⇒ longitan; [ma] ⇒ mais; *nam* ⇒ pro, proque, perque; *nemo* ⇒ necuno; *nimie* (adj) ⇒ troppo de; *nimis* (adv) ⇒ troppo; *nondum* ⇒ non ancora; nulle (non alcun) ⇒ necun; *nulle* (e sin effecto o valor) ⇒ nulle; *nunc* ⇒ ora; *nunquam* ⇒ nunca, non jammais, in necun tempore; *nusquam* ⇒ in necun parte (o loco); *olim* ⇒ un tempore, un vice, il face tempore desde, in le passato; (in le futuro) (un tempore) in le futuro; *omne* (adj) ⇒ tote; *omnes* (pron) ⇒ toto; *postquam* (conj) ⇒ post que, tanto tosto como; *potius* ⇒ plus tosto; *preter* (adv) ⇒ (a passar ...nte)ultra, (prep) ⇒ ultra; *pridem* ⇒ il face multe tempore desde que, in le passato distante; *quare* ⇒ proque, pro qual ration?; *quia* ⇒ proque, a causa de; *quo* ⇒ ubi; *sed* ⇒ mais; *subinde* ⇒ sovente, frequentemente; *subtus* ⇒ subto; [sur] ⇒ super; *tamen* ⇒ nonobstante, totevia; *unquam* ⇒ jammais; *usquam* ⇒ in alcun loco; *usque* (prep) ⇒ fin a; *usque* ⇒ (conj) fin que.

De interesse es le particulas sin declinationes del protoromance listate per Robert Hall in su libro *Proto-Romance Morphology, Vol. 30* del serie *Current Issues in Linguistic Theory*, publicate per John Benjamins Co. in 1983. Su lista possibilmente representa formas de un bon hora in le protoromance, in circa 200 d.C., proque alcun de su

formas ha essite perdite al fin del protoromance in circa 600 d.C. e non ha supervivite in le linguas romance. Alunos es testate in solmente un o duo linguas romance e non es 'international'. Io reproduce le majoritate de iste lista aqui con correspondentes in interlingua in parentheses: ad (a), [de] ab (de), aut (o), et, e (e), kuid (que), si (si), kuando (quando), kuómo (como), ube (ubi), unde (unde), abínke (de aqui), abúnde (bastante), adípsiu (immediatemente), adúnu (immediatemente), aduíks (a pena), ále (alteremente), alikuándo (alquando), aliúnde (alibi, in altere parte), ankóra (ancora), ánkue (unque, equalmente), assátis (assatis de), atrás (al posterior de, ultra), bene (ben), deabíntus (dentro de), éri (heri), estérius (foras de), íbi (la), índe (de la), íntus (dentro), í (aqui), iá (jam, ja), ióso (verso a basso), krás (deman), lónge (longe). mále (mal), mélius (melio), metípse (mesmo), minus (minus), módo (solmente; ora), núnkua (nunca, non jammais), ódie (hodie), péius (pejo), plus (plus), púre (puremente), rétro (retro), sémpre (semper), séro (a vespere), solo (solmente, solo), tán (tanto), tánto (tanto), tunk (tunc), únkua (jammais), akkuí (aqui), ora (ora), múlto (multe), páuko (pauc), más (plus; mais), nón, (non), sí (assi; si), abánte (avante), abéstra (foras de), abíntró (dentro), abúltra (ultra), ántes (ante), apprésu (presso), apprópe (presso), assúpra (super), foras (foras), inánte (avante), íntró (intro, dentro), kíрка (circa, proxime), pós (post, pois), prope (prope, proxime), super (super), suptus (subto), suso (suso), ultra (ultra), a(b) (de), a(d) (a), áppos (pois, post), da(b) da (de), de (de), (de)úsqua (†jusque, †usque, fin a), in (in), infra (infra, sub; inter), inter (inter), iúksta (†juxta, adjacente a), kóntra (contra), kun (con), per (per), pro (pro), séntia (sin), sine (sin), sub (sub), trás (per, ultra, al altere latere), uérsu (verso), latús (latere, al latere de), sekundu (secundo), kuan (que), kuáre (proqual ration), kuíd (que), sé, sí (si), né (ni).

In conclusion, le systema de particulas romance prototypic describite aquí pote esser concipite como un approximation al particulas del latino popular parlate in le stratos del citates, urbes e villages per le classe medie in le region del Imperio de Roma a su colapso in 476 d.C.. Post alora in le cadita de un administration e economia commun, le latino popular ha evolvide devenir in le varie regiones le linguas romance, e iste commun origine explica lor similaritate in le linguas romance hodie. Le original studio per Dr. Gode del particulas de solmente le tres linguas romance major habeva como su scopo iste systema de particulas, mais per usar solmente tres linguas, le absentia de un particula per le accidentes historic in mesmo un de iste linguas haberea rendite le particula ineligibile secundo le regula de tres. Per usar 5 linguas romance, on recupera un plus grande lista que Dr. Gode habeva obtenite per usar solmente tres linguas. Un lista del particulas de interlingua con lor variantes in le linguas contribuyente es date in un appendice.

Le tres principios principal del standardization international in interlingua.

Per E. Clark Stillman e Alexander Gode von Aesch (1943), traducite per Stanley Mulaik del anglese.

[Le sequente es un section in le manuscripto *Interlinguistic Standardization* scripte per E. Clark Stillman e Alexander Gode von Aesch in 1943 pro guidar linguistas in le labor de constatar le vocabulario international de interlingua. Iste manuscripto esseva rediscoperite al bibliotheca del Universitate del Stato de Nove York a Albany e es describite in *Confluentes volumine 2 numero 2*. Le numeros refere a paragraphos in le manuscripto que es numerate. Le exemplos citate ha essite abbreviate per le traductor pro eliminar redundantias de expression. On non debe tractar iste documento como le final expression de iste o similar principios como in le *General Report of IALA 1945* e/o le *Interlingua-English Dictionary*.]

82. Tres principios es necesse pro le elaboration de un vocabulario international standardizate. Le prime principio defini le prerequisites que qualifica un parola pro inclusion in le vocabulario international. Illo pote esser nominate le *Principio del eligibilitate*. Le secunde principio determina le apparentia external o structura e orthographia in que un parola eligibile es admittite a in le vocabulario international. Illo pote esser nominate le *Principio del forma*. Le tertie principio delimita le functiones semantic de un formation eligibile in le vocabulario international. Illo pote esser nominate le *Principio del significantia*. On va trovar que un numero de parolas in le formulation de iste tres principios es marcate per un asterisco. Tote le parolas assi marcate es definite in le notas que seque a basso. Finalmente un numero de illustrationes es appendite pro coperir le varie combinationes de circumstantias que es mentionate in le principios e lor supplementos.

83. *Principio A: Le eligibilitate.*

Un parola pertine al vocabulario international quando illo occorre 1) in formas cognate per parentela classic o post-classic* e con valutas correspondentes semantic*; 2) in le vocabulario active* de tres del linguas fontal: italiano,

espaniol e/o portugese*, francese, e angese; o de duo de iste linguas fontal, super le condition que illo precede - in un serie semanticamente e formalmente continue de derivation* - un altere parola cuje internationalitate es establite per occurrentia in tres linguas.

Supplemento: In contar le linguas contribuyente al internationalitate de un parola particular, il es admissibile a tractar 1) formationes con suffixos differente o addite o elementos quasi suffixal como si illos esseva completamente cognate e 2) cognatos indoeuropee como si illos esseva cognate per parentela classic o post-classic providite que, in ambe casos, le requiremento del correspondentia semantic es satisfacite.

84. Principio B: Forma

Le parola international es representate per le forma del prototipo* que es 1) al base de aquellos de su representantes in le linguas fontal que es cognate per parentela classic o post-classic e 2) al base de tote su derivativos in un serie semanticamente e formalmente continue.

85. Principio C: Signification

Le parola international ha le valutas semantic que es commun a su representantes in le linguas fontal contribuyente a su internationalitate.

86. Parolas es regardate como ‘cognate’ si le identitate historic de forma pote esser ascribite a illos in e thema e affixo. Parolas cognate per parentela classic ha lor forma le plus proxime basic commun in le latino o le greco. Le phrase “cognate per parentela post-classic” se applica a tote parolas cuje forma le plus proxime basic commun es ni in le latino ni le greco ni es un ancestre de un forma in le latino o le greco. Exemplos: 1) francese *père* e portugese *pai*; 2) angese *brother* e francese *frère*; 3) angese *war* e italian *guerra*; 4) espaniol *promoción* e angese *promotion*; 5) francese *généraliser* e angese *generalize*; es pares jungite per cognation. 1) a 4) ha un singule forma commun basic. 5) ha un forma commun basic pro le thema in le latino *generale* e pro le suffixo in greco latinizate *-izare*. Le parentela cognate in 1) es basate super le parentela classic (latin) con forma basic *patre*; in 2) illo es basate super le indoeuropee; in 3) illo es basate super o francese antique o teutonico e es nominate “per parentela post-classic”; in 4) illo es basate super le latino (forma commun basic *promotione*).

87. “Le correspondentia de valutas semantic” implica coincidentia in un o plus del unitates de signification representate per le formas de un particular parola in le lingua in question. P.e.: angese *devil* e francese *diable* coincide in le unitate de signification “le spirito supreme de mal” mais non in le unitate de signification de ‘caretto de portabagage’ que es unic al francese.

88. Per “le vocabulario active” es intendite le reserva de parolas disponibile pro uso contemporanee. Isto exclude le archaicismos, parolas obsolete, le localismos, etc., mais illo admitte le parolas in le tradition literari in tanto que illos es del importantia moderne, equalmente vocabulos specializate de currentia restricte, e coincide in toto con le material registrate in dictionarios standard contemporanee.

89. Le espaniol e le portugese, essente plus proximemente affin que alcun altere duo del linguas fontal es tractate como le variantes del un le altere e si un vocabulo particular occorre in o le un o le altere solo, le parola es contate como occurrente in un lingua.

90. Le phrase “serie semanticamente e formalmente continue de derivation” es usate pro referer a un serie de duo o plus formationes in que cata un produce le un que seque per attachar un suffixo sin perder su integritate semantic in le derivativo resultante. Ex.: Le serie latin 1) *videre* 2) *visibilis* 3) *visibilitas* es “un serie semanticamente e formalmente continue de derivation.” Formalmente 1) produce 2) e 3) per attachar un suffixo secundo le principios prevalente in le formation de vocabulos latin; semanticamente le idea de *videre* i.e. ‘vider’ mantene su integritate in *visibilis* que es “lo que pote esser vidite”, i.e. visibile, e *visibilis* reappare similarmente in *visibilitas* que es “le character de lo que es visibile”. Le angese serie *host*, 2) *hostile* es formalmente continue mais semanticamente *host* i.e. un multitudine armate” non preserva su integritate in *hostile* que non significa “pertinente a un multitudine armate” mais “pertinente a un inimico”. Naturalmente, le serie angese 1) *hostile*, 2) *hostility* ja representa un “serie semanticamente e formalmente continue”.

Nota special: Le phrase “serie semanticamente e formalmente continue de derivation” se applica in le principios in que illo occorre a serie de parolas de validitate international representate per formas international. Le presente exemplos del idea “serie de derivation”, es nonobstante presentate pro rationes del simplicitate, in formas

unilingual e non international.

91. Le phrase “elemento quasi suffixal” es usate pro referer a elementos secunde de compositos que es ancora recognoscibile como tal, providite que iste elementos secunde functiona con relation a lor companiones como suffixos real lo facerea. Ex.: francese *printemps*, in vista de su essente historicamente un substituto pro un plus antique *primevere* e equalmente in vista de su peculiar apparentia in le derivativo *printanier*, es tractate como differente que le francese *primavera*, portugese *primavera*, italian *primavera* in solmente su secunde ‘elemento quasi suffixal’.

92. Le “prototipo” es le forma basic le plus proxime a que tote le representantes de un parola particular pote esser traciare historicamente o, in le caso de formationes independente parallel cuje bases solo presuppone un antecedente commun historic, le “prototipo” es le forma resultante de iste antecedente per derivation con le prototipo del affixes del real representativos del parola in question. Ex.: Le “prototipo” del italian *petto*, espaniol *pecho*, portugese *peito*, francese *pis* es *pecto* [latin]; le “prototipo” de italian *parapetto*, espaniol *parapeto*, portugese *parapeito*, francese *parapet*, e anglese *parapet* es *parapetto*; le “prototipo” de italian *pettorina*, espaniol *pretina*, portugese *petrina*, francese *poitrine* es *pectorina*, disveloppate separatamente como *pector-* e *-ina*.

Nota special: 1) Le determination del “prototipo”: non es un cosa mechanic. Illo involve frequentemente un investigation detaliare historic combinate con un studio de varie altere formationes in le familia del parola sub consideration. 2) Le presente illustrationes da le “prototipos” de parolas que es non necessemente le mesme como le “representante international” del parolas in question. Pro istos como dicite in le Principio, le “prototipo” de derivativos pote intrar in consideration, conducente nos per exemplo in le caso date supra al forma international *pector/e* (a causa de *pectoralle*, etc.) in loco del simple “prototipo” *pecto*.

93. *Illustrationes.*

Exemplo 1. Occurrentia in tres linguas, parentela classic, e serie de derivation. (nota: in le sequente, le “/” indica un separation inter thema e suffixo terminal).

Eligibilitate: Le parola es representate per I *padre*, H. *padre*, P *pai*, F. *père* e pertine al vocabulario international proque illo occorre in formas cognate per parentela latin e con valutas correspondente semantic in le vocabulario active de tres del linguas fontal [I, H/P, F].

Forma: Le vocabulo es representate internationalmente per le forma *patr/e* que es le prototipo al base de su formas in le linguas fontal e equalmente al base de tote le parolas international que es jungite con illo in serie semanticamente e formalmente continue de derivativos per addition de suffixos como *-imoni/o* e *-lo*, p.e. *patrimoni/o*, *patron/o*, e *patricida*.

Signification: Le parola *patr/e* ha le valutas semantic de 1) *uno qui ha ingenerate progenitura*; 2) *uno a qui es debite reverentia filial e obedientia*, proque ambe iste significationes es commun a su representantes in le linguas fontal.

94. *Exemplo 2.* Occurrentia in tres linguas; parentela classic; nulle serie de derivation

Eligibilitate: Le parola es representate per I *prossimità*, H *proximidad*, P *proximidade*, F. *proximité*, A *proximity* que pertine al vocabulario international proque illo occorre in formas cognate per parentela latin [= classical] e con correspondente valutas semantic in le vocabulario active de al minus tres linguas contribuyente [I, H/P, F, A].

Forma: *proximitat/e* que es le prototipo al base de su forma in le linguas fontal.

Signification: *location de un cosa que es proxime con respecto a un altere cosa*, que es commun a su representantes in le linguas fontal.

95. *Exemplo 3.* Occurrentia in tres linguas; parentela post-classic; serie de derivation

Eligibilitate: Le parola es representate per I *guerra*, H *guerra* P *guerra* F *guerre*, A *war*. Illo pertine al vocabulario international proque illo occorre in formas cognate per romanic (ultimemete teutonic) [= parentela post-classic] in le vocabulario active de quatro [= tres +] linguas contribuyente [I, H/P, F, A].

Forma: *guerr/a* que es le prototipo al base de su formas in le linguas fontal e equalmente al base de tote su parolas international jungite con illo in serie formalmente e semanticamente continue de derivation, lanceate per derivativos como *guerrilla*, *guerrillero*, *guerrero*, *guerrier*, *guerrear*.

Signification: hostile contention inter fortias armate que es le signification commun in le linguas fontal.

96. *Exemplo 4:* Occurrentia in duo linguas; parentela classic; serie de derivationes international.

Eligibilitate: Le parola es representate per I *prossimo*, H *próximo*, P *proximo*. Illo pertine al vocabulario international proque illo occorre in formas cognate per parentela latin classic in le vocabularios active de duo linguas contribuyente [I, H/P]; ben que illo occorre con solmente duo representantes illo es includite in le vocabulario international proque illo precede un derivativo jam international in un serie semanticamente e formalmente continue de derivation que es representate per I *prossimità*, H *proximidad*, P *proximidade*, F. *proximité*, A *proximity*.

Forma: proxim/e que es le prototipo al base de tote su formas in le linguas contribuyente e le base de derivativos como *proximitat/e*.

Signification: lo que es proxime con respecto a un altere cosa, proque isto es le signification commun al linguas representante.

97. *Exemplo 5:* Occurrentia in tres linguas; formas con suffixo addite; parentela classic; serie de derivation.

Eligibilitate: Le parola es representate per H *ave*, P *ave* con parolas I *uccello*, F *oiseau*, que es admittite proque iste formas es derivate de lat. pop. *aucellu* < lat. classic *avicellu* < *avis* + dim. *-cellu*. Iste formas solmente differe de *ave* in un suffixo diminutive addite *-cellu* que non cambia le requiremento de correspondentia semantic in formas que es tractate como totalmente cognate per parentela classic latin con correspondente valutas in le vocabulario active de tres linguas fontal [I, H/P, F].

Forma: Le forma international es *av/e* que es le prototipo al base de su formas in le linguas fontal e que es jungite in serie semanticamente e formalmente continue de derivation in derivativos como *aviario* e *avicultura*.

Signification: vertebrato de sanguine calide del classe secunde cuje membros ha como lor characteristics que illes es ovipare e coperite con plumas, ha duo pedes posterior, pedes anterior disveloppate como alas, e un bec de corno sin dentes. Isto es le signification commun a tote le variantes contribuyente.

98. *Exemplo 6:* Occurrentia in tres linguas; formas con suffixo substitute; parentela classic; nulle serie de derivation.

Eligibilitate: Representate per H *armario*, P *armário* con addition de I *armadio*, e F. *armoire*, proque iste formas differe solmente per substitutiones de suffixos [I *-adio* pro un plus antique *-ario* e F *-oire* pro un *-aire* de francese antique]. Appoio in tres linguas [I, H/P, F].

Forma: armarilo que es le prototipo al base de su formas in le linguas contribuyente.

Signification: mobiles con portas con plancas o croches o le similar pro servir como receptaculos pro vestimentos, cosas del casa, o similar articulos que es mantenite pro uso immediate. Isto es le signification commun de tote le variantes.

99. *Exemplo 7a:* Occurrentia in tres linguas; forma con suffixo addite; cognato indoeuropee; parentela classic; serie de derivation.

Eligibilitate: Le parola representate per F *frère* es admittite al vocabulario international si I *fratello* [con suffixo addite de *-ello*, que non cambia le signification correspondente] e A *brother* [que es un cognato indoeuropee con un *frater* latin que satisfac le requiremento de correspondentia semantic] es tractate como cognatos per parentela latin. [F, I, A].

Forma: fratr/e que es le prototipo al base del formas contribuyente e del serie derivational que es continue semanticamente e formalmente, p.e. *fratricida*, *fratricidal*, *fratricidio*, e *fraternal*, *fraternizar*, *fraternitate* [cujes deviation apparente (*-er-* in loco de *-re-*) es dependente super le presentia de un suffixo *-nus*].

Signification: mascule jungite con un altere mascule o un femina per le facto que ambe ha le mesme parentes, que es le signification commun a tote le representantes in le linguas fontal.

100. *Exemplo 7b:* Occurrentia in tres linguas; parentela classic; nulle serie derivational.

Eligibilitate: Le parola representate per I *frate*, H *fraile*, P *frade*, *freire*, F *frère*, A *friar*, *frere* es admittite al vocabulario international proque illo occorre in formas cognate per parentela classic del latino e con correspondente significationes in le vocabulario active de quatro [=tres +] linguas contribuyente [I, H/P, F, A].

Forma: fratr/e que es le prototipo al base de su forma in le linguas fontal

Signification: membro masculine de un ordine religiose, proque isto es le signification commun del representantes in le linguas contribuyente.

Le technicas supplementari

per Stanley Mulaik

In constatar le vocabulario international, il ha occasionalmente conceptos international que es representate in le linguas contribuyente (anglese, francese, italiano, espaniol/portugese, germano e russo) per minus que tres variantes. In tal casos on non pote producer un parola international pro tal concepto usante le techniques principal: trovar tres o plus variantes de un parola in le linguas contribuyente. Standardiza su forma secundo le prototipo que es le plus proxime a tote le variantes e lor derivativos in le linguas contribuyente. Assi, le question es, que a facer?

Le introduction al *Interlingua English Dictionary* (IED) a paginas xxviii-xxix mentiona un technica que on pote facer in tal casos, mais le description de iste technica es tanto breve que multe personas passa super lo sin recognoscer lo como un altere technica.

Le General Reporto de 1945 del International Auxiliary Language Association (IALA) describeva le technicas usate inter 1943 e 1945 in constatar e standardizar le vocabulario international. Ultra le regula de tres variantes e le uso de prototipos commun a tres o plus variantes, illes cita varie 'technicas supplementari' que es necesse pro constatar parolas in le vocabulario international quando il non ha tres variantes etymologic pro un concepto international. Le reporto diceva:

Per le ... tres principal regulas pro le eligibilitate, le forma e le signification nos pote obtenir parolas standardizate international pro exprimer le grande majoritate de conceptos sufficientemente international del puncto de vista linguistic que appella al expression in le vocabulario de un lingua auxiliar. Nonobstante, il ancora ha parolas mancante pro cooperir certe conceptos, usualmente de un character universal.

Iste facto se debe al limitationes imponite per nostre principal regula de eligibilitate que require que variantes de un sol parola ha un extension international coperiente tres del quatro unitates de controlo. Ora alcun del plus familiar conceptos international non es exprimate per variantes de un sol parola mais per parolas ja differente in le linguas de controlo. Il es tunc necesse de complementar le vocabulrio per provider parolas standardizate pro representar iste conceptos, relativemente pauc in numero, mais essential pro un lingua auxiliar.

Nos ha consequentemente complete iste lacunas in le vocabulario per usar certe devicios supplementari in harmonia con le spirito de nostre tres parolas principal. Le parolas standardizate per iste devicios complete le vocabulario a un vocabulario complete e active. Pro le scopo de differention, nos refere a tal parolas como parolas complementari.

In comparison con nostre regulas principal le devicios supplementari es differente in qualitate. Illes non es objectivamente applicabile in le mesme maniera. Illos es minus fixate e immutabile, proque illes pote devenir modificate un pouco in le curso de nostre labores, e alcunes nove pote esser necesse....

Le fundamento principio pro determinar qual conceptos debe esser representate per parolas complementari es como le sequente: Cata concepto que es representate per parolas in tote linguas del gruppo de controlo angloromanic, mais pro le qual il ha nulle variantes de un sol parola que ha le requirite extension de internationalitate in aquelle gruppo, es eligibile esser representate in le linguas auxiliar per un parola standardizate complementari.

In le appendice del Reporto General de 1945, on describe un technica pro trovar parolas complementari: Considera le parolas *romanic* pro le concepto in le linguas contribuyente e lor extension international foras le gruppo angloromance. Si un de iste parolas ha tres variantes in iste plus grande gruppo de linguas, allora illo es eligibile entrar le vocabulario international, *con le proviso que al minus un de su variantes debe esser un lingua de controlo*. Illes presentava un exemplo. Considera le concepto representate in anglese per *cellar* o *underground level of a building*. (Loco subterrane de un edificio). Nos ha in le linguas contribuyente

A. *cellar*, F. *cave*, I. *cantina*, P. *adega*, E. *sótano* G Keller Ned. *kelder*, R. *pogreb*, Sv. *källare*

Il ha tres parolas de origine romanic in le variantes anglese, german e nederlandese, con le anglese un del linguas

original de controllo. Le prototypo commun a istes es *cellario*. Isto constata un parola pro un nivello o loco subterrane de un edificio. Illes non lo mentiona, mais le francese *cellier* non ha exactemente le mesme signification. Illo es un loco pro le deposito de vino o provisiones. Le idea de un loco subterrane non es essential al concepto francese. Un *cellier* pote referer a un loco in un apartamaneto al nivello le plus alte de un edificio. Le italian *cellario* es un loco structurate pro le cellas parve que es le hospites de urnas de cineres del morte.

Il es ver que un secunde signification pote esser attachate a *cellario*, usante iste vice le francese *cellier*: Deposito de vino. Nos ha A. *wine cellar*, G. *Weinkeller*, F. *cellier*. Assi nos lege le entrata in le IED:

cellario *n* cellar; also: storeroom, etc.; wine cellar.

Un altere exemplo es ‘blocada’:

A. *blockade*, F. *blocus*, I. *blocco*, E. *bloqueo*, P. *bloqueio* G. *Blockade*, R. *blokada*.

Le F. *blocus* < ned. *blokhuis* (casa de bloccos). I. *blòcco* < F. *blocus*; E. *bloqueo* < F. *bloquer* (action de blocar). Assi il non ha tres variantes del mesme parola, ben que illes sembla similar. Del altere latere *blocada* es appoiate per le anglese, germano e russo, con le suffixo *-ada* que indica un action continue o sustenite.

Post 1945 io crede que Dr. Alexander Gode ha discoperite que quasi tote casos de iste typo ha recipite resolution in cercar solmente germano e russo in addition al original quatro linguas de controllo. Mais nos vide que in le caso de *cellario* un lingua como nederlandese es necesse pro establir lo con le signification de un nivello subterrane de un edificio. E a vices nos debe ancora considerar le possibilitate de cercar ultra le germano e le russo pro solutiones.

Io jam ha scribite que iste technica de cercar altere linguas pro formas romanice que junge con le original quatro linguas in provider tres variantes non esseva considerate per Stillman e Gode in 1940 quando Gode ha facite su studio del particulas pro Stillman. Illes ha trovate un manco de tres variantes pro multe particulas in le quatro linguas original de controllo. Assi illes ha decidite tunc a usar in loco solmente particulas latin. Mais si illes ha retornate al problema del particulas post formular iste technica supplementari, illes haberea cercate altere linguas romance pro trovar tres variantes, semper sub le proviso que al minus un variante debe esser in le original quatro linguas de controllo. In un previe articulo in *Confluentes* io ha describite mi completion de un tal studio usante iste principio (vid. “Le particulas grammatical de interlingua,” *Confluentes* vol. 2, nro. 2 april-junio 2003).

Mais un altere caso occorre frequentemente: Quando il non ha tres variantes romanice de un sol parola in alcun linguas, que a facer? Dr. Gode describeva un altere technica supplementari pro iste casos in su lectura al Modern Language Association in Nove York in 1954. In su lectura ille voleva describer como IALA ha evitate le usual technica usate in altere linguas constructe de primo specificar un concepto essential al lingua alora provider un forma pro illo. In le caso presente ille ha dicite que illes ha volite cercar un altere puncto de vista in que illes poteva usar lor jam establite technicas pro render le solution. Pro numerose casos cuje internationalmente non poteva esser dubitate, isto esseva attingite per simplemente prender in consideration plus ancian nivellos del linguas contribuyente pro trovar variantes contribuyente al requisite tres. A vices isto ha conducite le cerca al latino vulgar o mesmo classic pro trovar tal variantes. Mais plus frequentemente illes haveva trovate le solutiones per examinar le varie parolas mesme in le linguas contribuyente pro lor potential internationalitate.

Considera le concepto que in anglese es representate per *safety match*. Le concepto es clarmente international. Mais le linguas de controllo non contine variantes del mesme parola pro iste concepto:

A. *safety match*, F. *cirette*, I. *fiammifero*, E. *cerillas* P. *fósforo*, G. *Streichholz*, R. *spichka*

Ambe le francese e le espaniol rende un solution basate super un diminutivo del parola pro *cera*, que non es clarmente descriptive del cosa. Le portugese *fósforo* es plus exacte in indicar un constituyente del cosa, mais isto es plus descriptive de un elemento que un articulo con un function. Le parolas anglese, german, e russe non es international ni romanice. Isto lassa pro consideration le italian *fiammifero*. Isto consiste de e un variante de un radice jam international, *flamma*, e un suffixo *-fero* que indica ‘lo que porta ...’, equalmente international in parolas como *somnifero* pro le pilula que porta le *somno*.

Frequentemente in provider parolas pro utensilos, il non ha un clar forma international. Considera le caso de

A. *screwdriver* F. *tournevis*, I. *cacciavite* e *giravite*, E. *destornillador*, P. *chave de fenda*, G. *Schraubenzieher*, R. *otvertka*.

Le formas francese, italian, e espaniol suggere alque que torna, e proque lo que es tornate es un *vite*, sequente le

schema del francese nos pote crear *tornavite*, que es in le IED.

Le parola *vite* es equalmente establite con un technica supplementari.

A. *screw*, F. *vis*, I. *vite*, E. *tornillo*, P. *parafuso*

Si ni le espaniol ni le portugese suggere un variante commun con F. *vis* e I. *vite*, nos pote cercar retro in le espaniol al latino ancian pro *vitis* > *vite*, que esseva suggerite al romanos a causa de su similaritate al *vite de vino* in forma.

Assi le parola in interlingua es *vite*.

Considera le caso de

A. *jigsaw*, F. *scie à chantourner*, I. *sega da traforo*, E. *sierra de vaivén*, P. *serra de vaivém*, *serra de recorte*.

Obviamente isto es un *serra*. Mais como a describer lo? Le parola francese suggere que illo es un serra que torna al bordo (*chant*) o un linea. Le italiano *sega da traforo* suggere un serra que perfora. Le espaniol e portugese *sierra de vaivén* suggere le action del serra que vade e veni, un *serra reciprocante*, que es mi suggestion pro iste parola. Equalmente possibile es *serra perforante*. Assi a vices nos debe crear nove parolas usante formas jam international.

Rememora que le technicas supplementari rende solutiones que es plus subjective que le technicas principal del regula de tres, le uso del prototipo e le significationes commun a tres.

Le suffixos **-ero**, **-era**, **-iero**, **-iera**, **-ari**, **-ario**, **-aria**, **-eria** in interlingua.

Stanley Mulaik, Ph.D.

In su Manifesto de Interlingua legite al Tertie Congresso International del Union Mundial pro Interlingua a Tours in Francia inter le 1 e 6 de agosto 1959, Dr. Gode habeva dicite: "... on me accusa non infrequentemente de dogmatismo quando io refusa discuter compromissos o reformas proponite per personas honestemente interessate in le promotion de interlingua. Iste apparente paradoxo se explica facilmente: Io non pote discuter compromissos o reformas que non resulta del studio del factos intra le sphaera linguistic del Romania, [le region del mundo in que le linguas ha essite influentiate directemente o indirectemente del latino] proque io ha nulle autoritate de violar le factos historic, e si le compromissos o reformas que on propone resulta de facto del factos real, il non es necessari discuter los, proque alora illos non es compromissos o reformas del toto sed perfectemente legitime elementos de interlingua. Sed il ha un altere aspecto del cosa: Ben que le laborantes qui establiva le tractos fundamental del lingua typo del Romania esseva ben qualificate pro lor deberes, il es possibile que illes errava in lor observationes e etiam que illes esseva, de tempore a tempore, influentiate per prejudicios subjective. Iste significa que omne detalios del structura de interlingua pote esser re-examine in le lumine del factos intra le sphaera del Romania, e si le conclusiones que on obtene assi non es identic con le conclusiones formulate in le manuales fundamental de interlingua, on ha non solmente le directo sed le deber de facer se audite. Ecce le base e simultaneamente le confinios del elasticitate e del non-dogmatismo del theoria de interlingua."

In le spirito de iste remarcas de Dr. Gode io vole levar alcun questiones super alcun suffixos in interlingua de que, fin a ora, io non habeva dubitate le correctessa. Mais in considerar le parolas 'caldieron' e 'caldiera' io ha discoperite que le variantes in le linguas contribuyente non appoia **-iera**. E isto ha conducite me a considerar de novo iste suffixos **-iera** e **-iero**.

Pro clarificar le terminologia que essera usate, un affixo es un elemento de forma con certe significationes que es addite al fronte, medio, o al fin de un parola, base o radice pro producer un forma inflecte o derivate. Per exemplo **-s** es un affixo addite al fin de *persona* pro formar *personas*, que indica plus que un persona. Affixos addite al fronte de parolas, bases, o radices es *prefixos* e aquellos addite al fin de parolas, bases, o radices es suffixos. Le **-s** es un suffixo. **pre-**, **dis-**, e **con-** es prefixos in parolas como *prefixo*, *discuter*, *confunder*. **-al**, **-ion**, **-ero** es suffixos in parolas como *vital*, *action*, *marinero*.

In le manual, *Interlingua Grammar*, per Alexander Gode e Hugh E. Blair on lege a § 138 le significationes de plure suffixos pro formar substantivos. Nos va concerner nos solmente con un poco in iste section: **-ario**, **-aria**, **-ero**, **-era**, **-iero**, **-iera**, **--eria**. Lor significationes es date per Gode e Blair como le sequente:

-ario I. ‘persona concernite con o caracterizate per ...’ p.e. *mission* > *missionario*. *Nota*: Synonymo de **-ero** e **-ista** que differe in que **-ero** face emphase de interesse professional durante que **-ista** suggere le preoccupation (professional o avocational) de un persona con un systema, un scientia, un arte, etc. Formas parallel in e **-ario** e **-ero** es frequentemente possibile. Le forma adjectival correspondente es **-ari**. Le correspondente (forma) feminin es **-aria**.

II. 1. ‘collection de ...’ p. e. *vocabulo* > *vocabulario*; *herba* > *herbario*...

2. ‘loco que contine ...’, p.e. *grano* > *granario*...; *aqua* > *aquario*.

-eria 1. ‘loco ubi ... es facite, fabricate, retenite o vendite’ p.e. *lacte* > *lacteria*. 2. arte, mestiero, officio o practica de laborar con ...’, p.e. *drappo* > *drapperia*; *arco* > *archeria*. 3. ‘comportamento de un ... ‘o como aquello de un ...’ p.e. *diabolo* > *diaboleria*.

Nota: In significationes (1) e (2) le forma del agente correspondente es **-ero**.

Illo coincide con **-ero** plus **-ia**.

-ero, a. ‘uno qui labora con o tracta de ...’ p.e. *barba* > *barbero*; *banca* > *banchero*.

Nota: Additional derivativos in **-ia** coincide con formationes in **-eria**. Adjectivos correspondente es sovente formate in **-ari**. Le forma feminin es **-era**. Synonymo de **-ario** e **-ista**.

-iera 1. ‘lo que contine, coperi, o protege ...’ p.e. *sucro* > *sucriera*. 2. ‘campo, mina, quarrerria, etc. ubi ... se eleva o es trovate’. *ris* > *risiera*.

-iero ‘arbore, arbusto, planta, etc. que produce ...s’ p.e. *amandola* > *amandoliero*; *pomo* > *pomiero*, *orange* > *orangiero*.

Ora, io va asserer que **-iera** e **-iero** es superflue e que lor separation a parte de **-ero** e **-era** es totalmente artificial e contrari al maniera in que le correspondente suffixos es usate in le linguas romance. **-ero** e **-era** es le prototypos pro le mascule e feminin formas de iste suffixos e es sufficiente pro non solmente lor currente functiones mais pro le functiones de **-iero** e **-iera** equalmente. De plus le si nominate significationes date a **-iero** e **-iera** non es uniformemente applicate a multe parolas in le *Interlingua English Dictionary (IED)* que fini in iste suffixos. E si nos examina le variantes in le linguas contribuyente de parolas in **-iera** o **-iero** in le *IED* nos va vider que il ha pauc casos ubi tres variantes ha iste suffixos in formas correspondente. De facto le creation de **-iero** e **-iera** distincte de **-ero** e **-era** es un specie de ‘esperantismo’ in que formas es create pro representar certe significationes malgrado le formas e significationes de parolas correspondente in le linguas natural.

Quicunque studia le affixos de parolas in interlingua va discoperir que in general le affixos es usualmente prototypos historic commun al affixos correspondente in le linguas contribuyente. In general iste affixos es affixos latin o grec, alquanto modernizate per le principio que le prototypos debe esser le plus proxime commun al formas in tote le linguas contribuyente, con le proviso que un characteristic de un lingua non pote determinar le prototipo si il ha al minus tres altere variantes con un prototipo plus recente. Le systema de affixos in interlingua es le resultado de studiar in parallela milles de familias derivational in le linguas contribuyente pro extraher le affixos correspondente e standardizar lor formas secundo le principio del prototipo. Assi nos debe considerar le analyse de iste suffixos pro determinar lor formas prototypic.

In latino classic le suffixos **-ariu(s)/-aria** esseva usate a formar adjectivos e substantivos de substantivos e adjectivos. Illos es le ancestres de iste suffixos que nos ora discute. In formar le adjectivos, iste suffixos habeva le signification de ‘pertinente a ...’ o ‘connecte con ...’. Per exemplo, *auxilium* (adjuta) -> *auxiliarius*; *necesse* (necesse) -> ‘necessarius’; *lapis* (*lapid-*) -> *lapidarius* (lapidari). Multe adjectivos formate in iste maniera esseva usate como substantivos pro indicar ‘persona pertinente a ..., qui labora con, o qui concerne ...’. Assi *lapidarius* deveniva usate a indicar un persona qui laborava con le petra, un lapidario. In general le forma mascule **-arius** esseva usate a indicar le artiano o persona qui laborava con ...: lat. *argentum* (argento, moneta de argento) -> *argentarius* (persona qui cambia le moneta, un banchero, o un argentero qui faceva cosas de argento) Le forma feminin **-aria** esseva usate a indicar le profession, arte o commercio, *argentaria* (banca, o mina de argento), e le forma neutre **-arium** indicava ‘le loco pro ...’, p.e. *aqua* rendeva *aquarium* (aquario); *avis* (ave) rendeva *aviarium* (loco pro aves, aviario). Totevia le formas latin es troppo remote pro provider le prototypos le plus proxime al formas moderne in multe casos.

In le latino popular o vulgar le terminationes de **-us**, e **-um** ha devenite simplemente **-u**, e formas del caso neutre

esseva absorbite in un o le altere generes remanente (mascule e feminin). (Isto non es un distinction in sexo, mais simplemente un classification grammatic de adjectivos e substantivos que debe accordar se in formas. Non le minus nomines de esseres mascule es usualmente marcate per le genere mascule e feminas per le genere feminin, assi le nomines ‘mascule’ e ‘feminin’ es retenite).

In un obra classic *Protoromance morphology* de Robert A. Hall, Jr., publicate per John Benjamin’s Publishing Co. 1983, Hall ha date numerose exemplos del maniera in que le suffixos **-ari-** in latino popular (vulgar) esseva multo productive de nove parolas non in le latino classic. Illos esseva usate

a. Como adjectivos, ‘pertinente a’, basate super substantivos de declinationes:

i. m/ II-A . /fenariu/ ‘fenari, pertinente a feno’, de /fenu/ = feno.

/cibari-/ ‘pertinente a nutrimento’, de /cibu/ = nutrimento

ii. f/III-A /glandari-/ , ‘glandari, pertinente a glandes’, de /glande/ = glande
(le fructo de quercos).

iii. m/III-A /laktari-/ , ‘laktari, pertinente a lacte’, de /lacte/ = lacte

b. Como substantivos feminin del prime declination (de latino vulgar), con le signification de ‘objecto associate con o connecte con ...’:

i. de adjectivos de I - II: /caldaria/ ‘caldera’, de /cald-/ = calde.

ii. de substantivos mascule de II-A /carraria/ ‘curso o cammino pro carros o carretta’, II-A ‘carriera’, de /carru/ = carro;
/casaria/ ‘corbe o loco ubi le caseo es mantenite’ [H. ‘quesera’, I. casera], de ‘caseo’ = caseo.

c. Como substantivos mascule del secunde declination, ‘objecto pro recipere, continer, tener, o tractar, o persona associate con ...’, usate extensivamente in le parola quotidian, basate super le substantivos del classes...

fem. / I:

Forma	Signification	Basate super
/akuriu/	receptaculo de aqua	aqua (aqua)
/arenariu/	arenario	arena (arena)
/armariu/	armario	arma (arma)
/escariu/	tenitor de esca	esca (esca)
/farinariu/	farinero	farina (farina)
/camerariu/	camerero	camera (camera)
/cepariu/	*cepero	cepa (cepa)
/lanariu/	lanero	lana (lana)
/lancariu/	lancero	lancia (lancea)
/operariu/	obrero, operario	opera (obra, opera)
/paliariu/	paleario	palia (palea)
/petrariu/	petreria	petra (petra)
/portariu/	portero	porta (porta)
/pomariu/	pomiero	poma (pomo)
/sellariu/	sellero	sella (sella)
/telariu/	telario	tela (tela)
/usuariu/	usurero	usura (usura)
/vaccariu /	vacchero	vacca (vacca)

mascule/ II-A

/anellariu/	anellero	anellu (anello)
/argentariu/	argentero	argentu (argento)
/asinariu/	asinerio	asinu (asino)
/ferrariu/	ferrero	ferru (ferro)
/granariu/	granario	granu (grano)
/caprariu/	caprero	capru (capra)
/escutariu/	scutero	escutu (scuto)
/macellariu/	macellero	macellu (macello)
/porcariu/	porchero	porcu (porco)

masculine/ II-B		
/lignariu/	lignero	lignu (ligno)
feminin/ III-A		
/apiariu/	apiario	ape (ape)
/carnariu/	carneria	carne (carne)
/pellariu/	pelliciero	pelle (pelle)
masculine/ III-A		
/berbecariu/	pastor	berbe (ove)
/boariu/	bovero	bo-/bov- (bove)
/carbonariu/	carbonero	carbone (carbon)
/carcerariu/	carcerero	carcere (carcere)
/pectenariu/	pectinero	pectine (pectine)
masculine/ V		
/pecoraria/	pastor	pecor- : pecus (ove)
num/ III-B		
/milliariu/	gruppo de 1000'	mille '1000'

Le question ora se leva, como ha iste suffixos de -ARIU e -ARIA cambiate se in le varie linguas angloromance? Nos va vider que le descendencia ha dividite se in plure ramos.

In le linguas romance un linea de descendencia ha passate de lat. pop. *-ariu* a ital. *-àio*, *-àia*, fr. *-aire*, angl. *-ary*, esp. *-ario*, ptg. *-ario*, respectivamente, pro indicar (1) agentes o personas qui face certe actiones, ha certe professiones, (2) objectos que es collectiones de, o locos ubi le nominate cosas es collectionate o retenite. Iste suffixo es representate in interlingua per **-ario/-aria** e non es problematic. Le problemas concerne altere lineas de descendencia. Le philologo del linguas romance Edouardo Bourciez dice que -ARIU ha prendite parte in le cambios general de -A- a -AY- in le linguas del west. In Iberia iste diphthongo ha devenite *-ey-*, que ha remanite in le west in portugese *-ei-* e ha reduce se a *-e-* in le centro con espaniol. Assi, per exemplo, latin *habeo basium*, e *lacte* ha devenite *hei*, *beijo* e *leite* in portugese e *he*, *beso*, e *leche* in espaniol. Consequentemente le suffixos -ARIU e -ARIA ha devenite *-eiro* e *-eira* in portugese, e *-ero* e *-era* in espaniol. In Gallia, le forma del francese *-ier* suppose que, sub le influentias obscure, pot' esser germanic, *-ariu* ha passate a un bon hora a *-eriu*, *-eru* (assi lat. pop. **sortiarius* -> fr. ant. *sorcerus* in 1096). Le dialectos italian al nord de Italia prendeva parte in le zona ubi -AY- ha passate a -E-. In le resto de Italia e in le peninsula del Balkanes le action de -Y- non sembla haber habite alcun effectos appreciable. Assi initialmente le italiano haveva reduce *-ARIU* e *-ARIA* a *-àio* e *-àia*. In Gallia al Nord *-a-* libere e accentuate ha generalmente cambiate a *-e-*. Plus tarde in le medio del seculo XII le *-e-* ha essite diphthongizate in francese a *-ie-*. Consequentemente le formas de francese antique *-er* e *-ere* esseva cambiate a *-ier* e *-ière* e ha remanite le formas trogate in le francese post le seculo XII. Assi nos vide in le francese *-ariu* > *-eru* > *-er* > *-ier*. Le forma feminin evolveva como *-aria* > *-era* > *-ere* > *-ière*. Le francese equalmente mantene un *-er* e *-ere* como formas reduce de *-ier* e *-ière*.

Mais le normanos, vikinges, qui ha conquirite le costa nordwest de Gallia e ha assimilate se al lingua francese, ha conquirite Anglaterra in 1066, ante le diphthongization de *-e-* a *-ie-*, e ha importate al anglese formas solmente in *-er*, que ha jungite se con un similar suffixo germanic in anglese e ha devenite un suffixo active in le anglese pro formar substantivos de agentes: *miller* (molinero), *wheeler* (rotero), *philosopher* (philosopho), *archer* (archero), *banker* (banchero), *fletcher* (flechero), *mariner* (marinero). Le antique anglese equalmente haveva un suffixo *-ier* germanic applicate a parolas germanic, pro indicar agentes, p.e., *clothier* (vestimentero), *brazier* (latonero), *glazier* (vitroero), *lawyer* (homine de lege). Possibilementele influenza norman explica le *manere* del anglese medieval e *manner* moderne. Le anglese tamben ha prendite parolas del francese post le diphthongization, p.e. *sucrier*, *caponier*, *cavalier*, *fusilier*, *grenadier* mais lor numero es parve e rar.

Le germano equalmente ha su suffixo germanic **-er**, usate extensivamente, pro formar nomines de agentes e objectos que face certe functiones: *Landbewhoner* (terrenero), *Steinschneider* (lapidario), *Ritter* (cavallero),

Verstärker (amplificator), *Träger* (portero). Alcun pauc parolas ha entrate del francese in *-ier* como *Quartier*, *Kavalier*, *Finanzier*, *Manier*, *Brigadier*, *Brassière*.

In Italia altere que Alte Italia, -ARIU > -àio e -ARIA > -àia. Mais post le cambio in francese de *-er* a *-ier* e *-ere* a *-ière* in le seculo XIIe, le italianos ha prendite *-ière* de francese como *-iera* in multe parolas prendite del francese. Correspondentemente le *-ier* francese mascule ha entrate italiano como *-ière* o esseva italianizate como *-iero* in formar adjectivos correspondente al substantivos in *-ière*. In le fin, le italiano ha duo formas de iste suffixo, *-àio/-àia* e *-ière/-iera* in uso active pro formar substantivos de agentes e objectos que face certe functiones. Le italiano equalmente ha un amplificate version de *-àio* in *-aiolo*.

In summario, nos pote concluder que le correcte prototypos in commun pro iste linea de descendentes de -ARIU e -ARIA es **-ero** e **-era**, appoiate per le francese antique de *-er* e *-ere*, italian *-ière* e *-iera* via le antique francese *-er* e *-ere*, anglese e german *-er*, e espaniol *-ero* e *-era*. Le portugese *-eiro* e *-eira* es unic e non pote determinar le prototipo.

Il es assi natural que IALA ha determinate que **-ero/-era** es le suffixo standardizate pro indicar agentes, professiones, artizanos, personas qui labora con o tracta de certe cosas nominate in le thema del parola. Il ha centos de parolas con tal suffixos in le IED. De facto IALA ha fortiate alcun parolas del francese in *-ier* a formas in *-ero*, p.e. Ita. *cavallero* malgrado de A. *cavalier*, F. *cavalier*, I. *cavalière* o † *cavalièro*, G. *Kavalier*, H. *caballero*, P. *cavalheiro*. Mais IALA ha deviate del maniera universal in le linguas contribuite que ha usate le correspondente suffixos non solmente pro denominar personas, mais pro objectos e plantas tanto ben. Tal casos como *cavallero* in loco de **cavalièro* es possibilmente intendite a distinguer agentes contra plantas e arbores indicate per **-iero** e contra objectos que contine *xxx* o locos ubi *xxx* es minate o elevate indicate per **-iera**.

Un examination del variantes de arbores e plantas que fini in **-iero** in le IED monstra que le italiano quasi non jammais usa su *-ière* pro denominar un planta o arbore. Usualmente le nomine de un fructo in italiano es un parola feminin in *-a* e le planta o arbore es le mesme parola finiente in *-o*. P.e. le fructo ‘piriero’ in le IED es *pera* in italiano, mais *pero* es le arbore. Le espaniol tende usar un similar maniera de marcar fructos e lor arbores: le fructo es un parola feminin in *-a* e le arbore es le nomine del fructo in le mascule *-o*. P.e.: *naranja* (orange, fructo), *naranjo* (orangiero, arbore). Totevia, a vices le espaniol usa le mascule *-ero* pro marcar un planta o arbore, p.e., *tomate* (tomato), *tomatero* (tomatiero), mais isto es multo minus commun. Nonobstante nos ha vidite in le protoromance que le nomine de un fructo in genere feminin, *poma* esseva modificate per le suffixo mascule *-ariu* pro formar le nomine de su arbore *pomariu* (pomiero, in IED). Assi le precedente existe pro iste formula. Il es le francese que quasi semper usa su suffixo mascule *-ier* pro formar le nomine del arbore del nomine de su fructo. Mais nos debe facer emphase del facto que isto es solmente un altere uso pro *-ier* que es usate pro denominar agentes como artizanos e personas in professiones. Aqui es alcun exemplos de entratas in le IED e lor variantes in anglese, francese, italiano, e espaniol, con formas recommendate post ‘⇒’:

cannellero = { n } cinnamon tree ⇒ **cannellero**

A. cinnamon tree F. cannellier I. cannèlla H. canelo

ceresiero = { n } cherry tree ⇒ **ceresero**

A. cherry tree F. ceresier I. ciliegi H. cerezo

cotoniero = { n } cotton shrub, cotton plant ⇒ **cotonero**

A. cotton plant F. cotonnier I. cotone H. algodono

fichiero = { n } fig tree ⇒ **figero**

A. fig tree F. figuier I. fico H. higuera

fragiero = { n } strawberry plant ⇒ **fragero**

A. strawberry plant F. fraisier I. fràgola H. fresón

frambesiero = { n } raspberry (bush) ⇒ **frambesero**

A. raspberry bush F. framboisier I. lampone H. frambueso

***castaniero** = { n } chestnut tree ⇒ **castaniero**

A. chestnut tree F. châtaignier, marronnier I. castagno H. castaño

persichiero = { n } peach tree ⇒ **persichero**

A. peach tree F. pêcher I. pesco H. melocotonero

piriero = { n } pear tree ⇒ **pirero**

A. pear tree F. poirier I. pero H. peral

Obviamente IALA ha create su solution de usar **-iero** pro arbores e plantas pro tractar le problema de un manco de uniformitate in le maniera de denominar iste plantas inter le variantes. Mais il haberea essite plus in conformitate con le francese, lor modello pro iste formula, a usar **-ero**, proque *-ier* in francese es solmente le suffixo mascule

pro agentes. Arbores es le agentes que produce le fructos. Un altere formula, basate super le italiano e le espaniol haberea usate nomines in **-a** pro fructos e correspondente nomines de arbores in **-o**.

Quanto al suffixo **-iera**, io ha cercate le variantes de cata un del entratas in **-iera** in le *IED*. Si on ha credite que **-iera** es un forma commun a tres variantes in le majoritate de iste parolas, ille esserea in error. Le sol parolas que ha tres variantes con variationes de **-iera** es *barriera*, *caponiera*, *carriera*, *frontiera*, *jardiniera*, *maniera*, *portiera*, *saliera*, *sucriera* que nos pote attribuer al francese. Le resto pote esser standardizate secundo **-era**, como le prototipo commun. Ambe le francese *-ière* e le italiano *-iera* es usate pro indicar artesanos, professiones in addition a objectos e locos, proque illos es simplemente formas feminin del correspondente *-ier* e *-ière* mascule, respectivamente in iste linguas.

Le sequente es un lista de tote le formas in **-iera** in le *IED* pro le qual io ha trovate lor variantes in anglese, francese, italiano, espaniol e portugese:

almonsniera = { n } alms bag ⇒ **almonsniera**

A. alms bag F. aumô nière I. - H. limosniera P. esmoleira

ardesiera = { n } slate quarry ⇒ **ardesiera** (nulle cambio)

A. slate quarry F. ardoisière I. cava da ardesia H. pizzaral P. ardosieira

baleniera = { n } whaleboat, whaler ⇒ **baleniera**

A. whaler F. baleinier I. balenièra H. ballenero P. baleeiro

bandiera = { n } banner, flag ⇒ **bandiera**

A. banner, flag F. bannière I. bandiera H. bandera P. bandeira

barriera = { n } 1. barrier, obstacle; 2. stockade, fence; 3. tollgate ⇒ **barriera**

A. barrier F. barrière I. barriera H. barrera P. barreira

bonboniera = { n } vessel or container or box of sweets ⇒ **bonboniera**

A. small candy box F. bonbonnière I. - H. dulcera P. doceira

buttoniera = { n } buttonhole ⇒ **buttoniera**

A. buttonhole F. boutonnière I. occhiello H. ojal P. casa de botão

caffetiera = { n } coffeepot ⇒ **caffetiera**

A. coffeepot F. cafetière I. caffettiera H. cafetera P. cafeteira

caldiera = { n } kettle boiler, etc. ⇒ **caldiera**

A. boiler F. chaudière I. boiler. scaldabagno H. caldera, caldero P. boiler

caldieron ⇒ **caldieron**

A. kettle boiler, etc. F. bouilloire I. caldàia H. caldera P. caldeira

caldierata = { n } kettleful ⇒ **caldierata**

A. kettleful F. - I. - H. calderada P. caldeirada

caldiero = { n } coppersmith ⇒ **caldiero**

A. coppersmith F. chaudronnier en cuivre I. calderaiò H. calderero P. caldeiro

caldieretta = { n } small kettle, boiler, etc. ⇒ **caldieretta**

A. small kettle, boiler F. - I. calderòtta H. calderilla; caldereta P. caldeirinha

caldieron = { n } large kettle, cauldron ⇒ **caldieron**

A. caldrón, cauldron F. chaudron I. calderone H. calderon P. caldeirão

cannabiera = { n } hemp field ⇒ **cannabiera**

A. hemp field F. chènevière I. canapàia H. cañamal, cañamar P. canhameiral

caponiera = { n } 1. caponcote; 2. [Fortif.] caponier (nulle cambio)

1. A. caponcote F. - I. capponàia H. caponera P. capoeira

2. A. caponier F. caponnière I. caponiera H. caponera P. capoeira

carboniera = { n } coalpit ⇒ **mina de carbon**

A. coalpit F. mine de charbon I. miniera di carbone H. mina de carbón, carbonera P. mina de carvão

carboniera { n } charcoal burner (object) ⇒ **carboniera**

A. charcoal burner F. charbonière I. carbonàia H. carbonera P. carvoeira

carriera = { n } 1. racecourse; 2. career (= course of continued progress in the life of a person, nation, etc.) ⇒

carriera (nulle cambio)

1. A. chariot racecourse F. carrière I. ippodromo H. pista de carreras P. carreira

2. A. career F. carrière I. carriera H. carrera P. carreira

cartuchiera (-sh-) = { n } cartridge box, cartridge case ⇒ **cartuchera**

A. cartridge box, case F. cartouchière I. cartucciera, cartuccera H. cartuchera P. cartucheira

chocolatiera (sh-) = { n } chocolate pot ⇒ **chocolatera**

A. chocolate pot F. chocolatière I. cioccolatièra H. chocolatera P. chocoloteira

cigarriera = { n } cigar case ⇒ **cigarrera**

A. cigar case F. etui à cigares I. portasigari H. cigarrera P. cigarreira

cineriera = { n } ash tray ⇒ **cinerera**

A. ash tray F. cendrier I. ceneriera , posacenere H. cenicero P. cinzeiro

cineriero = { n } (container for ashes) ashpan, ash box, bucket, etc.; { also: } ash tray ⇒ **cinerero**

A. ash box F. cendrier I. - H. cenicero, cenizal P. cinzeiro

claviera = { n } nail mold ⇒ **clavera**

A. nail mold F. cloutière I. chiodàia H. clavera P. -

claviero = { n } keyboard, clavier; { also: } manual (of an organ) ⇒ (nulle cambio)

A. clavier, keyboard F. clavier I. tastiera H. teclados P. teclado

columbiera = { n } dovecot ⇒ **columbera**

A. dovecot F. colombier I. colombàia H. palomar P. pombal

criniera = { n } mane ⇒ **crinera**

A. mane F. crinière I. criniera H. crin P. crina

cruciera = { n } [Navy] cruise (nulle cambio)

A. cruise F. croisière I. crociera H. crucero P. cruzeiro R. kruis

cruppiera = { n } crupper (= leather loop passing under a horse's tail) ⇒ **cruppera**

A. crupper F. croupière I. sottocoda, posolino H. † crupera P. croupier

fariniera = { n } 1. flour bin; 2. flour storehouse ⇒ **farinera**

A. flour bin F. farinière I. farinàio H. harinero, -ra P. farinheira

filiara = { n } wiredrawer (= mechanism for drawing out wire) ⇒ **filera**

A. wire-puller F. filière I. filièra H. hilera P. fieira

frontiera = { n } frontier, boundary, border ⇒ (nulle cambio)

A. frontier F. frontière I. frontiera H. frontera P. fronteira

galliniera = { n } chicken coop ⇒ **gallinera**

A. chicken coop F. poulailler I. pollaio H. gallinera P. galinheiro

gambiera = { n } 1. legging; 2. jambeau (= armor for the leg) ⇒ **gambera**

A. legging F. jambière I. gambiera < F. jambière H. guardapierna P.

garrettiera = { n } garter; ordine del garrettiera Order of the Garter ⇒ **garrettera**

A. garter F. jarretière I. giarrettiera H. liga, Jarretera P. liga, Jarreteira

geniculiera = { n } [Armor] genouillère, knee guard ⇒ **geniculera**

A. genouillère F. genouillère I. ginocchiera H. rodillera P. joelheira

glaciera = { n } icehouse, icebox, etc. ⇒ (nulle cambio)

A. icehouse, icebox F. glacière I. ghiacciàia H. neveria , nevera P. geleira

guttiera = { n } gutter (“gutter at the eaves”) ⇒ **guttera**

A. gutter F. gouttière I. grondaia H. canalón P. caleira

gypsiera = { n } gypsum deposit or pit ⇒ **gypsera**

A. gypsum pit, quarry F. plâtière I. gessàia H. yesal, yesar P. gesseira

jardiniera = { n } 1. ornamental flower stand, jardiniere. 2. woman who cares for flower garden ⇒ (nulle cambio)

A. jardiniere F. jardinière I. giardinièra H. jardinera

lectiera = { n } I. litter (1. vehicle carried on men's shoulders or by animals; 2. stretcher; 3. straw, hay, etc. used as bedding for animals); II. [R.R.; Naut.] berth ⇒ **lectera**

A. litter { vehiculo } F. litière I. lettiga H. litera P. liteira

A. litter { straw, hay, trash } F. litière I. lettiera H. basura

A. { berth } F. couchette I. cuccetta H. litera P. leito, cabina

leoniera = { n } lion's den ⇒ **leonera**

A. lion's den F. fosse du lion I. fossa di leone H. leonera P. leoneira

maniera ⇒ (nulle cambio)

A. manner F. manière I. maniera H. manera P. maneira G. Manier

marmoriera = { n } marble quarry ⇒ **marmorera**

A. marble quarry F. marbrière I. cava di marmo H. cantera de màrmol P. marmoreira

- meloniera** = { n } melon bed ⇒ **melonera**
 A. melon bed F. melonnière I. melonàio H. melonar P. meloal
- mosquitiera** = { n } mosquito net ⇒ **mosquitera**
 A. mosquito net F. moustiquaire I. zanzariera H. mosquitero P. mosquiteiro
- mustardiera** = { n } mustard jar, mustard pot ⇒ **mustardera**
 A. mustard jar, pot F. moutardier I. senapiera H. mostacera P. mostardeira
- ostreiera** (-yéra) = { n } oyster bed ⇒ (necun cambio)
 A. oyster bed F. huí tière I. ostricàio H. ostrera P. ostraria
- pipieriera** = { n } pepper shaker ⇒ **piperera**
 A. pepper shaker F. poivrière I. pepiera H. pimentero P. pimenteira
- porchiera** = { n } pigsty ⇒ **porcil**
 A. pigsty F. porcherie I. porcile H. pocilga P. pocilga
- portiera** = { n } portiere (curtain hanging across a doorway) ⇒ (nulle cambio)
 A. portiere F. portière I. portiera H. portier
 (parola extranee non assimilate del francese)
- raniera** = { n } froggy, frog pond, place where frogs abound ⇒ **ranera**
 A. froggy F. grenouillère I. ranocchiàia H. ranero
- rattiera** = { n } rattrap ⇒ **rattera**
 A. rat trap F. ratière I. trappola per topi H. ratonera P. ratoeira
- risiera** { n } ricefield ⇒ **risera**
 A. rice field F. rizière I. risaia H. arrozal P. arrozal
- sabliera** 1. sand pit; 2. sand box, sand sprayer, etc. ⇒ **sablera**
 A. sandpit F. sablière I. cava di sabbia H. arenal P. areeira
- salatiera** = { n } salad bowl ⇒ **salatera**
 A. salad bowl F. saladier I. insalatiera H. ensaladera P. saladeira
- saliera** = { n } saltcellar, salt shaker ⇒ **salera**
 A. saltcellar F. salière I. saliera H. salero P. saleiro
- ***salina** = { n } salt mine
 A. salt mine F. mine de sel, salines I. salina H. salina P. salina L. salinae
- salnitriera** = { n } saltpeter works; saltpeter bed ⇒ **salnitrera**
 A. saltpeter works F. salpêtrière I. salnitràio H. salitrera, salitreria P. salitreira
- salpetriera** = { n } saltpeter works; saltpeter bed ⇒ **salpetrera**
 A. saltpeter works F. salpêtrière I. salnitràio H. salitral, salitrera, salitreria
 P. salitrania, salitreira
- sauciera** = { n } sauceboat ⇒ **sauciere** e **salsera**
 A. saucer, sauce boat F. saucière I. salsiera H. salsera P. salseira G. Sauciere
- sputiera** r spittoon, cuspidor ⇒ **sputera**
 A. spittoon F. crachoir I. sputacchiera H. escupidera P. escarradeira
- sucriera** = { n } sugar bowl ⇒ **sucrier [F]** o **sucrero**
 A. sucrier F. sucrier I. sucriera H. azucarera P. açucareiro
- sulfuriera** = { n } sulphur mine ⇒ **sulfurera**
 A. sulphur mine F. soufrière I. zolfàio H. azufrera P. enxofreira
- suppiera** = { n } tureen ⇒ **suppera**
 A. soupdish, tureen F. soupière I. zuppiera H. soperia P. sopeira
- theiera** = { n } teapot ⇒ (nulle cambio)
 A. teapot F. théière I. teiera H. tetera P. chaleira
- tintiera** = { n } inkwell ⇒ **tintera**
 A. inkwell F. encrier I. calamaio H. tintero P. tinteiro
- tortiera** = { n } pie pan; pie dish ⇒ **tortera**
 A. pie-dish/pan F. tourtière I. tortièra H. tortera P. torteira
- trufiera** = { n } truffle bed ⇒ **trufera**
 A. truffle bed F. truffière I. tartufàia H. trufera P. trufeira
- visiera** = { n } visor (1. of a helmet; 2. of a cap) ⇒ **visera**
 A. visor F. visère I. visiera H. visera P. viseira G. Visier
- vitriera** = { n } stained glass window ⇒ **vitrera**

A. stained glass window F. vitre de couleur I. vetrata, † vetriera H. vidriera de color P. vidraça de cor

Le creation del suffixos **-iero** e **-iera** in addition a **-ero** e **-era** es totemente artificial. In cata lingua contribuyente le suffixos que indica agentes human qui practica certe professiones o artes tractante de certe cosas equalmente es usate pro indicar arbores producente certe fructos o objectos continente certe cosas o locos producente certe substantias o nutrimentos. Le suffixos **-ero** e **-era** es e prototypos proprie e sufficiente pro facer tote iste functiones. Il es simple a corrigir iste formas per usar **-ero** pro **-iero** e **-era** pro **-iera**, con le exception de certe parolas in **-iera**, prendite del francese e con le appoio de tres variantes: *barriera*, *caponiera*, *carriera*, *frontiera*, *jardiniera*, *maniera*, *portiera*, *saliera*, *sucrier*. Le parola *theiera* pote esser retenite per tractar le -i- como un transitional inter le radice e suffixo, que fini e comencia respectivamente in -e. E nos debe corrigir *caldiera* per *caldera*, e *caldieron* per *calderon*.

□□□

Revisiones o additiones de nove parolas al IED per Stanley Mulaik

<http://groups.yahoo.com/group/interlingua-coollist/> es le adresse in le web de un gruppo de discussion dedicate al subjectos del grammatica e le vocabulario de interlingua. A vices le discussiones es multo agitate, mais un consenso ha venite de un accrescite cognoscentia del principios, methodologia e technicas usate per IALA in constatar le vocabulario in le *Interlingua English Dictionary (IED)*, que es le principal dictionario de interlingua.

In 2004 il habeva multe discussiones super le correctessa de certe parolas in le IED, stimulate per Sr. Jose Soares DaSilva, un habitante de Italia, qui ha preparate un dictionario de Portugese e Interlingua. Nos ora va considerar alcun del casos levate per ille:

Ecce es alcun casos:

ecstase o extase? Le *IED* lista **ecstase**. Totevia le question se leva proque

A. ecstasy F. extase, I. estasi, H. extasis, P. extase, G. Ekstase, R. ekstaz. Le etymologia es essentialmente date pro le anglese *ecstasy*: *ecstasy* subs. , pl -sies [Med Ang. ‘extasie’, de francese medieval, de latino tarde, ‘ecstasis’, (scripte a vices como ‘extasis’) del grec ekstasis’, de ‘existanai’ = demente, de ex- foras + histanai causar a star. Plus a EX-, STAND]. Le orthographia moderne in le anglese esseva influentiate per le grec ‘ekstasis’. Mais *ecstase* es influentiate in interlingua per le familia de *stase* de origine grec con *ec-* grec equivalente a latin *ex-*. Si on scribe **extase* on perde le radice *stase*. Assi io pensa que le *IED* es correcte.

conilio o cuniculo? Le *IED* da *conilio* basate super A. *coney*, *rabbit* ant. F. *conyng* (mod. F. *lapin*), I. *coniglio*, H. *conejo*, P. *coelho*. Tote iste formas es derivate del latin *cuniculus* (A. *rabbit*). Mais I. *cunicoltura* (1956), F. *cuniculture* vid.

<http://www.cuniculture.info/Docs/indexmag.htm>,
e A. *cuniculture*

<http://www.answers.com/topic/cuniculture>.

Le existentia de *cunicultura* con tres variantes in le linguas contribuyente face eligibile per retroformation *cuniculo*. In mi opinion ambe *conilio* e *cuniculo* es synonymos in interlingua, como *sponsa* e *sposa*.

dracon o dragon? Le *IED* ha *dracon*. Mais A. *dragon*, F. *dragon*, I. *drago o dragone*, H. *dragón* P. *dragão*, G. *Drache* R. *drakon*. Le *dracon* del *IED* ha appoio del mythologia, e un genus de lacerta, Draco. Io opina que ambe formas es correcte, mais recentemente *draconica* ha devenite eligibile a causa del joco de *Dungeons and Dragons* (prisiones subterraneas e dracones) ubi *draconic* (F. *draconique*, A. *draconic*, I. *draconica*) es un termino technic in le joco.

□□□

De o ab?

Per Stanley Mulaik, Ph.D.

Io jam ha describite in un articulo del april-junio 2003 de *Confluentes* como in 1943 E. Clark Stillman e Dr. Alexander Gode ha abandonate le regula de tres in selectionar un lista complete de particulas latin pro le uso del vocabulario international. Totevia, malgrado isto, Dr. Gode ha includite un lista de particulas romance con tres

variantes in le linguas romance contribuyente, in le *Interlingua-English Dictionary (IED)*. E iste facto nos conduce al consideration del question, “Debe nos usar *ab* o *de* pro traducer le particula anglese *from*?” E *ab* e *de* es listate in le *IED* sin [], que indica que illos esseva approbate per Dr. Gode. Le entrata pro *ab* in le *IED* es “**ab prep** since, from” e le entrata pro *de* es “**de prep** I. from; also: since; II. of (1. belonging to or pertaining to; 2 made of); III. with, by means of; **de (+inf)** to; for **de nove, de nocte, pensar de**, etc. cf. **nove, nocte, pensar**, etc.”. Obviamente *de* ha altere functiones que *ab*, assi nostre question concerne principalmente le significationes commun a illos, “since” e “from”. *Ab* esseva del lista latin de Stillman e Gode, e *de* esseva includite proque illo es un prototipo de tres variantes in le francese, italiano, e espaniol/portugese.

Aqui es alcun factos linguistic: In le latino le ordine de parolas in le phrase non esseva importante, proque le relationes syntactic inter parolas esseva indicate per inflectiones addite al parolas. Il ha habite 6 casos, le nominativo, vocativo, accusativo, dativo, genitivo, e ablativo, cata un con su collection de inflectiones. Le evolution del latino al linguas filial romance, concerne le maniera in que le systema de casos esseva poco a poco reimplaciate in le parola quotidian per un systema usante ordine de parolas in le phrase e prepositiones pro indicar relationes syntactic inter parolas. Con respectu a *de* e *ab* nos va tractar duo casos, le genitivo e le ablativo. Lo que nos va mostrar es que le uso in le caso genitive de inflectiones pro indicar que un parola defini, o explica le parola que illo modifica esseva reimplaciate per le uso de chefmente un particula, le preposition *de*, inter illos. Isto ha augmentate le uso de *de* e ha create un nove recognition de un general categoria in que le ambiguitate super un parola poteva esser reduce o eliminate per junger a illo un altere parola per medio de un preposition, sovente *de*. Iste application per analogia esseva extendite a altere situationes usualmente governate per altere prepositiones, p.e. *ab* e *ex* in le caso ablativo. Assi *de* ha devenite dominante e ha reimplaciate *ab* e *ex*, que ha disappearite del linguas protoromance como particulas active grammatical. Illes continueva existir como prefixos.

Ab e *de* existeva in le latino classic e esseva usate con le caso ablativo que ha concernite expressiones adverbial pro indicar *ubi, de unde, con que, in o per qual maniera o medio, o per qui* esseva un action facite. Con respectu a expressiones pro indicar le loco *de unde* un action o motion es facite, il habeva tres particulas usate con isto, *ab, de, e ex*. *Ab* o *a* indicava le loco ‘via de’ un motion o action es facite: **a castris perfuga** [un desertor (qui ha fugite) del (ab le) campo]. *De* indicava le loco ‘a basso de’ o ‘via de’ un action o motion es facite: **Araneas deiciam de pariete** [Io va jectar le (telas del) araneas del pariete]. **noctem de die facere** [facere nocte de die]. E in un senso partitive: **dimidium de praeda dare**, [dar un medie del butino]; **diem de die** (die de die). *De* indicava equalmente origine, descendencia. **Priami de stirpe Diore** [Diores del stirpe de Priam]. E *de* esseva usate pro indicar ‘super’, ‘concernente’: **oratio de domo sua** [le oration de su domo]. Relationes spatial frequentemente habeva devenite relationes temporal, assi *ab* habeva indicate le puncto in tempore de que un action ha continuare: **a puero** [desde pueritia]. *Ex* o *e* indicava le loco foras de que un motion o action es facite. In altere usos *ab* indicava le cosa per que o per qui un action esseva facite. **a Caesare in servitum redactus** [reducite al servitude per Cesare]. *De* equalmente habeva le function de indicar que alque ha concernite un altere—**De gestu intellego quid respondeas** { io intende per tu gesto qual responsa tu da}.---o que alque es facite de alque altere **templum de marmore** [un templo de marmore], o que alque es transformate de alque altere: **de templo carcerem facere** [facere un carcere de un templo].

Totevia, io non vole dar le impression que le latino semper ha usate le prepositiones pro construir le caso ablativo, mais que illos esseva usate *con* le caso ablativo, que generalmente esseva indicate per inflectiones de substantivos: **metu liberatus** (liberate de timor), **hostes armis exiit** (ille ha prendite via le armas del inimico), **abstinere injuria** (abstiner de injuria).

Bourciez scribe in su *Éléments de Linguistique Romane* (1946) que in connection con le expressiones de subordination, le latino classic ha usate duo parolas, de que le un con le inflection del genitivo ha servite a determinar le altere p.e. *Petri liber* [le libro de Petro]. “Iste genitivo ha servite in altere locos a render alcun relationes multiple, de que duo es essential: uno indica le possession in le gruppo *Petri liber*. In altere partes in *Dei timor* [timor de Deo] illo exprime un relation objective (de causa a effecto). Ora, jam in le latino classic, pro extraher de un toto un portion, al latere del genitivo (*pars militum*) on poteva emplear le prepositiones *ex, ab, e de* (*pauci de nostris*, Cesare). Iste puncto de partir permette a uno a vader plus longitan per alcun extensiones analogic. In le phrase *de tauro corium protulit* (Hyg. fab. 195), le corio originante in le tauro pote esser equalmente considerate como facente un parte integral e pertinente a illo: le resultado es que *corium de tauro* es substituite progressivamente pro *tauri corium*. Alteremente considera un phrase como iste: *De triumpho autmem nulla me cupiditas tenuit* (Cic. ep. ad Att. 7, 2, 6), ubi le expresssion al fronte significa “De aquello que concerne le triumpho“, on pote facilmente extraher un gruppo *cupiditas de triumpho* [le passion de triumpho] equivalente a *triumphi cupiditas* que es a dicer traducite le relation objective.... Per iste duple movimento del pensata ha essite

create e poco a poco implantate le gruppos de parolas que exprime de un maniera plus analytic le diverse relationes del genitivo. Como un forma nominal del verbo, que es a dicer, le gerundio, que faceva possibile in le latino a reimplaciar le substantivo, on ha concipite que *videndi cupiditas* ha equalmente passate a **cupiditas de videndo*. – Al mesme tempore, le ordine analytic es fixate que move le determinante al secunde rango. In loco del *Petri liber* ordinari del latino classic, on ha dicite *liber Petri* (jam de facto currente in le Vulgate), e con plus forte rationamento, **liber de Petro*, le parola indicante le relation es ponite toto naturalmente inter le duo substantivos” (pp. 100-101).

Bourciez dice que le rolo del adjectivos in le phrase ha recipite determinationes multo analogic a aquellos del substantivos. “In iste gruppos equalmente le relation de plus in plus ha essite marcate analyticamente per prepositiones. Al latere de *securus futuri* on ha trovate *securus de ea re.*, e plus tarde *de caede Galbae ignari; digni de caelo*, e in fin, pro exprimer un relation material *vas de aceto plenum; securus vincendi* es assi devenite equalmente **securus de vincendo....*” (p. 102).

Bourciez equalmente indica le concurrentia e triumpho de *de*: “Al latere del complementation de attribution il ha equalmente un que marcava le puncto de partir, e que on exprimeva ordinarimente per le ablativo con *a* o *ab* o *ex* [o *e*]... Le function del altere prepositiones esseva poco a poco prendite per *de*, que initialmente indicava le origine de un motion de alto a basso (*de muro se dejecerunt*, Cesare).—Le mesme preposition ha servite finalmente a render le dicite complemento de relation, exprimito in le latino a vices per le genitivo post certe verbos intellective (*memini injuriae*), plus sovente per le ablativo (*gaudio felicitate aliena, implevi dolium vino*). In conformitate a quello que ha passate con le adjectivos, le ligamine ha devenite poco a poco plus stricte inter le complemento e le verbo in alcun phrases: *De palla memento* (Plaut., Asin. 939); *tacere de re* (Ter. Heaut. 1011); *cur de sua virtute desperarent* (Cesare, BG. 1, 40). Con un verbo implicante un relation material, on jam ha construite: *De flava loculos implere moneta* (Mart. 14.12)” (p. 108).

Le relation que indica le origine de un action pro reducer o eliminar le ambiguitate del natura de un action in le ablativo es analoge al relation de subordination in le genitivo que reduce le ambiguitate del natura de un cosa representate per un substantivo per ligar lo a un altere substantivo o adjectivo. “Le homine ha venite de Roma” specifica qual homine, “le homine *de Roma*”. “Le libro de Petro” specifica qual libro, le libro *de Petro*. Quando *de* ha essite usate pro iste function in le genitivo, il esseva solmente natural que illo esseva usate in un maniera similar que ha extendite su uso original in indicar un action que ha originate in alto e ha movite alque a basso al uso in indicar le origine de altere motiones. In isto le particulas *ab* e *ex* ha devenite superflue, esseva minus numerose que *de* in uso, e in concurrentia con *de* ha devenite extincte.

Mesmo in le anglese, in certe phrases, *of* e *from*, que corresponde a *de* e *ab*, es intercambiabile: (1) *The sword made from steel. The sword made of steel.* (2) *We cured him of being late. We cured him from being late.* (3) *The man from Rome. The man of Rome.* A causa de un correspondent similaritate de signification, in addition a su altere functiones, *de* ha completamente reimplaciate *ab* e *ex* (con *foras de*) in le disveloppamento del linguas romance. Hodie on non pote trovar *ab* e *ex* in variantes isolate del particulas de iste linguas. Solmente vestigios de iste particulas remane in compositos originante in le latino vulgar, fundite in le particulas romance: fr. *avant*, prep. < lat *abante* < *ab+ante*, esp./ptg. *desde* < lat. vulgar. *de+ex+de*, cat. *des de*, fr. *dès*.

De e su variantes existe in tote le linguas romance major e minor. E quando il ha ambiguitate como in traducer le anglese “formations of adverbs from adjectives” = “formations de adverbios de adjectivos” on pote usar le phrase (trovate in variantes in francese, italiano e espaniol/portugese (e in le IED a *partir*): *a partir de* = angl. *from*. “formations de adverbios a partir de adjectivos” o “formations de adverbios derivate de adjectivos.”

A demander que interlingua ha necessitate de duo parolas, *ab* e *de* pro un categoria tractate per un, *de*, es analoge al demanda que interlingua ha e participios presente e gerundivos, o le modo subjunctive in le verbos. *Ab* non es international, ni moderne, ni necesse. *De* es international, moderne e necesse.

Sceptico, o skeptico?

Le IED lista le sequente parolas: *sceptic*, *scepticissimo*, e *scepticismo*. Le pronunciation de *sceptic* es *stseptic* o *septic* secundo le regulas del pronunciation que *c* ante *e* o *i* se pronuncia como /ts/ o optionalmente /s/. Altere parolas como *scena* e *spectro*, pronuncia le *sce-* similarmente, /tsena/,

/tseptro/. Le IED indica que iste pronunciation es prototypic. Mais es *sceptico* le proprie prototipo pro iste parola?

Nos vide in le linguas contribuyente le sequente:

A. *skeptic* o *sceptic* G. *Skeptiker*, R. *skeptik*, F. *sceptique*, I. *scettico*, H. *escéptico* P. *cético* (Sv. *skeptiker* Ned. *scepticus*).

Le dictionarios anglese cita le origine de *skeptic* in le latino o greco, lat. *scepticus* < grec *skeptikós*, e le orthographia *skeptic* es directemente secundo le grec *skeptikos*. Le pronunciation es con *k* in un o le altere orthographia. In le latino *c* esseva pronunciate *k* ante tote vocales. Le dictionarios german cita le origine in le greco e le neolatino. *Scepticus* non esseva in le vocabulario del latino classic del romanos. Illo possiblementemente ha entrate le latino in le Renascentia in discussiones del skepticos pyrrhonian del grec philosophia. Illo ha entrate le vocabulario del linguas romance e anglese post 1546. Le variante francese es prendite del latin *scepticus* e le grec *skeptikós*. Proque *c* ante *e* o *i* in le latino popular ha devenite /ts/ post 600, isto es le prototipo del pronunciation de *c* ante *e* e *i* in le linguas romance e in interlingua. In francese *c* ante *e* o *i* ha devenite /s/, assi *sceptique* = /septik/. In le italiano *sc* ante *e* o *i* es pronunciate como /sh/ = /ʃ/, assi I. *scettico* = /shetico/ e esseva prendite del francese *sceptique*. Le espaniol *escéptico* veni del latin *scepticus* e isto del grec *skeptikós*. Illo es pronunciate como /esθeptico/ (in Espania) e /septico/ in le Americas. *c* ante *e* e *i* in espaniol es /θ/ in Espania e /s/ in le Americas.

Il non ha alcun question del eligibilitate de iste parola entrar le vocabulario international proque tote le linguas contribuyente ha variantes. Le question concerne le forma del prototipo commun de que *tote* le variantes ha deviate. Es iste forma basate super le latin ‘scepticus’ o le grec *skeptikós*? Secundo le IED “Le forma in que un parola proprie admittite entra le vocabulario international es le prototipo o forma ancestral documentate o theoretic le plus proxime commun a *tote* su variantes e mesmo al themas de lor derivativos in le linguas contribuyente; illo es determinate in un tal maniera que su variantes in le linguas fontes e le themas de lor derivativos devia de illo solmente in accordantia con le comportamento characteristic del linguas que illos representa—con le proviso que le forma resultante non jammais debe esser conditionate per un characteristic restringite a un singule variante contribuyente.”

Proque anglese *skeptic* e germano *Skeptiker* (e russe *skeptik*) veni directemente del grec *skeptikós*, e le formas romance veni del forma latin *scepticus* que equalmente ha venite del grec *skeptikós*, *skeptico* debe esser le prototipo, e non *sceptico* (pronunciate secundo le prototipo romance in loco del latino classic). Isto require que nos scribe *skeptic*, *skeptico*, *skepticismo*, *skepsis*.

□□□

Protrusion, protruder; extrusion, extruder

Le IED non lista *protrusion* o *extrusion*, ben que illo ha *-truder* [-trud-/trus-] e *intrusion*. Isto es le variantes de iste parolas in le linguas fontes:

A. *protrusion*, F. *protrusion*, I *protrusión*, E. *saliente*, P. *protuberância*

A. *extrusion* F. *extrusion*, I. *estrusión*, E. *expulsión*, P. *extrusão*

Assi iste parolas es eligibile entrar le vocabulario international per le regula de tres. Equalmente eligibile es tote le derivativos precedente los in le serie derivational, que implica (a) *protruder*, *protruse*, e *protrusion*, *protrusive* e (b) *extruder*, *extruse*, *extrusion*, *extrusive*.

□□□

-il e -ile: Quando a adder –e o non. per Stanley A. Mulaik

Io ha discoperite que le IED e le Grammatica de Gode e Blair non cita le suffixos adjectival *-il* e *-ile*.

Suffixo addite a themas de substantivos pro formar un adjectivo:

-il suffixo adjectivo (= pertinente a, characteristic de un)

juvene, juvenil; cive, civil; infante, infantil; mercante, mercantil; febre, febril; gente, gentil; hoste, hostil puerola, pueril; sen-, senil; servo, servil; (Lat. vir), viril

Suffixo addite a themas de verbos e participios passate pro formar adjectivos:

-ile suffixo adjective (= tendente a, capace de ...)

ager, agile; aquar > aquat- > aquatile; contraher > contract- > contractile; facer, facile; dis-+facer > difficile; docer, docile; ducer > ducte > ductile; eriger > erect- > erectile; [lat. ferre = 'portar'], fertile; finder [find-/fiss-], fissile; foder [fod-/foss-], fossile; fra(n)ger, fragile; [lat. fundere, fut-], futile; haber, habile; laber, labile; nub- [nub-/nupt-], nubile; pender {pend-/pens-}, pensile; prehender [prehend-/prehens-], prehensile; reper [rep-/rept-], reptile; retraher, [-trah-/tract-] retractile; scinder [scind-/sciss-], scissile; seder, [sed-/sess-], sessile; tanger [tang-/tact-], tactile; texer [tex-/text-], textile; [ut-/us-], utile, viger, vigile; volar, volate, volatile

Ambe iste suffixos non es listate como active in nove formationes, e isto es un ration possibile que illos non es listate in le IED o le Grammatica de Gode e Blair. Non le minus, illos es suffixos in parolas de interlingua, e lor signification es ora date. Comprendre como illos es usate in formar adjectivos pote adjutar te in distinguer quando on usa *-il* in loco de *-ile*. Adjectivos formate a partir de themas de substantivos usa *-il*. Adjectivos formate a partir de themas de verbos e participios perfecte usa *-ile*.

Besonio, besoniar o necessitate, necessitar?

per Stanley A. Mulaik Adaptate de Mulaik, S. A. (2015) *Interlingua Grammar and Method 2d Edition*. Marietta, GA: (Published by author) . p. 284.

Besonio e *besoniar* non es parolas in le IED e solmente le substantivo **besonio* es listate in le *English-Interlingua Dictionario*, (Gopsill & Sexton, 2000). Mais illes se trova in le *Interlingua* de Stenström (2010) e equalmente in le *Radicularium Occidental* (de Occidental) como le radice *beson-*, de que substantivos e verbos poteva esser derivate. Illo equalmente ha occurrite frequentemente in le periodico official de Interlingua, *Panorama*. Iste parolas pare esser de un influxo de alcun parolas de occidental per ex-occidentalistas qui ha migrate a partir de Occidental a Interlingua.

Iste parolas ha solmente duo variantes: in le substantivo francese *besoin* (n. *necessitate, manco, forte desiro instinctual* e natural) e expressions como *avoir besoin de* (haber necessitate de) e adjectivos e substantivos derivative mais necun forma verbal.

In le italiano il ha le substantivo *bisogno* (necessitate, manco, povertate; requirement); il ha tam ben *bisogna* (commercio, labor; commercio; evento; manco, necessitate) e *bisognare* (v. intr. esser mancante; il es necesse pro ... occurrer).

Espaniol non ha iste duo parolas con lor sensos. Il ja ha duo parolas etymologicamente affin con illos, *bisoñe* = toupee e *bisño* = nove soldato sin expertise militar, novicio, non-experto.

Assi le eligibilitate international manca in iste duo parolas, que require al minus tres variantes con formas similar e sensos equivalente.

Il ja ha synonymos international in plus que tres variantes: *necessitar* = 1. fortiar, compeller 2. facer necessari. E il ha adjectivos *necesse* = *necessary* e le substantivo *necessitate* (que es necessari o mancante) = 1// facto o qualitate de esser necessary; 2. manco; e le adjective *necessitose* = plen de necessitate.

necesse adj < L *necesse*; includite como forma precedente in un acceptate derivational serie.

necessari adj < L *necessarius*; E *necessary* F *nécessaire*; I *necessario*; S *necesario*; P *necessário*, G n. *Necessaire* = receptaculo pro cosas necessari de uso.

necessitar v < ML *necessitare*; E 1. *force, compel* 2. *to necessitate (to make necessary)*; F *nécessiter*;

I *necessitare*; S *necesar*; P *necessitar*.

necessitate n < L *necessitās*; E *necessity*; F *nécessité*; I *necessità*; S *necesidad, necesitado*; P *necessidade*.

necessitose adj < ML *necessitare* E *necessitous* plen de necessitate, essente in necessitate; F *necessiteux*;

I †*necessitōso*; S *neceditado*; P *necessitado, necessário*

APPENDICE

Particulas de interlingua con appoio in linguas romance moderne Preparate per Stanley Mulaik, Ph.D.								
Interlingua	Latino	Anglese	Espaniol	Francese	Italiano	Portugese	Catalano/ Occitano	Romaniano
a, al (a le)	ad	to; to the; at	a	à	a	a	a	la (motion a) a (ante verbos) spre (prep)
a causa de	a causa de	because of	a causa de	à cause de	a causa di	por causa de	a causa de	din cauza pentru ca
actual; actualmente		present, actual; currently	actual; actualmente	actuel; actuellement	attual; attualmente	atual; atualmente	actual	
al altere latere de	trans	across	al otro lado	de l'autre côté de, oultre	oltre, dall'altra partedi	no outro lado	a l'autre costat	de-acurmezișul
al- (ali-) indica indefinite: alcubi (loco), alcuno (uno), alquante (quantitate), alquando (tempore), alque (cosa)								
Alcun alcuno	alicunis	some, any (adj.)someone (pron.)	algún algunos	(ne).. aucun, quelque, certains quelconque; quelqu'un	alcuno, alencualche; alcuno	algum,alguma; algunos	algun. uns; algun, uns(qualque)	ceva, unii
alque (1) (2)	aliquis	something somewhat	algo algo	quelque chose un peu	qualche cosaalquanto	algo algo	alguna cosa, qualche cosa; un mica	ceva
alora	ad illa hora	then	entonces	alors	allora	então	llavors/alara	atunci
alte	altus	high	alto	haut	alto	alto	alt	înant
alto (subs)	summus	top, uppermost part	lo alto	haut	alto	alto	dalt	cel mai de sus
altere	alteru(m)	other	otro	autre	altro	outro	altre	alt
Ante (1)(loco) (2)(time)	antea ante	before (time) before prep	Antes ante	avant devant	Davanti a	antes (de) diannte a,	abans	înainte; înainte
a minus que	niisi	unless	a menos que	à moins que	a meno che	a menos que	tret que;tret de	dacă nu
ancora	ancoram	still	todavía	encore	ancora	todavía	encara	încă
a pena		hardly	a penas	à peine	appena	apenas	a penes	abia
aquelle, (ille)	*eccu(m) ille,*atque ille*ecce ille	that (dem.)	aquei, aquella	ce .. là celle	quello quella	aquele, aquela	aquei/aquella/ aquei,aquella	acela, aceia
aqueste, (iste)	*eccu(m) iste *atque iste*ecce iste	this (dem.)	este,†aqueste	ce, cette, cet	questo	este	aquest, aquesta/aquest, aquesta	acest
aqui, †hic	*eccu hic *atque hic	here	aquí	ici	qui	aqui	aquí/aqui	aci, aici
assi	sic; ita	thus, so	así	ainsi	così	assim	aixf/aisi	așa
avante	ab ante	before	antes de	en avant de	avanti	diannte	abans /devant/avan, avan que	înainte de
basse	bassu(m)	low	bajo	bas	basso	baixo	baix/bas	jos
bastante		enough (adj) sufficiently (adv)	bastante	assez de	abbastanza	bastante	bastant	suficient
ben que	etsi	although	bien que	bien que	benchè	bem que	encara que	cu toate că
cata	cata < kata	each	cada	chacun	ciascuno	cada (um)	cada, cadascun	fiecare
cima	cyma	top, uppermost part	cima, encima	cim	cima	cimo, cume	cim	culme
circa; circa de	circa	around, about;near; nearbynearly, circa	cerca proximo a, aproximem ente	près a;près de	circa, vicino a, prossimo a; vicino	cerca	al voltant, a l'entorn	circa
como	quomodo	as, like; how	como	comme	come	como	com/com	cum
con	cum	with	con	avec	con	com	amb/amb, com	cu
contra	contra	against	contra	contre	contro	contra	contra	contra
cuje	cuius	whose	cuyo	dont	di chi, †cùio	cujo	de qui	ale cărui
-cunque	-cumque	-ever	-quiera	-conque	-unque	-quer	-sevol	ori-

Interlingua	Latino	Anglese	Espaniol	Francese	Italiano	Portugese	Catalano	Romaniano
de, del = de le	de	of, from	de, del	de	di	de	de/de, del, dal	de, de la
deman	*de mane	tomorrow	mañana	demain	domani	amanhã	demà	măine
de manera que		so that	de manera que	de manière que	di maniera che	de maneira que	de manera que	
depost adv. depost de prep depost que conj (depois)	Postea post postea quam	Afterwards after, since since	despues; après despues de despues que	depuis depuis depuis que	dopo dopo dopo	depois depois depois	†despuis, després després de des que	de atunci după după ce
de retro	post, retro	behindat rear of	detrás	derrière	dietro	atrás	darrere	în urma
desde	*de ex de	since, fromout of	desde	depuis lors	da allora	desde	des de	din
durante	*durante(part.)	during	durante	durant	durante	durante	durant	în timpul
durante que		while	mientras que	pendent que	mentre che	ainda que	mentre	în timp ce
e	et	and	y	et	e	e	i / e	și
e ... e	et ... et	both ... and	y ... y	et ... et	e ... e	e ... e	i ... i / e ... e	
ecce, (ecco)	ecce, eccu	behold, here is	he aquí	voici	ecco	eis	vet aquí	fiacă
ergo	ergo	therefore	ergo	por eso	donc, alors	dunque	Por consiguiente	per tant
equalmente		also, equally	también, igualmente	également	ugualmente anche	Também igualmente	igualment	
†ex	ex	out of, from	de, fuera, afuera	hors de	di, da, fuori, †fora	de, fora	de; des de, fora de; enfora	afară
a fin de a fin que		in order to in order that	a fin de a fin de que	afin de afin que	al fine di affinché	a fim de fim que	a fi de a fi que	cu scopul de a
fin a (prep.) fin que (conj.)	*de usque ad	until	hasta	jusqu'à	fino a finché	até	fins afins que	până la
in fin	in fine(m)	finally, to conclude	en fin	enfin	infino	enfim	a la fi	în cele din urmă
foras	foras	out	fuera	hors, dehors	fuori	fora	fora / fors	afară
foras de	foris	outside of out from	fuera de	au dehors de	di fuori	lado de fora	fora de	afară
frequentemente	frequens	frequently	frecuentemente	fréquemment	frequentemente	frequentemente	frequentment	adesea
heri		yesterday	ayer	hier	ieri	ontem	ahir/ièr	ieri
hodie	hodie	today	hoy	aujourd'hui	oggi	hoje	hui/uèi	astăzi
il face	ab hinc, pridem	ago	hace	il y a	fa	atrás	fa / fai	acum
in	in	in	en	dans, a, en	in	em	a, amb, dins/en	în
infra	infra	below	debajo de	sous	sotto	debaixo de	sota	dedesubt
insimul,conjuncto	simul;conjunctim	together	juntos, conjuntos	ensemble	insieme	juntos	junts	împreună
inter	inter	between,among	entre	entre, parmi	fra, traentre	entre	entre	între dintre
interim	interim	meanwhile, in the interim	mientras tanto	interim cependant	intanto interim	neste ínterim	interi	
intertanto	interim	meanwhile	entretanto	en attendant	infrattanto	entretanto	mentre	între timp
circa in torno	circa	around	alredador de	autour de	intorno	em redor de	al voltant, a l'entorn	împrejur
de intro de	intra, intus	within	dentro de	dans	dentro di	dentro de	en, dins de	înăuntru
intro	intro	inwardly	hacia dentro	vers l'intérieur	verso l'interno	para dentro	intern	
ipse	ipse	-self	mismo	même	stesso	mesmo	-met, mateix	

Interlingua	Latino	Anglese	Espaniol	Francese	Italiano	Portugese	Catalano/Occitano	Romaniano
iste, aqeste	hic > * iste*eccu+iste*at que+iste	this	este† aquest	ce ... ci, cette†ceste	questo, -a	êste	aquest, aquesta/ aquest aquesta	ăsta, acesta
jam, ja	jam	already; indeed	ya	déjà	già	ja	ja/ja	deja
jammais non jammais	jam+magis non jam magis	ever never	siempre; jamás	jamais ne ... jamais	giammai (non jammais)	sempre nunca, jamais	sempre, maimai/ja mais ... non	sîndva
joso adv.	deorsumVL josu	down			giuso		O: jos	jos
la	illac	there	allá	là	là	lá	allà/lai	acolo
le qual	qualis	that, which	el cual	lequel	il quale	o qual	el qual	
loco	*illocu	place	lugar	lieu	luogo	lugar	lloc/lox	loc
longe	longus	long, far	lejos	loin	lontano	longe	C: lluny O: lonc	lung
longinque	longinquu	remote, distant (loninquity)	longincuo, distante	loin	lontano	distant
longitan	*longitanus	far-off, distant	lejano	lointain	lontano	distante	C: lluny O: lonhdan	
lo que	illum quis	that which	lo que	ce que	ciò che	o que	el que	
mais	sed, >*magis	but	pero, mas	mais	ma	mas	pero, mes/mais	dar, însă
malgrado		in spite of	a pesar de	malgré	malgrado	malgrado	malgrat	în ciuda
melior	melior	better	mejor	meilleur	migliore	melhor	millor	mai bun
mesme	*metipsimu	-self, same	mismo	même	medesimo	mismo	mateix/meteis	același
mentre	(du)m interim	while	mientras	pendant que tant que	mentrefinché	enquanto	mentre/mentre	între timp
minus	minus	less, minus	menos	moins	meno	menos	menys	minus
multe	multi	many, much	mucho	beaucoup	molto	muito	molts, molt	mult
necun (adj)	nec unu	not any	ningún	(ne) ...aucun	nessuno	nenhum	ningú /non negun	nici un
necuno	*nec uno	noone	ninguno	personne	nessuno	ninguém	ningú	nimeni
ni ... ni	nec ... nec	neither .. nor	ni ... ni	ni ... ni	nè ... nè	nem ... nem	ni ... ni	nicî
nihil,nil	nihil, nil	nothing	nada	rien	niente	nada	res / nien	nimic
non	non	not	no	ne ... pas	non	não	no / non	nu
nonne? non esveritate?		is it not?	¿no esverdad?	n'est-ce pas?	no è vero?	não é verdade?	no es veritat?	
non-obstante non le minus nihilominus	nihilominus	never-the-less	no obstante	non-obstant	non-ostante	não obstante	no obstant	totuși
nulle, necun	nullus	no, null	nulo	nul	nullo	nulo	nul, nulla	nici un
nunca	nunquam	never	nunca	ne ... jamais	giammai, mai	nunca	mai	niciodată
o	aut	or	o	ou	o	ou	o	ori, sau
o ... o	aut ... aut	either.. or	o ... o	ou ... ou	o ... o	ou ... ou	o ... o	ori...ori fie ...fie
adj.-e multe pauc quante tante tote mesme preste certe basse subite juste adv.-o multo pauc quanto tanto toto mesmo presto certo basso subito justo								
†omne	omni	all, every	todo	tout	ogni	tudo	tot	tot, toată; fiecare
on (pronomine)	unus	one	uno	on	uno	um	un	unul
ora	hora(m)	now	ahora	maintenant	ora	agora	ara/ar	acum
passato	passatus	past	pasado	passé	passato	passado	passat	trecut
per	per	by, thru	por	par	per	por	prop de; per/per	pe
plure	plures	several	unos	plusieurs	parecchi	alguns	alguns	mai multi
plus	plus	more	más	plus	piú	mais	més/plus	mai mult
plus tosto	potius	rather, sooner	más bien	plutôt	piuttosto	antes	preferiria	mai bine

Interlingua	Latino	Anglese	Espaniol	Francese	Italiano	Portugese	Catalano	Romaniano
parve	parvum	small, little	pequeño	petit	piccolo	pequeno	petit	mic
pauc	paucus	little, few	poco	peu de	poco	pouco	poc/pauc	mic, puyin
pois	*po(st)eiso *po(st)i(u)s	then; afterwards, since, for	pues	puis	poi	pois	puix/pois	apoi
post (1) (2)	post post	behind (prep); after	detras después de	derrier eapres	Dietro dopo	detras de depois de	darrere, després	în urmă după
postea,depost	postea	afterwards	después	ensuite,après	dopo	depois	després, méstard, †despuix	după aceea
pot'esser	fortasse, forsan	maybe	tal vez	peut-être	forse	talvez	potser	poate
presso	*presse ↳pressare	near	cerca de	près de	presso a	perto de	prop/pres	aproape
pro	pro	for, pro	por, para	pour	per	por, para	per	pentru
prope	prope	near, close	cerca	proche	presso	proximo	prop	aproape
propinque	propinquu	close, near (propinquity)	propincuo	...	Propinquo (propinquità)	propinquo	Propinc -inqua (propinquitat)	
proque (1) (2)	quare, quam;pro eo quod	why? why (because)	por qué por que	pourquoi, parce que	Perchè perchè	por quepor que	per què?perquè	pentru ce
proxime (a)	proxime	proximity of	próximo	prochain (a)	prossimo	próximo	pròxim	în preajma
qual	qualis	which, what	cual	quel	quale	qual	qual	care
qualcunque		whatever	cualquier	n'importe quel	qualunque	qualquer	qualsevol	oricare
quando	quando	when	cuando,cuándo	quand	quando	quando	quan/can,quant	când
quante	quantus (-m)	howmuch/many	cuánto	combien de	quanto	quanto	quants	cât?
quasi	quasi	almost, quasi	casi	quasi	quasi	quási	quasi	
que (1) Pronomine relative e interrogative, pro cosas in omne casos, pro personas in le caso objective (vide <i>qui</i>). (2) Adjectivo interrogative: "Que fructos prefere vos?" (3) Conjunction: "Il es ver que nos non lo faceva." (4) Particula comparative." Isto es melior que io ha expectate." (5) In combinationes: ante que, post que, durante que, fin que, malgrado que, salvo que, secundo que, ultra que, viste que, etc.								
qui	quis	who	que	qui	che	que	qui	cine
quicunque	quicumque	whoever	quienquieraque	quiconque	chiunque	qualquer umque	qualsevol	oricine
re	in re	in re	respecto a	concernant	re	referente a	res, re	
retro	retro	back	atrás	en arrière	indietro	atrás	enrere	îndărăt
salvo	salvus	save	salvo	sauf	salvo	salvo	llevat de/sal	
satis	satis	enough	bastante	assez	assai	bastante	sufficientment	destul
secundo	secundu(m)	after, along; by;according to	según	selon	secondo	segundo	segons/segon	
semper	semper	always	siempre	toujours	sempre	sempre	sempre	în totdeauna
si (1)(2)(3)	sic	yes if so, thus	sí si tan	oui si si	si se così	sim se tão	si/oc si/si així/si	da dacă, de, ca aşa
sia		be it	sea	soit	sia	seja	sigui/sia	
sin	sine	without	sin	sans	senza	sem	sense/ses	lipsit de

Interlingua	Latino	Anglese	Espaniol	Francese	Italiano	Portugese	Catalano/Occitano	Romaniano
Sol solmente sovente	Solus solum *subinde	sole, only usually, often	solo, solamente frecuentemente	Seul seulement souvent	solo solamente sovente	único, samente frequentemente	sol, solament/sol, sol sovint/soven	unic; numai adesea
sub (prep)	sub	under, below,sub (in phraseslatin).	†so, debajo de	sous	sotto	sob, debaixo de	sota	sub
subite (adj) subito (adv)	subitus	sudden suddenly	súbito	subit	subitosubito	súbito	sobte sobtadament,	deodată
subto (adv)	subtus	below,beneath,u nderneath	†so, abajo	en dessous en bas	sotto, giuso	sob, abaixo	sota, dessota /sotan/sotan/ sotz, jos	dedeşubt, jos
super	super	on, above,over;abou t	sobre	sur	sopra	sobre	sobre / sor	spre
supra	supra	above, over; ontop	de arriba	en haut	sopra	acima	dalt/sobre	deasupra
suso	su(r)sum	above, upward;up	†suso, †asuso;arriba; †sus!	[sus], dessus	su, †suso	†suso, †sosso	†dessús, damunt/sus	sus
tal	talis	such	tal	tel	tale	tal	tal	asemenea
tanto ben, tamben	etiam tam bene	also	tambien	aussi	anche,pure	também	també/tanben/ tanben	şi
tante; tanto	tantus	so much, many	tanto	tant de	tanto	tanto	tan/tan, tant	atăt
tosto	*tostum	soon, promptly	pronto	tôt	tosto	cedo, †toste	aviat, †tot /tost	curînd
tote; toto	totus	all every, each	todo	tout	tutto	tudo	tot	tot
totos	totu, omnes	eEveryone everybody	todos	tous	tutti	todos	tots	toţi
tote le mundo	omnes	everyone, everybody	todo el mundo	tout le monde	tutti	todo mundo	tots	toţi
totevia	nihilominus	yet, still,nevertheless	todavía	toutefois	tuttavia	contudo	tot i això	încă
tunc	tunc	then	entonces	donc	di allora	então	llavors, doncs	atunci
(a) transverso	adtransversu(m)	from side toside, across	a través de	à travers	attraverso	através	a traves de	transversal
troppo	nimis	too, too much	demasiado	trop	troppo	demasiado	massa / trop	prea mult
ubi	ubi	where	donde	où	dove	onde	on	unde
ubicunque	ubicumque	wherever	dondequiera	n'importe où	dovunque	em qualquerlugar	a qualsevol llocon	oriunde
ubique	ubique	everywhere anywhere	dondequiera que	partout où	non importadove	não importaonde	a tot arreu	pretutindeni
ultra (prep)	ultra	beyond	ultra (prep)	outré	oltre, ultra	além de	ultra / oltra	îndepărtat
unde	unde	where, whence	donde	dont	dove, onde	onde	on	unde
†usque (a)	usque	until	hasta	jusque	fino a	ate	fins / fins a	până la.
verso	versu(m)	towards	hacia	vers	verso	em direção a	vers	spre
via	via	via	via	via	via	via	via	via
vice un vice in vice de	vice	time, turn once instead of	vezuna vezen lugar de	fois un fois au lieu de	volta un volta invece di	vez, uma vez em vez de	Vegada una vegada en lloc de/vetz	
vicin	vicinus	near, neighboring	vecino	voisin	vicino	vizinho	veí / vezin	învecinat
in vista de		seeing that	en vista de	in vu de	in vista di	á vista de	en vista de	luând în considerație